

อิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมือง
ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารนักเรียน
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก

The Influence of Sense of Political Efficacy, Political Trust,
and Political Character on Political Participation of Army
Officers : A Case Study of Army Command and General Staff
College Students

วิทยานิพนธ์

โดย

พันเอก อางศึก สุวรรณธาดา

เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. 2540

วิทยานิพนธ์ : อิทธิพลของความรู้สึกรับประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมือง

ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหาร

นักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก

The Influence of Sense of Political Efficacy, Political Trust,
and Political Character on Political Participation of Army
Officers : A Case Study of Army Command and General Staff
College Students

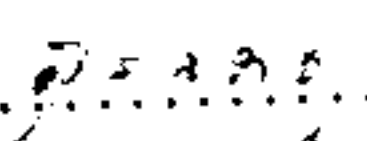
โดย : พันเอก อาจศึก สุวรรณธาดา

Colonel Artsuek Suwantada

นักศึกษาคณะพัฒนาสังคม : ภาควิชาศึกษารัฐธรรมนูญ รันที่ 2 รหัส 530351057

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ได้

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงนาม......ประธาน

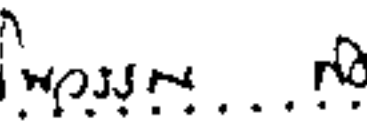
(ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2538

ลงนาม......ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ประเสริฐ รักไทยดี)

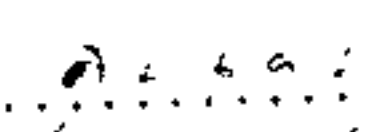
วันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2538

ลงนาม......ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์)

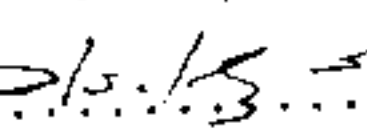
วันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2538

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ลงนาม......ประธาน

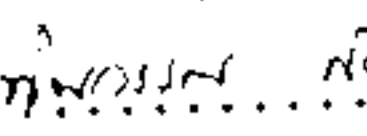
(ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2540

ลงนาม......กรรมการ

(อาจารย์ ประเสริฐ รักไทยดี)

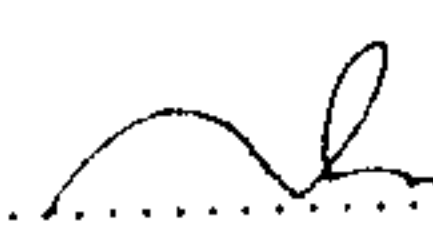
วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2540

ลงนาม......กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์)

วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2540

คณะพัฒนาสังคมอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหาร
ศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

รองศาสตราจารย์......คณบดี

(สากล จริยวิทยานนท์)

วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2540

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์	:	อิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
โดย	:	พันเอก อาจศึก สุวรรณธาดา
ชื่อปริญญา	:	พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
วิชาเอก	:	การจัดการการพัฒนาสังคม
ปีการศึกษา	:	2540

การศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก
2. เพื่อศึกษาลักษณะความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก
3. เพื่อศึกษาลักษณะบุคลิกภาพทางการเมืองของนายทหารบก
4. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายทหารบก ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ปีการศึกษา 2539 จำนวน 231 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีทางสถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติวิเคราะห์ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าไคแอสควร์ (Chi - Square) ในการทดสอบ

ผลการศึกษาพบว่า

1. สถานภาพทางสังคมของนายทหารบก กล่าวคือ อายุ ระดับการศึกษา การศึกษาเพิ่มเติม การฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) และการดำรงตำแหน่งหลักในการรับราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยนายทหารบกที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับสูงหรือต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน

3. ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยนายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่า นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ

4. บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยนายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงหรือต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

THESIS : The Influence of Sense of Political Efficacy,
Political Trust, and Political Character on
Political Participation of Army Officers :
A Case Study of Army Command and General
Staff College Students

BY : Colonel Artsuek Suwantada

DEGREE : Master of Arts (Social Development)

MAJOR : Social Development Management

ACADEMIC YEAR : 1997

The study on the influence of sense of efficacy, trust, and character on political participation of the army command and staff college students had the following purposes :

1. to study the sense of political efficacy of the army officers;
2. to study their political trust;
3. to study their political character;
4. to study their political participation;
5. to study the related factors to the political participation of the army officers.

The sample group consisted of 231 army officers who joined the army command and staff college academic year 1996. The questionnaires were used to find out the needed information. To analyse the data, the descriptive statistics was employed through the percentage, average and standard deviation. The chi-square was introduced to analyse statistics. The findings were summed up below :

1. the social status of the army officers such as age, education level, addition education, abroad training, special field (war) as well as the present position was not related in the political participation.

2. the sense of political efficacy of the army officers was not related to the political participation. It was found that the army officers who held the sense of political efficacy both in high or low level showed no difference in the political participation.

3. the political trust of the army officers was related to the political participation. The army officers with high political trust took more participation on the political matter while the ones with low political trust showed less participation.

4. the democratic personality of the army officers was not related to the political participation. There was no significance between the army officers with higher or lower democratic personality.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความกรุณาและเอาใจใส่จากท่านอาจารย์ ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร ประธานกรรมการที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา การตรวจสอบแก้ไข ตลอดจนคอยติดตามแก้ไขข้อหาด่าง ๆ อย่างดียิ่ง จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลงโดยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ประเสริฐ รักไทยดี และอาจารย์ ดร.ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ กรรมการที่ปรึกษาซึ่งได้กรุณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำเพิ่มเติม ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้สั่งสอนอบรม และสนับสนุนในด้านการศึกษาทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเข้ารับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านบริหารศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้รับจากคณะพัฒนาสังคม นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในกองทัพต่อไป

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะพัฒนาสังคม และผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือทุกท่าน ตลอดจนนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 74 ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

พันเอก อาจศึก สุวรรณธาดา

ตุลาคม 2540

คำนำ

การศึกษาวิจัย อิทธิพลของความรู้สึกรับประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทาง
การเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารนักเรียน
โรงเรียนเสนาธิการทหารบกในครั้งนี้ เกิดจากแรงบันดาลใจที่ว่า ทหารบกเป็นกำลังสำคัญกลุ่มหนึ่ง
ที่ร่วมต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย หลังจากเหตุการณ์
พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 เป็นต้นมา ทหารวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษา
นายทหารบกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ซึ่งเป็นนายทหารหลักของกองทัพกว่ามีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ
การเรียนรู้ทางการเมือง การยอมรับต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการเข้ามามีส่วน
ร่วมทางการเมือง ในลักษณะที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผลการ
วิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา และส่งเสริมให้นายทหารบก เข้ามามี
ส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางระบอบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นอย่างมั่นคงต่อไป

พันเอก อาจศึก สุวรรณธาดา

ตุลาคม 2540

สารบัญ

	หน้า
หน้าอ้อม	
<u>บทคัดย่อ</u>	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
คำนำ	(6)
สารบัญ	(7)
สารบัญตาราง	(9)
<u>บทที่ 1</u> บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
<u>บทที่ 2</u> แนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวความคิดทฤษฎี	8
2.1.1 กองทัพกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	8
2.1.2 บทบาทของทหารกับการเมืองไทย	11
2.1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	15
2.1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง	25
2.1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง	27
2.1.6 แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางการเมือง	29
2.1.7 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	41
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	50
2.4 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	52
2.5 สมมติฐานในการวิจัย	53

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	55
3.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	55
3.2 การรวบรวมข้อมูล	56
3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	56
3.2.2 การทดสอบแบบสอบถาม	57
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	58
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	58
บทที่ 4 ผลการวิจัย	59
4.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	59
4.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก	71
4.3 ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก	75
4.4 บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก	80
4.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	88
4.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	94
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
5.1 สรุปผลการศึกษา	113
5.2 อภิปรายผล	118
5.3 ข้อเสนอแนะ	121
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	128
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	141

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ร้อยละของอายุกลุ่มตัวอย่าง	60
2	ร้อยละของระดับการศึกษา	61
3	ร้อยละของสถานศึกษาระดับปริญญาตรี	62
4	ร้อยละของการศึกษาเพิ่มเติมหลังจากเข้ารับราชการ	63
5	ร้อยละของการฝึกอบรมดูงานต่างประเทศ	64
6	ร้อยละของเหล่าในการรับราชการ	65
7	ร้อยละของอายุในการรับราชการ	67
8	ร้อยละของตำแหน่งหลักในการรับราชการก่อนเข้ารับการศึกษา	68
9	ร้อยละของการไปปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม)	69
10	ร้อยละของภูมิลาเนาในการรับราชการ	70
11	ร้อยละของความรู้สึที่มีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก	72
12	ร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับความรู้สึที่มีประสิทธิภาพทางการเมือง	74
13	ร้อยละของความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก	76
14	ร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับความไว้วางใจทางการเมือง	79
15	ร้อยละของบุคลิภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก	81
16	ร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับบุคลิภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	87
17	ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	89
18	ร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	93
19	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	95

ตารางที่		หน้า
20	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของนายทหารบก	97
21	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาต่อเพิ่มเติม กับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของนายทหารบก	99
22	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรมงานในต่างประเทศ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	101
23	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	103
24	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหลักในการรับราชการ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	105
25	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	107
26	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	109
27	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก	111

บทที่ 1

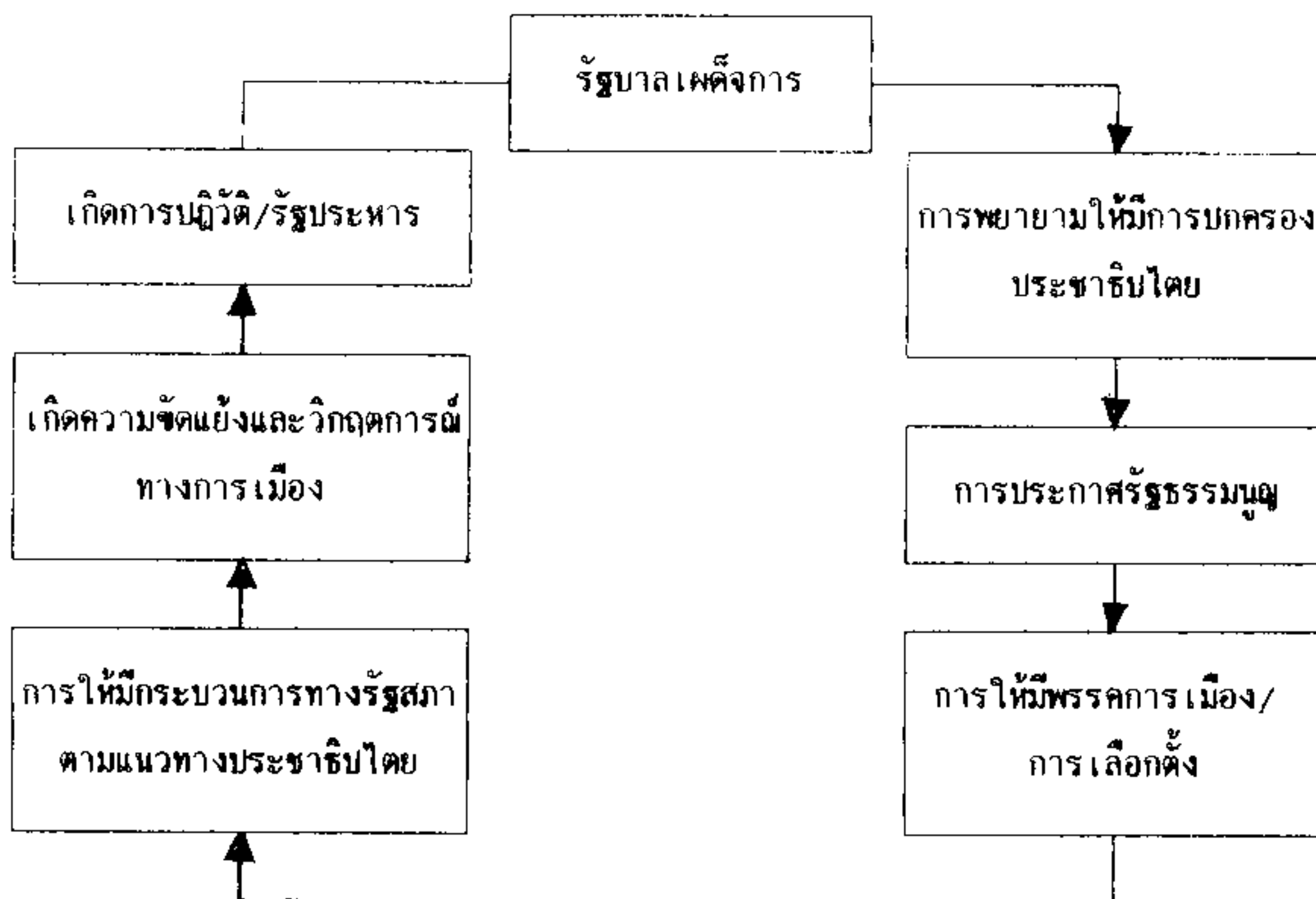
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลจากการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ราชอาณาจักรไทย และป้องกันการแทรกแซงจากอิทธิพลของชาติมหาอำนาจตะวันตก ทำให้ประเทศสยามเปลี่ยนแปลงจากสังคมโบราณแบบดั้งเดิม มาเป็นสังคมสมัยใหม่และนำไปสู่การเกิดสถาบัน และกลุ่มผู้นำทางการเมืองกลุ่มใหม่คือ "สถาบันข้าราชการ" ที่มีทัศนคติ ค่านิยม และโลกทัศน์แตกต่างจากขุนนางในสมัยเก่า การเติบโตของระบบราชการสมัยใหม่นี้ทั้งทางด้านการและพลเรือน ทำให้ศักยภาพแห่งอำนาจทางการเมืองของทหารเพิ่มมากขึ้น จนถึงขั้นเป็นกลุ่มเดียวที่สามารถท้าทายต่อระบอบการปกครองดั้งเดิมได้ ผลที่สุดก็นำไปสู่การ "ปฏิวัติ" เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยเมื่อ 24 มิ.ย. 2475 โดยมีคณะผู้ก่อการซึ่งเรียกตนเองว่า "คณะราษฎร" ประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน หัวหน้าหน้าที่ได้รับแนวคิดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มาจากประเทศตะวันตก เป็นกำลังสำคัญในการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน จากพระมหากษัตริย์มาสู่ประชาชนจนเป็นผลสำเร็จ แต่เนื่องจากแนวความคิดในการปกครองระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวเป็นเพียงความคิดที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้ก่อการเท่านั้น จึงจำกัดอยู่ในวงแคบ ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่รู้จักด้วยซ้ำไปว่าประชาธิปไตยคืออะไร และเป็นอย่างไร ดังนั้น การยึดอำนาจในครั้งนั้น จึงเป็นการยึดอำนาจที่ขาดฐานการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นข้อจำกัด ในการที่จะขยายผลแห่งความสำเร็จไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามที่มุ่งหวังไว้ได้

การเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จึงเป็นเพียงการรับเอารูปแบบวิธีการปกครอง โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงในระบบและกระบวนการทางการเมืองของไทยมีการจัดตั้งสถาบันใหม่ ๆ เช่น รัฐสภา รัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง การเลือกตั้ง และมีแนวความคิดจากผู้ปกครองเปิดกว้างในเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้น เป็นต้น ได้แผ่ขยายออกไปแต่อยู่ในวงแคบ ในขณะที่การปกครองในระบอบใหม่ยังไม่ได้มีการสถาปนาอย่างมั่นคง และอำนาจในระบอบเดิมถูกสั่นคลอนก็เกิดภาวะสุญญากาศแห่งอำนาจเกิดขึ้น และนำไปสู่ความขัดแย้ง ซึ่งผสมผสานไปด้วยความขัดแย้งใน

อุดมการณ์และผลประโยชน์ ได้ก่อให้เกิดความแตกแยกอย่างรุนแรงขึ้นในกลุ่มผู้ก่อการ และนำไปสู่การใช้กำลังเข้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา ด้วยการเข้ายึดอำนาจทางการเมืองของทหาร ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งที่สุดในขณะนั้น เพื่อจัดคู่แข่งทางการเมืองลง ทหารจึงเป็นกลุ่มที่เข้ามามีอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริง และเป็นฝ่ายกุมอำนาจทางการเมืองเหนือฝ่ายพลเรือนตลอดมา เป็นระยะเวลายาวนาน นับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้มีการปฏิวัติรัฐประหาร มีจำนวนทั้งสิ้นรวม 18 ครั้ง แล้วก็มีพยายามที่จะให้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป จนเวียนอยู่เป็นเช่นนี้จนกลายเป็น "วงจรอุบาทว์ทางการเมือง" และเป็นความเคยชินของทหารในการใช้กำลังเข้าแทรกแซงทางการเมือง เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่าง กลุ่มข้าราชการประจำ และกลุ่มข้าราชการการเมือง โดยทหารได้ละเลยต่อความสำคัญของพลังประชาชน อันเป็นพื้นฐานที่แท้จริง ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตลอดมา โดยเราสามารถสรุปเหตุการณ์รัฐบาลรัฐประหาร การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง และความขัดแย้ง เป็นวงจรอุบาทว์ทางการเมือง ได้ดังนี้

เหตุการณ์ 14 ต.ค.2516 ทำให้ทหารได้รับบทเรียนเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของ ผู้ปกครอง พลันักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนผู้รักประชาธิปไตย ได้รวมตัวกันขึ้นเป็นครั้งแรก อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เพื่อต่อต้านรัฐบาลทหารของ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และสามารถเรียกร้องประชาธิปไตยได้จนเป็นผลสำเร็จ ทำให้ชนชั้นข้าราชการถูกทำลายจากชนชั้นอื่นเป็นครั้งแรก และเป็นสัญญาณเตือนให้ทราบว่า ทหารไม่อาจจะผูกขาดอำนาจไว้ในกลุ่มของตนเอง ได้แต่เพียงผู้เดียวอีกต่อไป ศักดิ์ศรีของทหารตกต่ำลง และเริ่มถอนตัวออกจากการแทรกแซงทางการเมือง กองทัพบก เกิดความแตกแยกทางความคิดในการแก้ปัญหาของชาติ เกิดกลุ่มยังเติร์กและกลุ่มทหารประชาธิปไตยขึ้นในกองทัพ นับเป็นการรวมตัวของนายทหารในระดับกลางของกองทัพบกยศ พันโท - พันเอก - พลตรี ที่ต้องการจะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น เพื่อต่อสู้กับภัยคุกคามจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และนำไปสู่นโยบาย 66/23 ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล จนกระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต้องพ่ายแพ้ในทางยุทธศาสตร์ ในการปฏิวัติตามแนวทางสงครามประชาชนต่อกองทัพโดยสิ้นเชิง ในปี 2526 จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ 6 ต.ค.2519 ทหารเริ่มกลับเข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง ทหารเริ่มเบ็ดกว้างทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น จนทำให้เกิดการผสมผสานในระบบการเมืองแบบเก่ากับการออมชอมกับการเปลี่ยนแปลงแบบใหม่ในรูปของ "ประชาธิปไตยครึ่งใบ" โดยมีทหารเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล และเปิดให้มีการเลือกตั้งทางการเมือง และล่าสุดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 17-20 พ.ค.2535 ทหารต้องเผชิญหน้ากับกลุ่มพลังกลุ่มใหม่ในสังคมไทย คือ กลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งมีการศึกษาสูง มีความสำนึก และมีความคิดทางการเมืองเป็นของตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศไทยกลายเป็นประเทศชั้นนำ ที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจสูงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระบอบเศรษฐกิจแบบเสรีได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองตามมาในที่สุด กลุ่มชนชั้นกลางร่วมกับพลังนิสิตนักศึกษาและประชาชน ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และต้องการที่จะโค่นล้มระบอบประชาธิปไตยภายใต้การปกครองชนชั้นข้าราชการทหารและพลเรือนลง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ และไม่ต้องการให้ทหารมีการสืบทอดอำนาจทางการเมืองในการปกครองประเทศ ในลักษณะที่ไม่ชอบธรรมอีกต่อไป ซึ่งนำไปสู่การต่อต้านรัฐบาลของ พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำในกองทัพ ตลอดจนพรรคการเมืองในขณะนั้น และนำไปสู่การสูญเสียในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนอย่างมากมาย ในที่สุดกลุ่มชนชั้นกลางร่วมกับพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ได้โค่นล้มรัฐบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ

ลงได้อีกครั้งหนึ่ง จากการสนับสนุนของประชาชน และสถาปนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เพื่อประชาชน ให้เกิดขึ้นได้อีกครั้งหนึ่งในประเทศไทย จนถึงปัจจุบัน ในขณะที่กองทัพเริ่มถอนตัวออกจากการแทรกแซงทางการเมืองอย่างสิ้นเชิง ผู้นำกองทัพรุ่นใหม่เก็บตัวเงียบอยู่ในกรมกอง ไม่มีใครรู้ว่าทหารคิดอะไรอยู่ และมีความพึงพอใจหรือไม่ต่อสถานการณ์ และบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหรือไม่ และอย่างไร

นับตั้งแต่ ปี 2475 เป็นต้นมา การใช้กำลังเข้ายึดอำนาจทางการเมืองด้วยการปฏิวัติรัฐประหาร ถือได้ว่าคณะทหารได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองครั้งสำคัญ และดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลในการบริหารประเทศ กลุ่มทหารบกที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีความได้เปรียบในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองตลอดมา มากกว่าเหล่าทหารอื่น ๆ โดยตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก มักจะดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำทางการเมือง และมีบทบาททางการเมืองควบคู่กันไปด้วย ทำให้ไม่สามารถแยกทหารออกจากการเมืองได้ แม้ว่าทหารจะปฏิเสธว่ากองทัพไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็ตาม แต่การเมืองก็ไม่อาจละเลยต่อกองทัพได้เช่นเดียวกัน ในขณะที่กองทัพในปัจจุบันมีการเปิดกว้างความคิดมากขึ้น สังคมไทยกลายเป็นสังคมข่าวสารที่มีการรับรู้ และการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว จากสื่อมวลชนสาขาคำต่าง ๆ ประชาชนมีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์กองทัพ และรัฐบาลได้อย่างตรงไปตรงมาซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพการณ์เดิมในอดีต โดยเฉพาะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนายทหารบก จึงต้องการศึกษาถึงอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนายทหารบก ซึ่งมีเป้าหมายในการศึกษาเฉพาะกลุ่มนายทหารบกระดับกลาง ชั้นยศ พันตรี - พันโท ซึ่งผ่านการสอบคัดเลือกจากนายทหารบกทั่วประเทศ เข้ามารับการศึกษาคู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางทหารระดับสูงของกองทัพบก และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้รับการบรรจุในตำแหน่งทางทหารที่สำคัญ ในหน่วยทหารระดับกองพัน หรือฝ่ายเสนาธิการหลัก ในหน่วยทหารระดับกองพล นายทหารเหล่านี้ จึงเป็นมันสมองของกองทัพบก และเป็นขุมกำลังที่มีบทบาทอย่างสำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยตลอดมา นับตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การทราบถึงอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนายทหารบก กลุ่มดังกล่าว จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะได้ทราบว่านายทหารบก มีแนวความคิดต่อระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยอย่างไร และความคิดดังกล่าวนี้มีส่วนส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของความรู้สึกรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารบก ที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ประจำปีการศึกษา 2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ดังนี้

- 1.2.1 ลักษณะของความรู้สึกรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก
- 1.2.2 ลักษณะความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก
- 1.2.3 ลักษณะบุคลิกภาพทางการเมืองของนายทหารบก
- 1.2.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก
- 1.2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย และเผด็จการ เป็นกิจกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อระบบการเมืองด้วยความสมัครใจ ในการศึกษานี้มีจุดมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงออกถึงความต้องการอย่างเสรี เป็นการแสดงออกถึงสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของประชาชน โดยไม่เพียงแต่การมีส่วนร่วมในกระบวนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือการสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ตามความสามารถ และตามโอกาส ตลอดจนการกระทำทุกอย่างที่แสดงถึงความเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตน เพื่อมุ่งที่จะก่อให้เกิดผลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองตามครรลองของประชาธิปไตยนั่นเอง¹

¹ วิสุมิ โพนีแท่น, "ความคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเมือง เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศไทย", รัฐศาสตร์สาร (สิงหาคม 2519), หน้า 36.

ลิปแมน กล่าวว่า "การพูดถึงเรื่องการเมืองโดยไม่อ้างถึงมนุษย์นั้น เป็นข้อบกพร่องที่ลึกซึ้ง ในความคิดเรื่องการเมืองของเรา" ² โดยที่พฤติกรรมทางการเมืองนี้ในทางจิตวิทยาบ่งชี้ว่าเป็นผลมาจากลักษณะต่าง ๆ ของการเตรียมพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม ซึ่งมีบุคลิกภาพเป็นปัจจัยหลักสำคัญด้วย "เพราะเป็นลักษณะทุกอย่างในตัวบุคคลที่สามารถจะตัดสินใจได้ต่อสภาวะแวดล้อมทุกอย่างในสังคม และยังรวมถึงผลรวมของอุปนิสัย พฤติกรรมซึ่งมีลักษณะคงทน มีระเบียบ และมีความซับซ้อนของการแสดงพฤติกรรม ตลอดจนใช้เป็นสิ่งที่อ้างกับตัวเองเพื่อแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม" ³

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงจำกัดขอบเขตที่จะศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง บุคลิกภาพทางการเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ที่เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 74 ประจำปีการศึกษา 2539 ซึ่งนายทหารบกเหล่านี้เป็นนายทหารบกระดับชั้นนายพัน ผ่านการสอบคัดเลือกจากนายทหารบกทั่วประเทศ เพื่อเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ประกอบกับนายทหารบกดังกล่าวมีสถานภาพทางสังคม ความรู้ด้านการทหาร และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน จึงนับได้ว่าเป็นนายทหารบกที่มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมในการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีข้อจำกัดในด้านเวลา และงบประมาณอีกด้วย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก มีลักษณะอย่างไร

1.4.2 ทำให้ทราบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก มีลักษณะอย่างไร

1.4.3 ทำให้ทราบว่า บุคลิกภาพทางการเมืองของนายทหารบก มีลักษณะอย่างไร

² อ้างใน ประยงค์ บัตร์สมบุญ. "บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูประชาบาล จังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533 หน้า 26.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

1.4.4 ทำให้ทราบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกกว่าอยู่ในระดับใด

1.4.5 ทำให้ทราบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ซึ่ง ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมือง จะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

บทที่ 2

แนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก จึงจำเป็นต้องศึกษากรอบทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1. กองทัพบกกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
2. บทบาทของทหารกับการเมืองไทย
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)
4. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพ (Sense of Political efficacy)
5. แนวความคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง (Political trust)
6. แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางการเมือง (Political character)
7. แนวความคิดเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากกรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ แนวความคิดที่มีความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กองทัพบกกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย บทบาทของทหารกับการเมืองไทย แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง แนวความคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง และแนวความคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางการเมือง สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมนั้น จะมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อทุกแนวความคิดตามที่กล่าวมาแล้ว การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า จำเป็นต้องศึกษาลักษณะของ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมืองของนายทหารบกเสียก่อน หลังจากนั้นจึงจะไปศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมืองของนายทหารบกต่อไป

2.1 แนวความคิดทฤษฎี

2.1.1 กองทัพบกกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน บทบาทของกองทัพ กับการปกครองบ้านเมืองเป็นที่คู่กันมาโดยตลอด การทหารนั้นเป็นกิจการที่ถือกำเนิดควบคู่กับชาติไทย เพราะการ

ทำสงครามเพื่อรักษาอธิปไตย หรือการขยายอาณาเขต การแสวงหาทรัพยากร เป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้น เป็นของธรรมดาของโลก ซึ่งประเทศไทยได้ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มาแล้วโดยใช้กำลังทหาร ดำเนินการ ให้ประเทศไทยได้มีที่อยู่อย่างมั่นคงาวรจนถึงปัจจุบัน ส่วนประกอบที่สำคัญของกองทัพ คือ กำลังพลที่เป็นประชาชนธรรมดา เมื่อมีราชการสงครามก็จะเกณฑ์ประชาชนเข้ามาเป็นทหาร ทหารอาชีพจะมีเฉพาะแม่ทัพ นายกอง และทหารจำนวนหนึ่ง กองทัพบกไทยได้พัฒนามาจากการปกครอง แบบจตุสดมภ์ 4 คือ เวียง วัง คลัง นา โดยให้สมุหนายก กับสมุหกลาโหม เป็นเสนาบดีที่สำคัญในการช่วยเหลือสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองประเทศ ทั้งนี้เสนาบดีทั้งสองมิได้มีการแยกอำนาจ กันอย่างชัดเจนระหว่างความรับผิดชอบด้านการทหาร และด้านพลเรือน ต่อมาได้มีการแยกงานด้านการทหารกับพลเรือนออกจากกัน ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งได้ทรงตั้ง กระทรวงกลาโหมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2435 มีพระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย จึงทำให้กองทัพ ได้ผูกพันกับราชการสงคราม และงานราชการสนามอย่างใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ และกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบทางด้านพลเรือนตลอดมา พ.ศ. 2475 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยโดยคณะราษฎรซึ่งประกอบด้วย จักรการฝ่ายทหารบก ฝ่ายทหารเรือ และฝ่ายพลเรือน ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศจาก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทำให้กองทัพ ตกอยู่ภายใต้อำนาจอิทธิพลของคณะผู้นำทหารตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และได้เข้าผูกพันกับปัญหาอำนาจของรัฐ และปัญหาการเมืองมาจนถึงปัจจุบัน การที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองมาโดยตลอดนั้น เมื่อพิจารณาหน้าที่ความรับผิดชอบของทหารแล้ว จะทำให้เห็นบทบาทของทหารที่มีความผูกพันเกี่ยวกับการปกครองได้ ดังนี้

1. กองทัพกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ตามพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ กองทัพมีความสัมพันธ์ และมีความสำคัญต่อรัฐอย่างแน่นแฟ้นมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะรัฐมีกองทัพเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์รักษาคุ่มครองอำนาจอธิปไตย และเป็นกลไกของรัฐที่สำคัญ ถ้ากองทัพทั้งหลายจะทำให้รัฐ ต้องล่มสลาย เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงของรัฐในแต่ละยุค แต่ละสมัย เกิดขึ้นเพราะกองทัพที่อำนาจอยู่ ได้พังทลายลง ดังนั้น กองทัพจึงเป็นสถาบันที่คู่กับรัฐ มีความเกี่ยวพันกับความมั่นคงของรัฐ โดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครอง และเป็นสถาบันที่อำนาจให้รัฐดำรงอยู่อย่างมั่นคงตลอดมา ดังเช่น ประเทศในกลุ่มเสรีประชาธิปไตยคือ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมนี ฯลฯ หรือกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ คือ จีน คิวบา เวียดนาม ฯลฯ ก็จำเป็นต้องมีกองทัพไว้รักษาอธิปไตยของรัฐ

และคุ้มครองคำจูนรัฐด้วยกันทั้งสิ้น ในแง่ของการเมืองการปกครอง กองทัพอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงระบบการปกครองของประเทศได้เช่นกัน คือ ถ้ากองทัพเป็นเผด็จการ ประเทศนั้นก็เป็เผด็จการ หรือเป็นของคนส่วนน้อย ถ้ากองทัพเป็นประชาธิปไตย ประเทศนั้นก็เป็ประชาธิปไตย เพราะกองทัพเป็นของประชาชน และถือว่าระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองของประชาชน

2. ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา กองทัพ หรือทหารส่วนใหญ่มิมีความปรารถนาที่จะให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ปราศจากการขูดรีดจากเผด็จการ และอิทธิพลอำนาจมืดที่มีอยู่ และต้องการที่จะให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตย โดยที่กองทัพเป็นแกนนำในการต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย

3. การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่งได้ เป็นไปโดยฉับพลัน ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่เหมาะสม พร้อมกับต้องผ่านระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ หรือระยะผ่านการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศตะวันตก เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครองของฝรั่งเศส จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 17-18 นับจากยุคบาซิลแดก กินเวลานานถึง 80 ปีเศษ ช่วงเวลาในการเปลี่ยนแปลงนี้ จะเป็นระยะเวลาที่สำคัญที่สุดของการต่อสู้และเรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ เพราะถ้าฝ่ายใดชนะ รูปแบบการปกครองของรัฐก็จะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของฝ่ายชนะ และบังคับให้ประชาชนยอมรับในการต่อสู้ ในการเปลี่ยนแปลงของประเทศตะวันตก เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มทหารและพลเรือน ที่มีแนวความคิดในการปกครองแบบเผด็จการ กับกลุ่มที่มีแนวความคิดแบบประชาธิปไตยเท่านั้น สำหรับประเทศไทยถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยมากกว่า 60 ปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงอยู่ในสภาวะของการเปลี่ยนแปลง จะนำมาเปรียบเทียบกับประเทศทางตะวันตก ที่ได้ผ่านระยะของการเปลี่ยนแปลงโดยสมบูรณ์มาแล้ว หรือนำมาเป็นมาตรฐานเดียวกันไม่ได้ และเนื่องจากประเทศไทยในอดีต ต้องต่อสู้กับกลุ่มที่มีความคิดสังคมนิยมหรือ กลุ่มคอมมิวนิสต์ที่เข้าร่วมแข่งขันต่อสู้ด้วย กับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นับได้ว่าเป็นกลุ่มที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้น การต่อสู้ภายในประเทศในห้วงระยะเวลาดังกล่าว จึงมีความสับสนวุ่นวายยุ่งยากมากกว่าประเทศตะวันตก ในส่วนบทบาทของกองทัพในห้วงระยะการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญมากเนื่องจากกองทัพกับรัฐเป็นของแยกจากกันไม่ได้ เพราะกองทัพมีหน้าที่พิทักษ์คำจูนรัฐ จึงทำให้มีบทบาททั้งทางด้านการทหาร และด้านการเมือง ทำให้เห็นได้ว่าในช่วงแห่งความเปลี่ยนแปลง กองทัพจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เมื่อเหตุการณ์สิ้นสุดลงแล้ว บทบาทของกองทัพต้องเปลี่ยนไปอีกรูปหนึ่ง คือ จะต้องถอนตัว

จากทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการปกครองอย่างแท้จริง ดังนั้น ทหารจะเข้าไปผูกพันทางการเมืองในระยะของการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น ¹

2.1.2 บทบาทของทหารกับการเมืองไทย

คำว่า "ทหาร" หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพเป็นทหาร มีความหมายถึงทหารแต่ละคน หรือสมาชิกของกองทัพ ฉะนั้นบทบาทของทหารกับการเมือง จึงมีลักษณะเป็นทัศนคติ หรือความคิดเห็นของทหารที่มีต่อการเมือง สามารถอนุมานได้ว่า มีทัศนคติ หรือข้อคิดเห็นอยู่มากมายทหารแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นของตนเอง ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไป ² ทหารไทยได้มีบทบาททางการเมืองและการเมือง ควบคู่กันมาตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงสุโขทัย เพราะผู้ปกครองจะต้องดำเนินการทั้งด้านทางทหารและการเมือง ซึ่งก็คือ พระมหากษัตริย์นั่นเอง พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยในการปกครอง และเป็นนักรบที่มีความสามารถ จึงเป็นผู้นำทางทหารด้วย ดังนั้นจึงทำให้ทหารกับการเมืองของไทยเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกมาโดยตลอดมาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ที่มีรัฐสภาในปี พ.ศ. 2475 ทหารรุ่นใหม่ซึ่งได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ซึ่งในการดำเนินการนั้น ก็มีผู้นำพลเรือนให้ความร่วมมือรวมตัวกันเป็นคณะราษฎร จนสามารถประสบความสำเร็จ จะเห็นได้ว่าทหารไทยในยุคแรก ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทางการเมือง โดยมีเจตนาบริสุทธิ์ เพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

¹ นรินทร์ แพนประสิทธิ์, พ.อ., " ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนายทหารบกไทย และผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจด้านกิจการพลเรือน " วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) 2534 สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง หน้า 38 - 40

² ขวลิขิต ยงใจยุทธ, พล.อ., " บทบาทของกองทัพกับการเมือง " เอกสารรวบรวมคำบรรยายของ พลเอก ขวลิขิต ยงใจยุทธ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2531

" ผู้นำทางทหารรุ่นแรกของไทย ได้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2475 เนื่องจากมีแนวความคิดแบบเสรีนิยมทางการเมืองที่ก้าวหน้า และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย ที่มีรัฐสภาเป็นเวทีการเมืองที่สำคัญ ได้มีผลทำให้ทหารได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในลักษณะต่อสู้เรียกร้อง ปกป้อง และรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย " 3

ในยุคของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส เป็นผู้นำทางทหารที่เข้าแทรกแซงการเมือง และมีผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย ในระดับที่แตกต่างจากเผด็จการเต็มรูปแบบ มาเป็นใช้กลยุทธ์ทางการเมือง เพื่อประนีประนอมแล้วต่อรองกับนักการเมือง และกลุ่มพลังต่าง ๆ ในหัวงแรกที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ธันวาคม 2481 ได้ใช้นโยบาย "เผด็จการทหาร" รวมอำนาจทางการเมืองไว้ทั้งหมด แต่ในหัวงหลัง พฤศจิกายน 2490 ได้เกิดปัญหาจากการขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหาร และกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มากมาย จอมพล ป. จึงใช้นโยบายประนีประนอม และปกครองแบบคณะราษฎรทหาร

ในยุคของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ทำการปฏิวัตินั้น เนื่องจาก จอมพล สฤษดิ์ฯ ไม่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ ดังนั้น แนวความคิดประชาธิปไตยและลัทธิเสรีนิยม จึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้ปลูกฝังอยู่ในจิตใจเท่ากับผู้นำรุ่นก่อน การประกอบอาชีพทหาร และมีวิถีชีวิตไปในทางใช้อำนาจในการแก้ปัญหาทางการเมือง ความล้มเหลวของคณะผู้ก่อการ พ.ศ. 2475 นำไปสู่ข้อสรุปขั้นต้นในจิตใจของ จอมพล สฤษดิ์ ฯ ว่าการเมืองไทยจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ และสภาพแวดล้อมแบบไทย มีใช้แบบตะวันตก ดังคำพูดออกอากาศทางสถานีวิทยุสองศูนย์ เมื่อ 17 สิงหาคม 2508 ว่า "คณะปฏิวัติมีความมุ่งหมายที่จะให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตย มุ่งหมายที่จะสร้างประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทยให้เป็นผลสำเร็จ และเห็นว่าจะสำเร็จได้ต้องแก้ไขข้อผิดพลาดในอดีตเสีย จึงทำการปฏิวัติ ยกเลิกระบอบประชาธิปไตยที่นำมาจากต่างประเทศทั้งดุ้นเสีย และเสนอว่าจะสร้างระบอบประชาธิปไตย ที่เหมาะสมกับลักษณะ และสภาวะการณ์ของไทย จะสร้างประชาธิปไตยแบบไทย" 4

3 กนลา สุขพานิช-จันทร์ปราบ, ปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย (เอกสารการสอนชุดวิชา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มสธ. หน่วยที่ 8), หน้า 452

4 ประชาธิปไตยแบบไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไชนส์ เทเวศน์, 2508), หน้า 65 รายการวิทยุสองศูนย์, 17 สิงหาคม 2508

ในยุคของ จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี มีแนวทางการปกครองไม่แตกต่างไปจาก จอมพล สฤษดิ์ ฯ แต่เนื่องจากบุคลิกภาพทางการเมืองของผู้นำทั้งสองแตกต่างกัน ทำให้กลุ่มทหาร กลุ่มการเมืองกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ เกิดความแตกแยกกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบารมีและอำนาจของ จอมพล สฤษดิ์ ฯ ได้สูญหายไป

การเมืองไทย ได้มีการพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยมากขึ้นตามลำดับ 14 ตุลาคม 2516 ขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยโดยกลุ่มพลัง นิสิต นักศึกษา และประชาชน สามารถผลักดันให้ผู้นำทหารเผด็จการ ต้องคืนอำนาจให้กับประชาชนด้วยการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือน แต่ขบวนการเรียกร้อง หรือพลังประชาธิปไตย ก็ไม่สามารถดำเนินงานทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้เนื่องจากเหตุการณ์นองเลือด ใน 6 ตุลาคม 2519 ทำให้กลุ่มขบวนการเหล่านั้นต้องหลบหนีการจับกุมกวาดล้างของเจ้าหน้าที่เข้าไปเป็นสมาชิก และแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นจำนวนมากเป็นผลให้ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และกลุ่มนายทหารยังเติร์ก ร่วมกันก่อรัฐประหารสนับสนุนให้ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีเข้าบริหารประเทศ และผลักดันให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยใช้บทบาทของทหารให้รัฐบาลที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองดำเนินนโยบายทางการเมือง ให้มีความมั่นคง มีเสถียรภาพ ให้สอดคล้องกับนโยบายทางทหาร

ในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ทหารได้พยายามรัฐประหาร ใน 1 เมษายน 2524 และ 9 กันยายน 2528 แต่ต้องประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง แต่ในความล้มเหลวนี้เอง ก็ยังมีกลุ่มนายทหารหนุ่มที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ กลุ่มยังเติร์ก ซึ่งมีบทบาทสูงเด่นในการเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาลจาก พลเอก เกรียงศักดิ์ ฯ มาเป็น พลเอก เปรม ฯ และเป็นกลุ่มทหารที่มีฐานะผู้พิทักษ์ นักใกล้เกลี่ยทางการเมืองที่สำคัญ กลุ่มยังเติร์ก สามารถแทรกแซงทางการเมืองในขณะนั้นได้ เพราะสภาพแวดล้อมทางการเมืองมีความเปราะบาง เกิดสภาวะการณ์ที่ไร้เสถียรภาพทางการเมืองสูง ความสำเร็จจากการผลักดันให้ พลเอก เปรม ฯ ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ ทำให้ทหารกลุ่มยังเติร์ก เข้ามามีอิทธิพลและมีบทบาททางการเมืองสูงสุด สามารถใช้อิทธิพลบีบบังคับให้ พลเอก เปรม ฯ แต่งตั้งกลุ่มของตนเข้าดำรงตำแหน่งทางทหารที่คุมกำลังระดับผู้บังคับการกรม และผู้บังคับกองพันเป็นจำนวนมาก และนำมาสู่การแทรกแซงทางการเมืองของทหารใน 1 เมษายน 2524 ซึ่งโดยเนื้อหาแล้วไม่แตกต่างจากการแทรกแซงทางการเมืองในอดีต

ที่ผ่านมา เหตุผลที่ใช้อ้างเป็นสาเหตุในการก่อการมีแบบฉบับเหมือนกับ การรัฐประหารครั้งก่อน 5 ดังจะเห็นได้จากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 1 ว่า " เนื่องจากสถานการณ์ของประเทศในทุกด้าน กำลังระส่ำระสาย และทรุดหนัก เพราะความอ่อนแอของผู้บริหารประเทศ พรรคการเมืองต่าง ๆ แตกแยกเป็นผลให้เสถียรภาพของรัฐบาลสั่นคลอน จึงเป็นจุดอ่อนให้มีคณะบุคคลซึ่งไม่หวังดีต่อประเทศ เคลื่อนไหวจะใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการปกครอง เพื่อเปลี่ยนแปลงเป็นระบบเผด็จการแบบถาวร ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยและความอยู่รอดของประเทศชาติ คณะปฏิวัติซึ่งประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และพลเรือน จึงทำการเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเสีย ก่อน" 6 เหตุการณ์รัฐประหารครั้งนี้ มีการระดมพลังประชาชนเข้าร่วมอย่างมากมาย โดยเฉพาะ พลังกรรมกร มีประกาศคณะปฏิวัติให้ประชาชนสหภาพแรงงานสากลทั่วประเทศ และเชิญประชาชนให้ ไปชุมนุมที่สนามหลวง เพื่อฟังเหตุผลในการยึดอำนาจ นับว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของการปฏิวัติ เป็นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชน กลุ่มพลังทางการเมืองตระหนักในความสำคัญของตัวเองทางการเมือง ในระดับหนึ่ง ทำให้เขาเห็นว่าตัวเองไม่ใช่บุคคล หรือกลุ่มที่ใช้อำนาจ ไม่ได้เป็นกลไกชั้นน้อย ๆ ของเครื่องยนต์มหา ความรู้สึกดังกล่าวนี้เรียกว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง คือเป็น ความรู้สึกว่าตนเองเข้าใจ และสามารถมีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองนั่นเอง 7

ถึงแม้ว่าการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร ใน 1 เมษายน 2524 จะประสบความสำเร็จ ล้มเหลว และยุติลงด้วยดี ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อรัฐบาล และระบบการเมือง แต่อย่างน้อยก็เป็นการกระตุ้น และสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพของรัฐบาล และความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน หรือกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่มีต่อรัฐบาล และบ่งชี้ให้เห็นถึงการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยขณะนั้น

5 ชัยอนันต์ สมุทวณิช, " ทหารกับการเมืองไทย ", เอกสารการสอนชุด วิชาสถาบันและกระบวนการการเมืองไทย (กรุงเทพฯ : มสธ. 2526) หน้า 429 - 432

6 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2524 ลงชื่อ พลเอก สฤษดิ์ จิตรปฏิมา

7 พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองคนไทย (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ 2526, หน้า 53 - 96)

ในยุคของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ สิงหาคม 2531 บทบาทของทหารกับการเมืองยังคงอยู่ในรูปลักษณะของผู้พิทักษ์ และนักไกล่เกลี่ย มีความพยายามแสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดด้วยการร่วมรับประทานอาหารเข้าที่บ้าน พลเอก ชาติชาย ฯ ในวันพุธ โดยมีผู้บัญชาการ 3 เหล่าทัพไปร่วมเป็นประจำ แต่ภาพของรัฐบาลซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองต่าง ๆ รวมตัวกันจัดตั้งรัฐบาลขึ้นนั้น เป็นภาพที่ไม่พึงประสงค์ของประชาชนโดยทั่วไป กล่าวคือ มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงกันอย่างมากมาย การแตกแยกของพรรคร่วมรัฐบาล การแสวงหาอำนาจ และผลประโยชน์ โดยมีการแต่งตั้งปรับย้ายข้าราชการประจำที่สวามิภักดิ์ต่อนักการเมือง มาช่วยทำงานให้เพื่อได้ผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการก้าวท้าว และรังแกข้าราชการประจำ จะเห็นได้ว่าภาพการแตกแยกของพรรคร่วมรัฐบาลถึงกับมีการลาออก และจัดตั้งคณะรัฐบาลใหม่ ซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองกลุ่มใหม่ เพื่อผลประโยชน์ของพรรค ของกลุ่มในพรรค และกลุ่มบุคคลในคณะรัฐบาล เป็นผลให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงกันอย่างกว้างขวาง ประสิทธิภาพของรัฐบาลตกต่ำลง สร้างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองต่ำ ไปสู่ประชาชนทุกชั้นทุกระดับ และที่สำคัญการก้าวท้าวในวงราชการทำให้ข้าราชการประจำ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่แน่ใจในนโยบายของนักการเมืองที่มาเป็นรัฐมนตรีกระทรวงที่ตนสังกัดอยู่ ทำให้ความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองโดยคณะรัฐบาลขณะนั้นค่อนข้างต่ำลง เมื่อถึงจุดหรือระดับ ที่ไม่สามารถจะอดทนต่อไปได้ เมื่อมีข่าวความเคลื่อนไหวของรัฐบาลที่จะมีการปรับเปลี่ยน โยกย้ายผู้นำทางทหารระดับสูง ทำให้ทหารทนต่อไปไม่ได้ ประกอบกับการเรียกร้องของประชาชนส่วนใหญ่ จึงเกิดการรัฐประหารยึดอำนาจขึ้น ใน 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยใช้ชื่อว่า "คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ" หรือ รสช. มี พลเอก สุรยุทธ์ คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นหัวหน้า จัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยมี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งทหารยังคงมีสภา รสช. คอยดำเนินงานในลักษณะผู้พิทักษ์ นักไกล่เกลี่ยอยู่ต่อไปจนกระทั่งนำไปสู่เหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" 17 - 20 พฤษภาคม 2535 ในที่สุดบทบาทของทหารกับการเมืองไทย ในฐานะที่เป็นผู้แทรกแซงทางการเมือง จึงได้ยุติลงจนถึงปัจจุบัน

2.1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จื่ออพรรี เค.โรเบิร์ตส นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียง

การเป็นสมาชิก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง เช่น การเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันทางการเมือง เป็นต้น ⁸

เลสเตอร์ มิลเบรธ ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคน ซึ่งต้องการมีอิทธิพลเหนือรัฐบาลและการเมือง รวมทั้งกิจกรรมที่สนับสนุนและกระทำอย่างเป็นพิธีการด้วย ⁹

ไมรอน ไวนเนอร์ นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้ทำการสำรวจและรวบรวมความหมายของ "การมีส่วนร่วมทางการเมือง" ที่นักรัฐศาสตร์หลายท่านให้ไว้ 10 ความหมาย ดังนี้

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อฝ่ายรัฐบาล
2. การใช้อิทธิพลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของฝ่ายรัฐบาล หรือในการเลือกผู้นำในคณะรัฐบาล
3. การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับการยอมรับว่าชอบธรรม (legitimate)
4. การกระทำแบบที่ตัวแทน (representation)
5. ความเหงาหน่าย หรือเมินเฉย (alienation) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะเกิดความรู้สึกว่า ถึงเข้าไปยุ่งเกี่ยวก็ไม่ทำให้เกิดผลอะไรขึ้นมา
6. ความกระตือรือร้น (active) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือเป็นพวกกระตือรือร้นที่จะทำ
7. การกระทำที่ต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวา (persistence continuum) ซึ่งอาจเป็นการจัดการอย่างเป็นสถาบัน (institutionalised) หรือเป็นการกระทำในลักษณะฉาบฉวยทันที เช่น การก่อการจลาจล เป็นต้น

⁸ Geoffery K. Roberts, A Dictionary of Political Analysis (Great Britian : Longman, 1971) P. 145.

⁹ Lester W. Milbrath, Political Participation : How and why Do Peple Get Involved in Political (Chicago : Rand Menally College Publishing Co. 1965), Chapter 5

8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง โดยมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (public policies) หรือ การปฏิบัติงานของทางราชการ (bureaucratic activities)

9. การกระทำที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติ (national politics) เท่านั้น

10. การกระทำที่เป็นการกระทำทางการเมือง (a political act) ¹⁰

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่สมัครใจโดยไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของการกระทำ ตลอดจนลักษณะการจูงใจที่ทั้งที่เป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และได้รับความชอบธรรมเพียงใด แต่ต้องเป็นการกระทำที่จุดประสงค์ทั้ง 3 ประการ คือ

ก. การสร้างอิทธิพลที่มีผลต่อการเลือก

ข. การบริหารนโยบายสาธารณะ

ค. การเลือกผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ¹¹

อัลมอนต์ และ เพาเวลล์ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบที่เรียกว่า "มาตรฐานทั่วไป" โดยเป็นการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยพิจารณาจากความสามารถของแต่ละบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังทางสังคม หรือกลุ่มแต่อย่างใด

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบที่เรียกว่า "มาตรฐานเฉพาะอย่าง" เป็นการคัดเลือกบุคคลโดยคำนึงถึงภูมิหลังทางสังคม

¹⁰ Myron Weiner, "Political Participation : Crisis of the Political Process," in Crisis and Sequences in Political Development Ed. by Leonard Binder (Newjersey : Princeton University Press, 1971) pp.161-163

¹¹ Ibid. p. 164.

สรุป การดึงเอาบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นสังคมแบบดั้งเดิม แบบจารีตประเพณี แบบกำลังพัฒนา หรือแม้แต่แบบพัฒนาแล้วก็ตาม จะมีแนวทางทั้ง 2 ประเภท ข้างต้น เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละคน ตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ การเรียนรู้ทางการเมือง ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมือง ¹²

แซมมวล พี. ฮันติงตัน และ จอร์จ ไอ. โดมิงเกซ ให้คำจำกัดความในการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพล เหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้อง และไม่ถูกต้องตามกฎหมายใช้กำลังหรือไม่ใช้ สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง ¹³

จีเรียน พาร์รี กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ในกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมีอยู่โดยทั่วไปและอาจเรียงลำดับจากการเป็นผู้ออกเสียงเลือกตั้งจนถึงการเป็นผู้กำหนดนโยบาย และการดำเนินนโยบาย ¹⁴

ส่วน นอร์แมน เอช. นาย และ จินนีย์ เวอร์บา อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมายของประชาชนซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาล และยังเน้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้

¹² Gabriel A. Almond and Bingham G. Powell. Comparative Political: A Development Approach (Boston : Little, Brown and Company, 1966) p. 48.

¹³ Samuel P. Huntington and George I. Dominguez, "Political Development." in Hand book of Political Science : Macropolitical Theory Vol.3 eds.by Fred Greenstein and Nelson Palsky (Reading Mass : Addison-Wesley, 1975). p. 33.

¹⁴ Geraint Parry, Participation in Political (Manchester : Manchester University Press, 1972). p. 3.

1. เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของแต่ละบุคคล รวมถึงผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องโดยอาชีพ อาทิ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่พรรคการเมือง และหัวหน้า
2. จุดมุ่งหมายของกิจกรรมเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
3. การมีส่วนร่วมในการปกครอง โดยกระทำเฉพาะกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ¹⁵

เฮอร์เบิร์ต แมคคัลลอสกี อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยสมัครใจทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อการเลือกผู้ปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร การอภิปราย และการเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงิน การติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนลักษณะความกระตือรือร้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจพิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิก พรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเขียนและกล่าวสุนทรพจน์ การรณรงค์หาเสียง การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรค หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ ได้แก่ การเสียภาษี การเป็นทหาร และเจ้าหน้าที่ด้านตุลาการ ¹⁶

สำหรับนักวิชาการไทย ได้ทำการศึกษาและให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

จรรยา สุภาพ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการดำเนินงานของรัฐบาล หรือเข้าร่วมในคณะรัฐบาล อาทิ การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ¹⁷

¹⁵ Norman H.Nie and Sidney Verba, "Political Participation", in Handbook of Political Science : Non-Government Political, eds.by Fred I. Grustein and N.W.Polsky (Reading Mass : Addison Wesley Publishing co., 1975), p. 1.

¹⁶ Herbert Mc. Closky, (Political participation", in International Encyclopedia of the Social Sciences 12 (1968), p. 252

¹⁷ จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช 2514), หน้า 333.

ทิพาพร หิมพิสุทธิ์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล การมีส่วนร่วมจะมาจากการที่แต่ละบุคคลมีการตัดสินใจของรัฐบาลโดยตรง เรียกว่า การมีส่วนร่วมโดยตนเอง (autonomous participation) และการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยอ้อม นอกเหนือจากแต่ละบุคคลโดยตรง เรียกว่า "การมีส่วนร่วมโดยถูกระดม" (mobilized participation) ¹⁸

สรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนกระทำด้วยความสมัครใจ ไม่ว่าจะผลสำเร็จหรือไม่ อาจเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

รูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหลายท่าน ได้ทำการศึกษา และจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายรูปแบบทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันได้แก่ ผลงานวิจัยของ เวอร์บา และนายน ในปี 1972 ¹⁹ นายน และ เวอร์บา ในปี 1975 ²⁰ ซูซาน เวลส์ ในปี 1975 ²¹ มิลเบรท ในปี 1977 ²² ฮันติงตัน และเนลสัน ในปี 1975 ²³

¹⁸ ทิพาพร หิมพิสุทธิ์. พัฒนาทางการเมือง (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2521) หน้า 204 - 205.

¹⁹ Sidney Verba and Norman H.Nie. Models of Democratic Participation: A Cross National Comparison (Beverly Hills : Sage Publication, 1971). pp. 41 - 43, 57 - 59.

²⁰ Norman H. Nie and Sidney Verba, op.cit. p. 9 - 12.

²¹ Susan Welch, "Dimensions of Political Participation in Canadian Sample," in Canadian Journal Political Science 8 (December, 1975) pp.553 - 556

²² Lester W. Milbrath, op.cit. p. 9 - 14.

²³ Samuel P.Huntington and Joan M.Nelson. No Easy Choice : Political Participation in Developing Country (Cambridge:Harvard University Press, p. 161 - 167.

นาย และ เวอร์บา จำแนกรูปแบบ และกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำ ดังนั้น ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อคะแนนเสียงของตนเอง แต่ละคะแนนเสียงนี้ จะใช้วัดความชื่นชอบของประชาชนที่มีต่อผู้นำได้เพียงเล็กน้อย เนื่องจากประชาชนอาจเปลี่ยนใจในการลงคะแนนเสียงได้ เป็นกิจกรรมที่ต้องการความคิดริเริ่มน้อย ขอบเขตของกิจกรรมครอบคลุมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

2. การรณรงค์หาเสียง คนที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ถือเป็นคะแนนจัดตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และมีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งมีอิทธิพลต่อผู้นำ เช่น ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การทำงานเพื่อพรรคการเมืองอย่างกระตือรือร้น การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง

3. การติดต่อขึ้นต้นของประชาชน หมายถึง การติดต่อแบบเผชิญหน้าของบุคคลกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เป็นการกระทำเฉพาะบุคคล โดยมีการตัดสินใจเกี่ยวกับเวลา เป้าหมาย และเนื้อหาของของการมีส่วนร่วม ซึ่งบุคคลนั้นสามารถคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับ การตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะติดต่อภายใต้ความเป็นไปได้ของสภาพแวดล้อม กิจกรรมนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลเพียงเล็กน้อย เพราะคนที่เกี่ยวข้องมีน้อย อีกทั้งไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับคนอื่น แต่ต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก ขอบเขตของกิจกรรมได้แก่การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะ ได้แก่ ปัญหาครอบครัว ปัญหาส่วนตัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาสังคม ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการบริหารงานในระดับท้องถิ่น

4. การรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาทางการเมืองและสังคม เพื่อจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล อาจเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้ จะเป็นปัญหาระดับกลุ่ม ระดับองค์การ ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการก็ได้ กิจกรรมรูปแบบนี้มีอิทธิพลมากกว่าการติดต่อขึ้นต้นของประชาชน เนื่องจากมีคนเข้าร่วมจำนวนมาก และอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ต้องการความคิดริเริ่มเล็กน้อย ขอบเขตของกิจกรรมได้แก่การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาชุมชน การตั้งกลุ่มทำงานเพื่อชุมชน การเป็นสมาชิกที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาของชุมชน การเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับผู้นำ หรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อกำกับปัญหาสังคม²⁴

²⁴ Norman H. Nie and Sidney Verba, op.cit. p. 9 - 12.

สำหรับ มิถุนนรท ได้จำแนกรูปของแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรมที่แสดงความรักชาติ แสดงออกโดยการเคารพธงชาติ การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย การต่อต้านสงคราม แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จากการวิจัย พบว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความสำนึกทางการเมือง แต่มีผลกระทบต่อการเมืองไม่มาก เพราะคนที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีความสำนึกในหน้าที่และบรรทัดฐานของสังคม ประกอบกับวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องการ การสื่อสาร และการจูงใจมาก เหมือนกิจกรรมอื่น ๆ

2. การเป็นเจ้าของหน้าที่พรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่สามารถเข้าไปร่วมกับพรรคการเมืองทั้งก่อนและระหว่างการเลือกตั้ง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การชักชวนให้ประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนชอบ ผลการวิจัยพบว่า ในสหรัฐอเมริกา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบนี้เพียงร้อยละ 15 เนื่องจากต้องอาศัยความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้เรียกว่า "พวกนักสู้" (gladiators)

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ขอบเขตของกิจกรรมได้แก่ การรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาของสังคม การเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มเพื่อสังคม การเป็นสมาชิกองค์การที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสาธารณะ และการติดต่อกับหน่วยราชการเกี่ยวกับปัญหาสังคม บุคคลที่ร่วมกิจกรรมนี้ คล้ายคลึงกับการเป็นเจ้าของหน้าที่พรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง คือ มีความกระตือรือร้น และผูกพันกับชุมชนสูง แต่จะต่างกันที่ความเกี่ยวข้องกับการเมืองจะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า

4. การติดต่อกับหน่วยราชการมีลักษณะเฉพาะเรื่อง อาทิ การศึกษาสาธารณสุขโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลนั่นเอง ลักษณะนี้ เวอร์บา และ นาย เรียกว่า การมีส่วนร่วมอย่างแคบ (parochial participation)

5. การประท้วง ขอบเขตของกิจกรรมได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามท้องถนน หรือการก่อให้เกิดจลาจล เพื่อบังคับให้รัฐบาลแก้ไขปัญหบางสิ่งบางอย่างในบ้านเมืองให้ถูกต้อง หรือประท้วงหากรัฐบาลกระทำการที่ขัดต่อศีลธรรม และการไม่ยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม ผลการวิจัยพบว่า ชาวอเมริกันผิวขาว มีความรู้สึกว่าการประท้วงเป็นการกระทำผิด แต่ผู้ที่เข้าร่วมการประท้วงจะไม่รู้สึกผิด หรือตนไม่มีความรักชาติแต่อย่างใด

6. การเป็นผู้สื่อข่าว ขอบเขตได้แก่ การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การส่งจดหมายสนับสนุนผู้นำ การร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ความรู้ทางการเมืองแก่คนในชุมชน การให้ความสนใจกับการดำเนินงานของรัฐ การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารทั้งสิ้น ดังนั้น คนที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้จึงมีการศึกษาสูงเป็นส่วนใหญ่อุข้อมูลทางการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย โดยไม่ชอบแสดงออกด้วยการประท้วง ²⁵

อนึ่ง เนื่องจากข้าราชการทหาร จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการเข้าสมาคม การเข้าศึกษา พุทธศักราช 2510 ²⁶ ว่าในการเข้าร่วมองค์กรสโมสรใด ๆ จะต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้ทราบ จนถึงผู้บัญชาการทหารบก และหากเป็นองค์กรในต่างประเทศ จะต้องรายงานถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ถ้าจัดขึ้นไม่ปฏิบัติตาม หรือละเลย จะมีความผิดตามพระราชบัญญัติวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ²⁷

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของรูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ การเลือกตั้งควรเลือกผู้สมัครทั้งพรรคการเมือง มากกว่าการเจาะจงเลือกเป็นรายบุคคล เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบพรรคการเมือง

2. การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ได้แก่ การวิจารณ์รัฐบาล และพรรคการเมือง

3. การรวมกลุ่มผลักดันรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ การมีบทบาทในการผลักดันรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางประชาธิปไตย การเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่ขาดความชอบธรรมทางการเมือง การไม่สนับสนุนในการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะทหาร

4. การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ การพัฒนายาทหารบกให้เป็นทหารอาชีพ การถอนตัวออกจากการเมือง การสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมือง และการไม่แทรกแซงทางการเมือง

²⁵ Lester W. Milbrath. op.cit. p. 12 - 16.

²⁶ ประมวลผลข้อบังคับกระทรวงกลาโหม. (จัดพิมพ์โดย กรมเสมียนตรา เมื่อ พ.ศ. 2530) หน้า 53-56

²⁷ ประมวลวินัยทหาร ภาคที่ 1. (กองทัพบก 2508). หน้า 468-479.

ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในการแสดงความมาก/น้อยของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญแก่กิจกรรมแต่ละรูปแบบ ตัวอย่างการจัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

- 5 _ _ _ ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง (เช่น ประธานาธิบดี หรือนายกรัฐมนตรี) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ประชาชนเลือกตั้ง, นายกเทศมนตรี
- 4 _ _ _ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น (บางคนอาจได้ บางคนสมัครแล้วอาจจะไม่ได้)
- 3 _ _ _ การช่วยโฆษณาหาเสียง (เช่น ช่วยแจกใบปลิว ช่วยวางแผนเลือกตั้ง)
- 2 _ _ _ การร่วมโดยทางอ้อม (เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ หรือดูโทรทัศน์ในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ถกปัญหาการเมือง ติดตามคดีที่มีตราพรรคการเมือง)
- 1 _ _ _ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 0 _ _ _ การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง²⁸

มิลแบรท ได้กำหนดระดับกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจัดลำดับจากน้อยไปหามาก ดังนี้

- 1. รับฟังข่าวสารทางการเมือง
- 2. ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 3. ชักชวนให้ผู้อื่นพูดคุยเรื่องการเมือง หรืออภิปรายเรื่องการเมือง
- 4. ชักชวนให้ผู้อื่นลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง
- 5. ช่วยโฆษณาให้พรรค หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศ หรือสนับสนุนหรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วกัน
- 6. แสดงความคิดเห็น หรือยื่นเสนอข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ หรือนักการเมือง

²⁸ ฌองส์ ลินส์ว็สดี, จิตวิทยาการเมือง (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 110.

7. สนับสนุนด้านการเงินแก่พรรค หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
9. ช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคอยู่เป็นประจำ
11. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
12. ช่วยหาเงินมาสนับสนุนพรรค
13. สมัครเข้ารับเลือกตั้ง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือได้รับเลือกตั้ง²⁹

สรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่ประชาชนกระทำด้วยความสมัครใจ ไม่หวังผลว่าจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม กระทำเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องโดยมุ่งที่จะให้กิจกรรมนั้น มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การบริหารนโยบาย และการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

2.1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Sense of Political efficacy)

แคมป์เบลล์ กล่าวว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกว่าการกระทำทางการเมืองของบุคคล สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ โดยประชาชนแต่ละคนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น³⁰

²⁹ Lester W. Milbrath. op.cit. p. 9-14.

³⁰ A.Campbell, G.Gurin and W.E.Miller. ther Voter Decides (Evanaton : Row & Peter, 1954), p. 187.

พริวิตท์ ให้ความหมายว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเป็นความรู้สึกของประชาชนว่า การกระทำของตนมีผลต่อเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคม ซึ่งส่งผลต่อผู้มีอำนาจทางการเมืองให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ³¹

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อธิบายว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง การที่สมาชิกของระบบการเมือง มีความรู้สึกว่าการเมืองจะช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นได้ รู้สึกว่าการเมืองเป็นเครื่องมือที่ถูกต้องเตรียมไว้ พร้อมทั้งจะทำตามคำแนะนำ หรือความต้องการของประชาชน ³²

สรุป ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เป็นความเชื่อมั่นของประชาชน ว่าตนมีอิทธิพลต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองได้หากตนต้องการกระทำ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชน ได้แก่ การศึกษา ประสบการณ์ในครอบครัว และสถาบันการศึกษาของแต่ละบุคคล ³³

จากการศึกษาของเวอร์บา และนาย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองต่ำ จะมีรูปแบบกิจกรรมแบบนักสู้ (gladiatorial activity) อาทิ การช่วยเหลือพรรคการเมืองหาเสียง การเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง การเขียนจดหมายสนับสนุน หรือคัดค้านนโยบายทางการเมือง ³⁴

³¹ Kenneth Previtt, "Political Efficacy, in International Encyclopedia of the Social Sciences (1968), p. 14.

³² พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง" วารสารสังคมศาสตร์ 17 (มกราคม - มีนาคม 2523) หน้า 96-97.

³³ Kenneth Previtt, op.cit. p.226.

³⁴ Sidney Verba and Norman H.Nie, Participation in Americaa Political Democracy and Social Equality (New York : Harper & Row, 1972) p. 67.

นอกจากนี้ มิลแบรท ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ³⁵ หรือมีความสัมพันธ์แบบต่างตอบแทน ³⁶ อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ถ้าจะให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องศึกษาในเรื่องของความไว้วางใจทางการเมืองด้วย เนื่องจากทั้งสองเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อกันมาก

2.1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง (Political trust)

มิลเลอร์ กล่าวว่า ความไว้วางใจทางการเมือง เป็นความโน้มเอียงขั้นพื้นฐานของความรู้สึก (affective) หรือประเมินค่า (evaluative) โดยมีระดับตั้งแต่ความไว้วางใจทางการเมืองสูงสุด จนถึงความระแวงสูงสุด หรือความไม่ไว้วางใจทางการเมืองนั่นเอง ซึ่งความไม่ไว้วางใจทางการเมืองนี้ เป็นความรู้สึกทางลบ (negative effect) ต่อรัฐบาล และเชื่อว่ารัฐบาลไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่ตนคาดหวัง ³⁷

ซวาร์ธ อธิบายว่า ความรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมือง เป็นการรับรู้ของบุคคลต่ออำนาจทางการเมือง และ/หรือ รัฐบาลว่า มักจะกระทำการที่ไม่เป็นแนวทางที่พึงประสงค์ ³⁸

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความโน้มเอียงขั้นพื้นฐานของความรู้สึกทางการเมือง หรือการรับรู้ที่บุคคลมีต่อการเมืองทั้งระบบ หรือบางส่วน

³⁵ Lester W. Milbrath, op.cit. p. 59.

³⁶ Robert Dahl, Who Governs? Democracy and Power in An American City (New Haven : Yale University press, 1961), p. 28.

³⁷ Arthur H. Miller, "Political Issue and Trust in Government, 1964-1970," in American Political Science Review Vol.68 No.3 (1974) p. 452.

³⁸ Sandra K. Schwartz, "Pattern of Cynicism Differential Political Socialization Among Adolescents," in New Direction in Political Socialization, eds.by David C.Schwartz and Sandra K. Schwartz (New York : Free Press, 1975), p. 189.

ของระบบ อาทิ กิจกรรมทางการเมือง อำนาจทางการเมือง มีผลเป็นความรู้สึกผูกพัน ซึ่งแสดงออก
ในรูปของความชอบพอ และการให้ความไว้วางใจ

บุคคลที่มีความไว้วางใจทางการเมืองสูง เชื่อว่าการกระทำของรัฐบาลจะทำให้สภาพ
ต่าง ๆ ในบ้านเมืองดีขึ้น การเมืองไม่ใช่เรื่องสกปรกเสียทั้งหมด เจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานเพื่อ
ประโยชน์ของประชาชน แต่กลุ่มที่มีความหวาดระแวงทางการเมืองสูง จะมีความรู้สึกว่าการเมืองเป็น
เรื่องสกปรก นักการเมืองเป็นพวกเจ้าเล่ห์หลอกลวง ผู้นำประเทศเป็นคนคดโกง จักรวรรดิ บังหลวง
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

จากการศึกษาพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการ เปลี่ยน
แปลงทางการเมืองเป็นเครื่องวัดโอกาส และความเข้มของความขัดแย้ง และความตึงเครียดใน
สังคมกับสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองด้วย ³⁹

จากการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทาง
การเมือง สรุปได้ว่า คนที่มีความไว้วางใจทางการเมืองเชิงลบ จะมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ ซึ่ง
มีผลตรงกันข้ามกับสมมติฐานไว้ 4 ประการคือ

1. บุคคลซึ่งมีความไว้วางใจทางการเมืองต่ำ และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง
เมืองสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการประท้วงต่อต้านระบบการเมือง
2. บุคคลซึ่งมีความไว้วางใจทางการเมืองต่ำ และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง
เมืองต่ำ จะมีแนวโน้มที่จะถอนตัวออกจากระบบการเมือง
3. บุคคลซึ่งมีความไว้วางใจทางการเมืองสูง และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง
เมืองสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น
4. บุคคลซึ่งมีความไว้วางใจทางการเมืองสูง และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง
เมืองต่ำ จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะให้การสนับสนุนระบบการเมือง

³⁹ Joel D. Aberback and Jack L. Walker. "Political Trust and Racial
Ideology," in American Political Science Review, vol.64 No.4 (1970),
p. 1195.

2.1.6 แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางการเมือง (Political character)

ในทางจิตวิทยา มีแนวทางการศึกษาทฤษฎีบุคลิกภาพ 6 แนวทาง ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์⁴⁰ ทฤษฎีการเรียนรู้⁴¹ ทฤษฎีการกำหนดบทบาท⁴² ทฤษฎีความเข้าใจ⁴³ ทฤษฎีแบ่งประเภท⁴⁴ ทฤษฎีลักษณะนิสัย⁴⁵

นักรัฐศาสตร์ หรือนักจิตวิทยาทางการเมือง นิยมใช้ทฤษฎีลักษณะนิสัยเป็นแนวทางการศึกษาบุคลิกภาพทางการเมือง เพื่อให้ทราบว่า ลักษณะนิสัยแบบใดบ้างที่รวมกันแล้วมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนหรือเอื้ออำนวยต่อลัทธิ หรืออุดมการณ์ทางการเมืองแบบใด⁴⁶ ซึ่งทฤษฎีลักษณะนิสัยนี้ สะดวกในการสร้างเครื่องมือวัดบุคลิกภาพของคนเป็นกลุ่มจำนวนมากได้⁴⁷

⁴⁰ กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาร์มณี, จิตวิทยาเบื้องต้น (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การเวก, 2521), หน้า 190-203. และ ประนอม สโรชมาน, จิตวิทยาทั่วไป (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520) หน้า 110-112.

⁴¹ I. Dollard and N.E. Miller, Personality and Psychotherapy : An Analysis in term of Learning, Thinking and culture (New York : Mc Graw - Hill, 1950).

⁴² กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาร์มณี, อ้างอิงแล้ว, หน้า 203-207. และ ประนอม สโรชมาน, อ้างอิงแล้ว, หน้า 101-104.

⁴³ โสภา กุญแจกุลชัย, จิตวิทยาทั่วไป (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521) หน้า 103-104

⁴⁴ กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาร์มณี, อ้างอิงแล้ว, หน้า 203-207. และ ประนอม สโรชมาน, อ้างอิงแล้ว, หน้า 101-104.

⁴⁵ กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาร์มณี, อ้างอิงแล้ว, หน้า 207-209. และ ประนอม สโรชมาน, อ้างอิงแล้ว, หน้า 103-108.

⁴⁶ H.J.Eysenck, The psychology of Politics (New York : Frederick A Preager, Inc., 1954).

⁴⁷ J.N.Knutson, ed., Handbook of political Psychology (Sanfrancisco : Joosey-Bass, 1973), pp. 29-35.

การศึกษามุคลิกภาพทางการเมือง ก็เพื่อจะอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ในทางการเมือง โดยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ในตัวมนุษย์ที่ประกอบขึ้นเป็นบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการกำหนดแบบแผนของพฤติกรรม ให้แต่ละคนแสดงออกในลักษณะที่ต่างกัน โดยเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการศึกษาแบบพฤติกรรมนิยมในทางรัฐศาสตร์ หรือพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งทางการศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง เป็นการศึกษาทบภาพของมนุษย์ด้านอื่น ๆ ด้วย ⁴⁸

ปัจจุบันนักจิตวิทยายังคงโต้แย้งเกี่ยวกับการวัดบุคลิกภาพ ⁴⁹ โดยกลุ่มเชื่อว่าบุคลิกภาพไม่สามารถวัดได้ เพราะเป็นนามธรรม และรวมลักษณะนิสัยของแต่ละคน ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน อีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าบุคลิกภาพวัดได้จากการแสดงออกทางพฤติกรรม ⁵⁰ จากแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มหลัง ทำให้นักจิตวิทยาการเมือง พยายามวัดบุคลิกภาพทางการเมืองจากการสังเกตพฤติกรรมทางการเมือง

การวัดบุคลิกภาพ สามารถกระทำได้ 2 แนวทาง คือ

1. การประเมินผู้อื่น ⁵¹ คือ การที่ผู้ศึกษาสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกศึกษาแล้ว ประเมินค่าว่ามีบุคลิกภาพอย่างไร มีการศึกษาได้หลายวิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์ เทคนิค การรายงานตนเอง การสร้างสถานการณ์ทดสอบ การทดสอบในห้องปฏิบัติการ
2. การให้ผู้ถูกศึกษาประเมินตนเอง ⁵² ซึ่งนิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมิน เพื่อให้ผู้ถูกศึกษาระบุพฤติกรรมที่ตนเองมักแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วนำคำตอบมาให้คะแนน ผลรวมของคะแนนจะเป็นลักษณะบุคลิกภาพของผู้ถูกศึกษา

⁴⁸ สุจิต บุญบงการ, "วิธีการศึกษาแบบพฤติกรรมในทางรัฐศาสตร์", รัฐศาสตร์สาร (พฤศจิกายน 2515) หน้า 35.

⁴⁹ Knutson, Handbook of political Psychology, p. 30.

⁵⁰ นิภา นิธิยานน, การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน (2520) หน้า 74.1

⁵¹ กาญจนา คำสุวรรณ, จิตวิทยาเบื้องต้น, หน้า 215-216.

⁵² กาญจนา คำสุวรรณ, จิตวิทยาเบื้องต้น, หน้า 216 และ สุชา จันท์เอม, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 83-86

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การวัดบุคลิกภาพทางการเมือง ตามแนวทางการให้
ผู้ถูกศึกษาประเมินตนเอง แม้ว่าแนวทางนี้จะมีข้อที่ระวังอยู่บ้าง กล่าวคือ คำถามที่มาตรวัดมีความ
เที่ยงตรงหรือไม่ และผู้ถูกศึกษาจะตอบตามข้อเท็จจริงหรือไม่ อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้เหมาะสมที่
จะใช้วัดบุคลิกภาพของกลุ่มคนจำนวนมากในเวลาจำกัด และประหยัดค่าใช้จ่าย ⁵³ ดังนั้น ผู้วิจัยจะ
ป้องกันข้อบกพร่องที่จะพบบ่อยในการใช้แบบสอบถาม ด้วยการให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบความ
เที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อชี้แจงให้ประชากร
ในการศึกษาเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษา และลักษณะการตอบแบบสอบถามที่พึงประสงค์

นักรัฐศาสตร์ได้อาศัยแนวความคิดของนักจิตวิทยา ในการนิยามความหมายของบุคลิกภาพ
ทางการเมือง ได้แก่ โรเบิร์ต อีเลน ⁵⁴ อธิบายว่า บุคลิกภาพทางการเมือง หมายถึง แบบแผน
ของการแสดงพฤติกรรมตอบสนองที่มีความคงทนมีการจัดระเบียบและมี การเคลื่อนไหวได้ ซึ่งถูกปลูก
เร้าจนเกิดเป็นนิสัยด้วยสิ่งเร้าทางการเมือง

ดังนั้นการศึกษามุมมองทางการเมือง จึงเป็นการศึกษามิติของบุคลิกภาพในส่วนที่กำหนด
พฤติกรรมทางการเมืองมิติเดียว จากการค้นคว้ากรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดให้บุคลิกภาพ
ทางการเมือง 2 ลักษณะ คือ

ก. บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ข. บุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (เผด็จการ)

นักวิชาการหลายท่านได้พยายามอธิบายถึงลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นบุคลิกภาพ
ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้ ได้แก่

⁵³ กาญจนา คำสุวรรณ, เพื่ออ้างอิง, หน้า 216 และ สุชา จันทรเฒ, เพื่ออ้างอิง,
หน้า 83-86

⁵⁴ Robert E. Lane, Political Ideology, (New York : Face Press
of Glencae, 1962)

ทินพันธุ์ นาคะตะ ⁵⁵ ได้ประมวลผลความคิดเห็นของนักรัฐศาสตร์หลายท่าน เพื่ออธิบายลักษณะนิสัยที่แสดงว่ามีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

- มีจิตใจสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความต้องการระบอบประชาธิปไตยมากกว่าแบบอื่น

- ยึดมั่นในสำคัญ และศักดิ์ศรีของบุคคล เชื่อในความเสมอภาคของบุคคล รวมทั้งรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

- เคารพในกติกาของประชาธิปไตย เช่น ยอมรับเสียงข้างมาก
- สนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
- สำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน
- มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น
- รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และทางสร้างสรรค์
- ต้องไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ได้แก่บุคคลซึ่ง ⁵⁶

- มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ไม่นิยมการยอมตามความคิดเห็นของผู้อื่น เว้นเสียแต่ว่าจะถูกชักจูงให้คล้อยตามได้ว่าความเห็นนี้มีเหตุผลควรที่จะเชื่อถือ

- เป็นคนที่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย
- มีความรับผิดชอบ ผูกพันในสิ่งที่เขาได้ตัดสินใจกระทำลงไป
- ไม่มีอคติต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น ศาสนาอื่น เชื้อชาติอื่น
- คิดถึงบุคคลอื่นในฐานะที่คน ๆ นั้น เป็นตัวของเขาเองไม่ใช่ไปจัดประเภทให้เขาเช่นไปเรียกเขาว่า "หัวรุนแรง" หรือ "พวกฝ่ายซ้าย" โดยไม่มีเหตุผล

- มองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ มีศรัทธาความหวังต่อชีวิต
- ไม่ยอมก้มหัวให้กับผู้ยิ่งใหญ่ง่าย ๆ แม้ว่าจะยอมรับอำนาจ แต่อำนาจนั้นต้องมีเหตุผลหรือความชอบธรรม

⁵⁵ ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ประชาธิปไตย : ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวยของการสร้างจิตใจ" ในวารสารธรรมศาสตร์, 3 (กุมภาพันธ์ 2517), หน้า 8-21.

⁵⁶ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตยสังคมคอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2519), หน้า 23.

กมล สมวิเชียร อธิบายถึงบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยไว้ว่า ⁵⁷

- เป็นคนหนักแน่นไม่หุบเบา ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ต้องเห็นจริงแจ่มชัด หรือมีหลักฐานที่พิจารณาด้วยเหตุผลรอบคอบแล้ว ไม่เชื่อข่าวลือ การนินทา และการโฆษณาชวนเชื่อ

- มีทักษะที่ติดต่อคนอื่น ศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์มีดีเลวปนกันไป ไม่มีใครดีทั้งหมด หรือเลวทั้งหมด

- ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะยอมรับความคิดเห็นของส่วนใหญ่ ถ้าคิดเห็นไม่ตรงกันก็ไม่ดันทุรังแต่ใช้เหตุผลโน้มน้าว

- รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ร่วมมือกันได้หลังจากที่ขัดแย้งกัน

จากคำอธิบายของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นลักษณะนิสัยที่แสดงถึงบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

1. ลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับหลักความเคารพ ในความสามารถของมนุษย์ที่จะใช้สติปัญญา และเหตุผลร่วมกันได้

- ความเชื่อมั่นในตนเอง และการเคารพตนเอง

- ความใจกว้าง รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย

- ความเคารพในเหตุผล และความจริงที่ประจักษ์

- การมองโลกในแง่ดี และมีศรัทธาต่อชีวิต

2. ลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบและเสรีภาพ

- ความเคารพในเสรีภาพของผู้อื่น

- ความห่วงใยในอิสระเสรีของตน

3. ลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับหลักเสมอภาคและภราดรภาพ

- ความเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล

- ความกรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ฉันท์พี่น้อง

⁵⁷ กมล สมวิเชียร, "ประชาธิปไตยในจิตใจ" ในพระราชทานเพลิงศพวีรชน ณ เมรุท้องสนามหลวง 14 ตุลาคม 2517 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517)

4. ลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน

- ความเคารพในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย
- ความตื่นตัวในกิจการของส่วนรวม
- ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและหน้าที่พลเมือง

ลักษณะนิสัยและการตอบสนองที่เป็นนิสัยที่ประกอบขึ้นเป็นบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ลักษณะนิสัยเชื่อมั่นในตนเอง และเคารพตนเองแสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย

ดังนี้

- มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง
- กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง
- พึ่งตนเอง กำหนดโชคชะตาชีวิตของตนเองได้
- การรับผิดชอบในการกระทำของตน
- ไม่เชื่อการจูงใจ การโฆษณาชวนเชื่อ และข่าวลือ

ลักษณะนิสัยใจกว้าง รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ยอมรับความคิดเห็น หรืออุดมการณ์ที่ต่างจากตน
- ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ที่มีเหตุผล
- ให้อภัยในความผิดพลาดที่ไม่เจตนาของผู้อื่น
- อดทนต่อความขัดแย้ง ประนีประนอม ไม่กร้าวร้าว

ลักษณะนิสัย เคารพในเหตุผลและความจริงที่ประจักษ์ แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- นิยมการตกลงร่วมกันด้วยเหตุผล
- โน้มน้าวผู้อื่นให้สนับสนุนด้วยเหตุผล
- ใช้เหตุผลและความจริงในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ลักษณะนิสัยของการมองโลกในแง่ดี และมีศรัทธาต่อชีวิต แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไว้วางใจผู้อื่น
- มีความหวังในชีวิต
- ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
- ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

ลักษณะนิสัยที่มีความเคารพในเสรีภาพของผู้อื่น แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นแม้จะต่างจากตน
- เคารพในสิทธิของเสียงส่วนน้อยไม่ใช้เสียงส่วนใหญ่บีบบังคับ

ลักษณะนิสัยห่วงแทนในอิสระเสรีของตน แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่ไว้วางใจในการใช้อำนาจแบบเผด็จการ
- ไม่ยอมจำนนต่ออำนาจไม่เป็นธรรม
- ปกป้องสิทธิเสรีภาพของคนที่ให้ใครละเมิด

ลักษณะนิสัยเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ภาษา ศาสนา เพศ ไม่แบ่งชนชั้น
- ไม่ต้องการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น
- ไม่ยอมตนให้ผู้อื่นดูถูกเหยียดหยาม

ลักษณะนิสัยกรุณาเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ส่วนดีของตน แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- สนใจในความต้องการของผู้อื่น
- ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาประสบความทุกข์ยาก
- ไม่เห็นแก่ตัว

ลักษณะนิสัยเคารพในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ยอมรับมติของเสียงข้างมาก ไม่วิพากษ์วิจารณ์ตักท้วงภายหลังการประชุมเสร็จสิ้น
- ยอมรับอำนาจอันชอบธรรม
- ชอบร่วมมือมากกว่าผูกขาด

ลักษณะนิสัยตื่นตัวในกิจการขนาดย่อม และแสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- สนใจในกิจการของส่วนรวม
- เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวม
- รู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพควบคุมผู้ปกครองได้
- กล้าวิพากษ์วิจารณ์นโยบาย หรือกฎเกณฑ์ของผู้อื่นอย่างมีเหตุผลในทางสร้างสรรค์

ลักษณะนิสัยรับคิดชอบในหน้าที่การงาน และหน้าที่พลเมือง แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ผูกพันในสิ่งที่กระทำลงไป ไม่ทอดทิ้ง
- เพียรพยายามทำหน้าที่ให้ดีที่สุด
- ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม
- เสียสละเพื่อส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม การศึกษาบุคลิกภาพทางการเมือง ไม่ได้จำกัดเฉพาะบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังสามารถศึกษาบุคลิกภาพทางการเมือง แบบอำนาจนิยม (เผด็จการ) อีกด้วย

สำหรับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ก็มีนักวิชาการหลายท่านทำการศึกษา และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ อคอร์โน และคณะ⁵⁸ ได้อธิบายว่า บุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม มีลักษณะดังนี้

- นิยมการแก้ไขปัญหอย่างเด็ดขาด รุนแรง
- ยอมรับ เชื้อพ้อง อ่อนน้อม ยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจเหนือตน
- ชอบใช้อำนาจเมื่อมีโอกาส
- ไม่ยอมรับความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของบุคคล
- ไม่ยอมรับการใช้สิทธิเสรีภาพของผู้อื่นที่ต่างไปจากตน
- เชื่อถือโซกลาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีศาจ
- ยึดมั่นในค่านิยมแบบเดิม
- มองโลกในแง่ร้าย มีแต่ความวุ่นวาย

ทินพันธุ์ นาคะตะ⁵⁹ กล่าวว่า บุคคลที่มีจิตใจเป็นอำนาจนิยม ได้แก่ บุคคลที่มอบความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ การชอบใช้อำนาจเด็ดขาด อ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ

⁵⁸ T.W.Adorno and others, The Authoritarian Personality (New York : Harper and Brothers, 1950), p. 228.

⁵⁹ ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ" ใน วารสารธรรมศาสตร์, หน้า 18.

การนิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย การไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล การไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นในการใช้สิทธิเสรีภาพของเขา และการยึดมั่นในค่านิยมแบบเดิม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ๖๐ เชื่อว่าคนที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม (เผด็จการ) คือ บุคคลซึ่ง

- ยอมรับอะไรง่าย ๆ ยอมตามสั่งคมอยู่เสมอ โดยไม่มีความคิดเห็นโต้แย้งต่อค่านิยมของสังคม ทั้งนี้เพราะบุคคลประเภทนี้ต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการความมั่นคง และไม่สามารถจะประสพกับการที่ตนเอง ไปมีความคิดเห็นผิดแผกไปจากคนหมู่มาก ได้ในตัวเองเดียวกันถ้าใครมีความเห็นไม่ตรงกับตน ตนก็ทนเขาไม่ได้เช่นกัน

- มองโลกในแง่ร้าย ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ไม่น่าอยู่ ไม่มีอะไรแน่นอน เต็มไปด้วยความหกลอง จึงต้องหันหน้าเข้าหามวลบุคคลหรือสิ่งของเขาไว้คอยยึดมั่นอย่างงมงาย บุคคลประเภทนี้จึงชอบผู้มีอำนาจ ชอบการใช้อำนาจเด็ดขาดและมีทัศนคติว่า สิ่งในโลกเราหรือชาติต้องการมากที่สุด คือ การมีผู้นำที่เข้มแข็ง

- เป็นคนที่เคร่งครัดจนเกินไป ไม่รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ไม่ค่อยยอมรับตัว ไม่ค่อยมีจินตนาการ จะเรียกว่าเป็นพวกอนุรักษนิยมจัดเกินไปก็ได้ ไม่ค่อยมีปฏิริยาเท่าไร เป็นพวกทองไม่รู้ร้อน และนิยมคติที่ว่า "พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง"

- เป็นผู้นิยมชาติจนเกินไป จนใจแคบต่อเพื่อนร่วมโลกคนอื่น ๆ ที่มีเชื้อชาติภาษาต่างไปจากตน คนที่มีเชื้อชาติคนละอย่างกับตน หรือมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน มักจะถูกมองเป็นคนประหลาด น่ากลัว น่าอันตราย และชอบประทุษร้ายให้คนอื่นว่าเป็นโน่นเป็นนี่ เช่น "ไอ้คนชาตินี้ มันขี้เกียจ" หรือ "ไอ้พวกหัวรุนแรง" เป็นต้น

จากคำอธิบายของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นลักษณะนิสัยที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ดังนี้

1. ลักษณะนิสัย ที่สอดคล้องกับความไม่เชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ แต่ศรัทธาในผู้นำที่จะตัดสินใจปัญหาทั้งหมดให้ประชาชนได้

- ความเชื่อมั่นในผู้นำ ไม่เคารพตนเอง
- ใจแคบ ไม่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- เชื่อถือสิ่งทั้งมลาย เช่น ไสยศาสตร์ พรหมลิขิต อย่างไร้เหตุผล
- มองโลกในแง่ร้าย ไม่หวังอะไรในชีวิต

2. ลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับความไม่เชื่อในอิสรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์
 - ไม่เชื่อในเรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล
 - นิยมการใช้อำนาจมากกว่ารักในเสรีภาพของตน
3. ลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของบุคคล ไม่เชื่อว่าความเสมอภาคจะเป็นไปได้
 - ไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล
 - ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว
4. ลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องอำนาจอธิปไตยใช้โดยผู้นำเท่านั้น
 - เคารพในการชี้ขาดของผู้มีอำนาจมากกว่าการตกลงร่วมกัน
 - ไม่ตื่นตัวในกิจการของส่วนรวม
 - ไม่รับผิดชอบในหน้าที่ทำไปตามที่ถูกกำหนดให้

ลักษณะนิสัยและการตอบสนองที่เป็นนิสัยที่ประกอบขึ้นเป็นบุคลิกภาพอำนาจนิยม

ลักษณะนิสัยเชื่อมั่นในผู้นำ ไม่เคารพตนเอง แสดงออกมาเป็นการสนองตอบเป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ยอมตามสังคมเสมอ
- ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอะไรที่ขัดกับสังคม
- หวังพึ่งผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ปกครอง หรือหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคลาภ
- กลัวเสียหน้า รักษาหน้า
- หูเบาเชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่ไตร่ตรองด้วยเหตุผล

ลักษณะนิสัยใจแคบ ไม่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่ยอมรับความคิดเห็นหรืออุดมการณ์ที่ต่างไปจากตน
- ไม่ชอบการโต้แย้งวิพากษ์วิจารณ์
- ลงโทษผู้กระทำผิดพลาดแม้ไม่มีเจตนา
- แก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง ไม่ประนีประนอม

ลักษณะนิสัยเชื่อในสิ่งทั้งมลาย ไร้เหตุผล แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- เชื่อถือตัวบุคคลที่มีอำนาจมากกว่าเหตุผลของทุกคน
- ไม่นิยมการโน้มน้าวด้วยเหตุผลถือว่าเป็นการเสียเวลา
- หวังพึ่งโชคชะตา ฟ้าลิขิต โดยไม่คิดแก้ปัญหา

ลักษณะนิสัยมองโลกในแง่ร้าย ไม่หวังอะไรในชีวิต แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่ไว้วางใจคนอื่น ๆ
- ไม่มีความหวังอะไรในชีวิต ปลดปล่อยให้เป็นไปตามกรรมบันดาล
- ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
- เคร่งครัดในประเพณีเดิมไม่ยอมปรับตัว

ลักษณะนิสัยไม่เชื่อในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่ยอมรับสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นที่ต่างไปจากตน
- ไม่เคารพสิทธิของคนส่วนน้อย
- ชอบให้ผู้ปกครองกำหนดกฎเกณฑ์ทุกสิ่งให้

ลักษณะนิสัย ไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ถือว่าชนชาติตนเหนือกว่าชนชาติอื่น

ชอบระบบอาวุโส

- ใช้อำนาจข่มขู่คนอื่นเมื่อมีโอกาส
- อ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ ชอบรับใช้ผู้มีอำนาจ

ลักษณะนิสัย ไม่เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- สนใจแต่ความต้องการของตนเอง
- ชอบชีวิตแบบตัวใครตัวมัน
- เห็นแก่ตัว

ลักษณะนิสัย เคารพในการชี้ขาดของผู้มีอำนาจมากกว่าการตกลงร่วมกัน แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่สนใจมติของที่ประชุมที่ตนไม่เห็นด้วย จะวิพากษ์วิจารณ์เมื่อมีโอกาส
- ยอมรับอำนาจเหนือกว่าโดยไม่คำนึงถึงความชอบธรรม คือถือว่าอำนาจคือธรรม
- ชอบการผูกขาด ไม่ชอบการร่วมมือ

ลักษณะนิสัย ไม่ตื่นตัวในกิจการของสังคมส่วนรวม แสดงออกมาเป็นการตอบสนองที่เป็น
นิสัย ดังนี้

- ไม่สนใจในกิจการของส่วนรวม จะสนใจก็ต่อเมื่อถูกบังคับ
- ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวม จะสนใจก็ต่อเมื่อถูกระดม
- รู้สึกว่าตนเองไม่มีประสิทธิภาพที่จะไปต่อรองกับผู้ปกครอง
- ไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์นโยบาย หรือกฎเกณฑ์ของสังคม หรือถ้าวิจารณ์ก็วิจารณ์

อย่างไร้เหตุผล

ลักษณะนิสัย ไม่รับผิดชอบในหน้าที่ ทำไปตามที่ถูกกำหนดให้ แสดงออกมาเป็นการสนอง
ตอบที่เป็นนิสัย ดังนี้

- ไม่ผูกพันในหน้าที่การงานที่ทำ
- ทำงานตามที่ได้รับคำสั่งเท่านั้น
- ไม่สนใจกฎเกณฑ์ที่ไม่มีอำนาจบีบบังคับ
- ไม่เสียสละเพื่อส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม การกำหนดบุคลิกภาพทางการเมือง ออกเป็น 2 แบบ ที่สุดจั่วทั้ง 2 ทาง
ได้แก่ บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม เป็น
ลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนในสภาพสังคมในปัจจุบัน ยากที่จะหาบุคคลที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองสุดจั่วไป
ข้างใดข้างหนึ่ง แต่จะมีลักษณะผสมผสานของบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบ ในคนเดียวกัน จะต่างกันที่ความ
มากน้อยของลักษณะนิสัยว่าจะค่อนข้างด้านใด บางคนมีความจัดแย้งในบุคลิกภาพทางการเมืองของ
ตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ⁶¹ โดยมีการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมี
บุคลิกภาพทางการเมืองที่จัดกันระหว่างลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย กับอำนาจนิยม ⁶²

⁶¹ Nakata, Tinapan. The Problems of Democracy in Thailand : A Study of Political Cult and Socialization of College Students (Bangkok : Praepittaya, 1975).

⁶² BonbongKarn. Suchit. "Higher Education and Political Development." Ph.D. Thesis, The Fletcher School of Law and Diplomacy, 1968, p.122-150

นอกจากนี้ครูในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติทางการเมืองทั้งแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยมในระดับใกล้เคียงกัน ⁶³

ดังนั้น ในการศึกษาบุคลิกภาพทางการเมือง จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพทางการเมืองที่อยู่กึ่งกลางระหว่าง แบบประชาธิปไตย กับแบบอำนาจนิยมด้วย ในที่นี้เรียกว่าบุคลิกภาพทางการเมืองกึ่งประชาธิปไตย กึ่งอำนาจนิยม ประกอบด้วยลักษณะนิสัยที่ลึกลับ สับสน และขัดแย้งในตัวเอง ⁶⁴ บางครั้งมีพฤติกรรมอย่างหนึ่ง บางครั้งมีพฤติกรรมตรงกันข้าม บางครั้งไม่กล้าตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรม แม้ว่าอยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกัน ⁶⁵

นอกจากความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และบุคลิกภาพทางการเมือง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุดที่จะนำมาศึกษาอีกเรื่องหนึ่งคือ สถานภาพทางสังคม ทั้งนี้เพราะว่าสถานภาพทางสังคมจะเป็นตัวกำหนด และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1.7 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีหลายประการ ได้แก่ สิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม ทัศนคติ ความเชื่อ บุคลิกภาพทางการเมือง สถานภาพทางสังคม สภาพแวดล้อมทางการเมือง การศึกษา ⁶⁶ ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้ปัจจัยสถานภาพทางสังคมเป็นตัวแปรในการวิจัย เพราะเป็นปัจจัยที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน และยังเป็นตัวแปรสาเหตุของปัจจัยอื่น ๆ เช่น ทัศนคติ และบุคลิกภาพทางการเมือง เป็นต้น

⁶³ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523).

⁶⁴ George A.Theodorson, A Modern Dictionary of Sociology (London : Methuen & co.ltd, 1970), p. 10.

⁶⁵ Lucian W.Pye Politics, Personality and Nation Building : Burma's Search for Identify (New Haven : Yale University Press, 1966), p.156, 159 265.

⁶⁶ Milbrath, Political Participation, p. 36-86

ปัจจัยสภาพทางสังคม ประกอบด้วย อายุ การศึกษา อาชีพหลักของครอบครัว การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับส่วนร่วมทางการเมือง มีดังนี้

1) อายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตามอายุจนถึงวัยกลางคน และจะลดลงตามอายุที่มากขึ้น อายุจะมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบอย่างเสมอภาค ดังผลการศึกษาของ เวอร์บา และนาย ในปี 1972 ⁶⁷ นาย เวอร์บา และคิม ในปี 1974 ⁶⁸ และงานวิจัยของโกล ในปี 1972 ⁶⁹ มิลเบรทพบว่าคนหนุ่มสาวที่โสด มักจะปลีกตัวออกจากชุมชน มีความเฉื่อยชาทางการเมือง นอกจากนี้ คนแก่ทุกเพศสภาพ จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยลง ⁷⁰ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การประท้วง เดินขบวน การจลาจล คนหนุ่มสาว จะเป็นพวกที่มีส่วนร่วมมากที่สุด เนื่องจากคนเหล่านั้นต้องการแก้แค้นสังคม และต้องการปฏิรูประบบเพื่อให้ตนเองมีโอกาสเข้ามามีส่วน

2) การศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มิลเบรท กล่าวว่า ตัวแปรการศึกษาได้รับการสนใจมากที่สุด ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และจากการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน พบข้อสรุปตรงกันว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า ได้แก่

- อเล็กซ์ อินค์เลส ⁷¹ กล่าวว่า "การศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมากกับบทบาทของประชาชน ถ้าประชาชนได้รับการศึกษาสูง จะมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย"

⁶⁷ Verba and Nie, Participation America : Political Decemcarcy and Social Equality, p. 90.

⁶⁸ Norman H.Nie,Sidney Verba, and Joe-an Kim, "Politicipation and the Life Cycle", Comparative Politic 6 (1974) : p.319-340

⁶⁹ M.Lal, Goel, "The Relevance of Education for Political Partici pation. in A Developing Society,"Comparative Political Studies 3 (1975) p. 333-346.

⁷⁰ Milbrath, Political Participation, p.116-118.

⁷¹ Alek Inkles "Participation Citizenship in Six Devolving Countries,"American Political Science Review 1969, p.1120-1141.

- อัลมอนต์ และ เวอร์บา ⁷² กล่าวว่า "กระบวนการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง"

- เวอร์บา นาย และคิม ⁷³ ได้เห็นพ้องต้องกันว่า "การศึกษาจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับบทบาทของการรณรงค์ทางการเมือง แต่จะมีความสัมพันธ์น้อยมากกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง"

นอกจากนี้ การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอำนาจมากที่สุด ในการกระตุ้นบุคคลทุกสาขาอาชีพ ฐานะ วัฒนธรรม และเชื้อชาติ ให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ยกเว้นการเลือกตั้งเท่านั้นที่ไม่ได้เป็นไปตามนี้ ซึ่งจะอธิบายในตอนต่อไป

เหตุที่การศึกษามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลมีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติทางด้านบุคลิกภาพทางสังคม และจิตวิทยาของบุคคลด้วย กล่าวคือ บุคคลซึ่งมีการศึกษาสูง มักมีรายได้สูงได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมาก มีอาชีพ มีสถานะสูง ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับรัฐบาลและการเมืองมาก จะรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาน้อย

จากการศึกษาของ อัลมอนต์ และ เวอร์บา พบว่าพวกที่มีการศึกษาในระดับสูง จะมีพฤติกรรมทางการเมือง ดังนี้คือ

1. มีความระมัดระวังต่ออิทธิพลของรัฐบาลที่มีต่อปัจเจกชนมากกว่า ผู้มีการศึกษาน้อยกว่า
2. ติดตามการเมืองและให้ความสนใจต่อกิจกรรมรณรงค์หาเสียงมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า
3. มีข่าวสารทางการเมืองมากกว่า
4. มีความคิดเห็นทางการเมืองกว้างขวางกว่า
5. มักจะเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองมากกว่า
6. มีความรู้สึกอิสระที่จะอภิปรายทางการเมืองกับบุคคลทั่วไปมากกว่า
7. มีความรู้สึกว่าตนเองสามารถมีอิทธิต่อรัฐบาล

⁷² Gabriel Almond, Sidney Verba, The Civic Culture 1965.

⁷³ Sidney Verba, Norman H.Nie, Joe-An Kim, The Modes of Democratic Participation : A Cross National Comparison, Comparative Politics Series, vol.2 (Beverly Hill, Calif : Sage).

8. มีความเชื่อมั่นต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม มีความเชื่อว่าบุคคลทั่วไปนั้นไว้วางใจได้ และมีประโยชน์

9. มักเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์การ

จากการศึกษาของ มิลเบรท พบว่าการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่อไปนี้เป็นคือ กิจกรรมรณรงค์หาเสียง การมีส่วนร่วมกับชุมชน และกิจกรรมเกี่ยวกับการสื่อสาร นอกจากนี้ ยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเมืองในรูปแบบของการประท้วงบ้างเล็กน้อย จากการศึกษาวิจัยของ แกรี มาร์ส⁷⁴ ในปี 1967 พบว่า ผู้ประท้วงมีแนวโน้มว่ามีการศึกษา และมีข้อมูลข่าวสารมากกว่าบุคคลธรรมดาทั่ว ๆ ไป

อย่างไรก็ตาม การศึกษาไม่ได้มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงของบุคคลแต่อย่างใด ซึ่งบางครั้งอาจกลายเป็นว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งน้อยกว่า เหตุที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งน้อยกว่า ผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า ในบางวัฒนธรรมนั้น มิลเบรทอธิบายว่า⁷⁵ ในบางประเทศ การที่บุคคลมีการศึกษาที่สูงกว่านั้น มิได้นำไปสู่การมีความรักชาติรักระบบ ชื่นชมกับการเมือง และมีความรู้สึกว่าการเลือกตั้งเป็นความรับผิดชอบของประชาชนมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาดำกว่า จากการศึกษานักวิชาการตะวันตกหลายท่านได้พบว่า ในสังคมญี่ปุ่น และอินเดียนั้น ผู้ที่มีข่าวสารและความรู้มากกว่ามักจะเป็นปรักษ์กับระบบมากกว่า และรักชาติน้อยกว่าความรู้สึกต่อระบบการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเชิงบวกหรือลบนั้น มีความสำคัญ เพราะว่าการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรักชาติโดยประชาชน ซึ่งยืนยันในความจงรักภักดีต่อระบบของเขา อีกประการหนึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่บุคคล ให้ความสนใจกับข่าวสารเพียงเล็กน้อย ทำให้กระบวนการอบรมกล่อมเกล่า และเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง ทำงานไม่ได้ผล แม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีการศึกษาสูงก็ตาม ตัวอย่างเช่น ผลการสำรวจวิจัยชาวอเมริกันที่มีเชื้อสายเม็กซิกัน ที่รัฐเนบราสก้า ในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการทางด้านการศึกษา และตัวแทนอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่อบรมกล่อมเกล่าทางสังคม ไม่ได้เตรียมการให้สมาชิกในสังคมของตนในการมีบทบาทต่าง ๆ ทางการเมือง

⁷⁴ Gary Marse. Protest and PreJudice : A Study of Belief In the Black Community (New York : Harper & Row, 1968)

⁷⁵ Milbrath, Polical Paticipation, p. 89-102.

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง อาจทำให้มีกิจกรรมอื่น ๆ มากขึ้น ทำให้สนใจการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทางการเมืองน้อยลง ที่สำคัญคือ อาชีพ ผู้ใดที่มีอาชีพที่ต้องเดินทางเป็นประจำ เปลี่ยนสถานที่อยู่ตามอาชีพเป็นประจำ มีโอกาสใช้ชีวิตมาก จะทำให้สนใจกิจกรรมทางการเมืองน้อยลง เป็นผลต่อการไปลงคะแนนเสียงน้อยลง เพราะว่า ต้องไปต่างจังหวัดหรือประเทศ มีธุรกิจมากมาย และผู้มีอาชีพเหล่านี้มักจะมีฐานะค่อนข้างดี รู้จักผู้มีอำนาจซึ่งสามารถเอื้อประโยชน์ได้อยู่แล้ว สำหรับในเรื่องอาชีพ

3) อาชีพกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลงานการวิจัยของนักวิชาการชาวตะวันตกหลายท่าน พบว่า บุคคลที่มีสถานะทางอาชีพสูง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า จากการศึกษาของ เจนเดน ⁷⁶ ได้พบว่า พวกประกอบวิชาชีพ มีแนวโน้มที่จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่นักธุรกิจ เสมียนช่างฝีมือ และกรรมกร ตามลำดับ นอกจากนี้ผลงานการวิจัยจำนวนมากได้ค้นพบตรงกันว่า กรรมกร เป็นพวกที่ไม่อยากเข้าเกี่ยวข้อง (อย่างกระตือรือร้น) กับการเมืองมากที่สุด ยกเว้นแต่ในประเทศที่มีขบวนการ และพรรคการเมืองของกรรมกรเข้มแข็ง เช่น นอร์เวย์ อังกฤษ เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุมาจากงานของกรรมกร ทำให้กรรมกรไม่สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีความกระตือรือร้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์ต่าง ๆ เนื่องจากเวลาการทำงานถูกกำหนดตายตัว ไม่สามารถหาเวลาที่จะประชุมกับกลุ่มต่าง ๆ ได้ และโดยปกติงานของกรรมกรก็ไม่ได้มีความสำคัญเพียงพอ ที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นการกระทำทางการเมืองได้ ประการสุดท้าย ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตของการเมือง (political outcomes) กับความพึงพอใจในรายได้ และงานของพวกเขาที่ไม่ชัดเจนมากนัก

⁷⁶ Jack Jenden, "Political Participation : A Survey in Evanston, Illinois "(Unpublished Master's Thesis. Northwestern University, 1960) อ้างใน Milbrath, Political Participation. p. 97.

4) การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการศึกษาของนักวิชาการชาวตะวันตกหลายท่าน พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การ จะมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น ผลการวิจัยของ มิลเบรท ⁷⁷ ในปี 1971 และของเวอร์บา และนาย ⁷⁸ ในปี 1972 เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างการเกี่ยวข้องกับองค์การ กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีสาเหตุมาจาก

ประการที่หนึ่ง ความเหมือนกันในหลาย ๆ ด้าน ขององค์การและบุคลิภาพส่วนบุคคล ได้นำบุคคลเข้าสู่องค์การ และมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประการที่สอง กลุ่ม (องค์การ) เป็นตัวระดมให้กลุ่มสมาชิกของตนแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมือง

ประการที่สาม การเข้าสังกัดกลุ่มหรือองค์การได้ ทำให้ขอบเขตของผลประโยชน์ การเกี่ยวข้องต่าง ๆ ระหว่างบุคคล และความสามารถในการเป็นผู้นำขยายขอบเขตกว้างขวางออกไป

จากการศึกษาของ เวอร์บา และนาย ในปี 1977 ยังพบว่า "การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม" (การเกี่ยวข้องกับองค์การ) เป็นตัวแปรอิสระ ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลอย่างแท้จริง ผลกระทบดังกล่าวเป็นไปในลักษณะค่อย ๆ สะสมและเพิ่มพูนขึ้นทีละน้อย จากการศึกษานาย เพาเวลล์ และ พรีวิตท์ ⁷⁹ ในปี 1969 ได้พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่ม (หรือการเกี่ยวข้องกับองค์การ) ได้ช่วยให้ปัจเจกชน ซึ่งมีสถานภาพต่ำมีส่วนร่วมทางการเมืองในอัตราที่มากกว่าเท่า เมื่อเทียบกับปัจเจกชนที่มีสถานภาพสูง ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเช่นเดียวกัน ผลการศึกษาดังกล่าวยังพบอีกว่า กิจกรรมของกลุ่ม ยังสามารถเพิ่มการกระทำทางการเมืองของบุคคล (ซึ่งเป็นสมาชิก) ได้โดยปราศจากการเพิ่มขึ้นของข่าวสารทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และการเอาใจใส่ทางการเมือง

⁷⁷ Lester W. Milbrath, "People and Government" (Mimeographed, State University of New York at Buffalo), 1971.

⁷⁸ Verba and Nie. Participation in America.... 99

⁷⁹ Nie, Powell and Previtt, "Social Structure and Political Participation....", p. 316-378.

อิทธิพลของกลุ่มจะมีมากน้อยอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับว่ากลุ่ม (องค์การ) จัดตั้งขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์อะไร และมีการเกี่ยวข้องกับการเมืองมากน้อยอย่างไร หากมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองมาก และตั้งขึ้นมาเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มแล้ว อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อสมาชิกก็จะมีมาก

อย่างไรก็ตาม การสังกัดกลุ่มและการเกี่ยวข้องกันขององค์การ จะเป็นไปโดยตั้งใจหรือเป็นไปโดยสภาพ เช่น ทำงานในโรงงานซึ่งมีคนงานจำนวนมาก หรือการเป็นคนที่มีเชื้อชาติเป็นกลุ่มน้อยในสังคม ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลของกลุ่มทั้งสิ้น และมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลด้วย ⁸⁰

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณวิมล ทิมพานิช ⁸¹ ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับสภาพแวดล้อมทางบ้าน ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการแสดงออกการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ปรีชา ตุงมณี ⁸² ศึกษาทัศนคติของครูประถมศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างน่าสนใจ ด้วยการมุ่งวิเคราะห์และเปรียบเทียบทัศนคติในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง การมองเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ ผลการวิจัยคือ ครูประถมศึกษาที่มีอายุมากและการศึกษาสูง มีความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง การมองเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์สูงกว่า ครูประถมศึกษาที่มีอายุน้อยและการศึกษาต่ำ

⁸⁰ Milbrath. *Political Participation*, p. 110-111.

⁸¹ วรรณวิมล ทิมพานิช "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท* แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517

⁸² ปรีชา ตุงมณี, "ทัศนคติของครูประถมศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร" *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท* แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521

ชัยวัฒน์ รัชจร ๘๓ ได้ศึกษาความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง ชลบุรี โดยแยกประชาชนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในตำบลที่เจริญมาก ปานกลาง และน้อยตามลำดับ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาสูง จะมีความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย และเพศชายมีความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

ประยงค์ บัตร์สมบุญ ๘๔ ได้ศึกษาแบบของบุคลิกภาพของครูในจังหวัดอุบลราชธานี โดยต้องการทราบว่า บุคลิกภาพของครูจะนำมาหรือเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาการปกครองประเทศ ในระบอบประชาธิปไตย พบว่า ครูในจังหวัดอุบลราชธานีมีบุคลิกภาพทั้งแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยม รวมทั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง โดยที่อายุและเขตปฏิบัติการสอนไม่มีผลต่อบุคลิกภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่เพศทำให้บุคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน

ฤทธิชัย เกาทอง, พ.อ. ๘๕ ได้ศึกษาความรู้สึที่มีประสิทธิภาพทางการเมือง บุคลิกภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกกระดั้ผู้บังคับกองพัน รองผู้บังคับการกรม และผู้บังคับการกรมของกองทัพบก ในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2534 พบว่า สถานภาพทางสังคม ความรู้สึที่มีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๘๓ ชัยวัฒน์ รัชจร "ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี ประเทศไทย, 2522" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522

๘๔ ประยงค์ บัตร์สมบุญ "บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูประชาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533

๘๕ ฤทธิชัย เกาทอง, พ.อ., "ความรู้สึที่มีประสิทธิภาพทางการเมือง บุคลิกภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกกระดั้ผู้บังคับกองพัน รองผู้บังคับการกรม และผู้บังคับการกรมของกองทัพบกในเขตกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง 2534 หน้า 126 - 127

เซมัวร์ เอ็ม ลิพเซต⁸⁶ ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอาศัยเกณฑ์ ซึ่งเป็นหลักนิยมกันมาก ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง และการนิยมนิเทศการเมือง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้ที่มีฐานะดี การศึกษาสูง และอาศัยในเมืองหลวง หรือในเมืองใหญ่เท่านั้น ที่สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนคนที่มีฐานะทางสังคม และอาชีพต่ำ ค่อยการศึกษา หากเป็นคนในชนบทจะไม่สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย

จากแนวความคิดในเรื่อง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง บุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยมหรือแบบประชาธิปไตย ตลอดจนสถานภาพทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษากลุ่มตัวอย่างนายทหารบกกระดัดชั้นนายพัน ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 74 ปีการศึกษา 2539 ซึ่งนายทหารบกเหล่านี้จะมีบทบาทในการวางแผน อำนาจการ ประสานงาน และควบคุมปกครองบังคับบัญชาทหารให้เป็นไปตามนโยบายที่กองทัพกำหนดไว้ ทั้งในยามปกติและยามสงคราม จึงนับได้ว่านายทหารบกที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ สามารถเป็นตัวแทนในการศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

⁸⁶ Seymour M. Lipset, Political Man (Garden City Doubleday, 1960).

2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการสำรวจแนวความคิดและทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาประยุกต์เป็นแนวทาง และกรอบแนวคิดในการศึกษา อิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกชั้นนายพัน ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ปีการศึกษา 2539 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา และคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของนายทหารบกไทยในอนาคต ดังนี้

2.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) กำหนดให้ตัวแปรอิสระ คือ

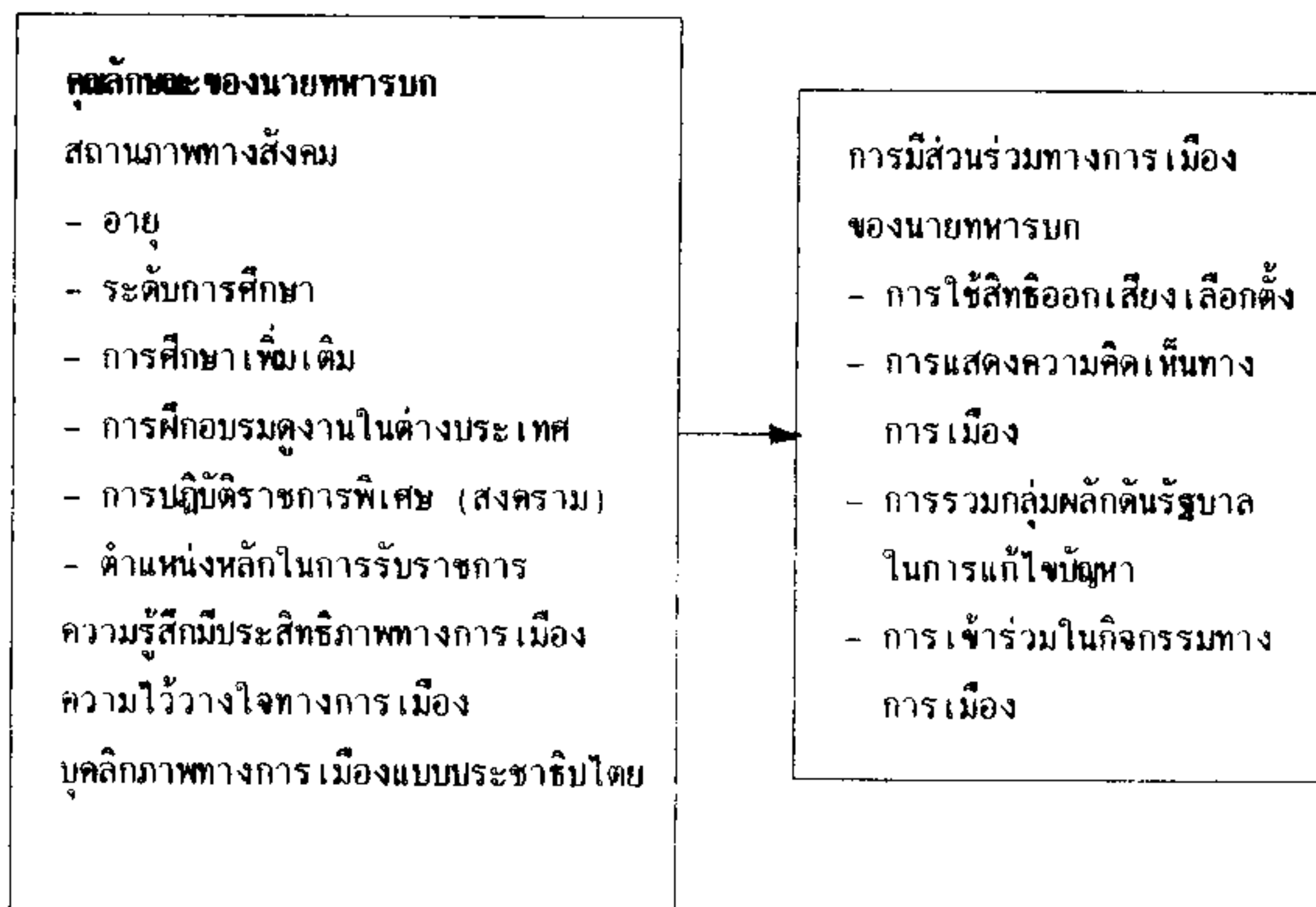
- 1) สถานภาพทางสังคมของนายทหารบกได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การศึกษาเพิ่มเติม การดูงานในต่างประเทศ การปฏิบัติราชการพิเศษ และตำแหน่งหลักในการรับราชการ
- 2) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง
- 3) ความไว้วางใจทางการเมือง
- 4) บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

2.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) กำหนดให้ตัวแปรตามของการศึกษาคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

แผนภูมิกรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ IV

ตัวแปรตาม DV

2.4 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

2.4.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง โดยจำแนกกิจกรรมเป็น 4 รูปแบบ คือ

- 1) การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- 2) การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
- 3) การรวมกลุ่มผลักดันรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา
- 4) การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

2.4.2 สถานภาพทางสังคม หมายถึง ปัจจัยซึ่งแสดงความแตกต่างระหว่างปัจเจกชน ทางด้านสังคม ในที่นี้หมายถึง อายุ สถาบันการศึกษา การศึกษาเพิ่มเติม ระดับการศึกษาสูงสุด การฝึกอบรมดูงานต่างประเทศ เหล่าในการรับราชการ อายุราชการ ตำแหน่งหลักในการรับราชการ การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) และภูมิฐานะในการรับราชการ

2.4.3 สถาบันการศึกษา หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่นายทหารบกสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และถือเป็นแหล่งกำเนิดหลักของนายทหารบก ก่อนที่จะบรรจุเข้ารับราชการในกองทัพบก ในที่นี้ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายร้อยต่างประเทศ และสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ

2.4.4 การศึกษาเพิ่มเติม หมายถึง การศึกษาต่อเพิ่มเติมของนายทหารบกในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก หลังจากที่เข้ารับราชการในกองทัพบกแล้ว

2.4.5 การฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ หมายถึง การฝึกอบรมดูงานของนายทหารบก ด้านการทหารในสาขาต่าง ๆ เพื่อพัฒนากองทัพ ตามที่กองทัพบกได้รับความช่วยเหลือทางทหารจากมิตรประเทศ

2.4.6 เหล่าในการรับราชการ หมายถึง เหล่าทหารในกองทัพบกซึ่งนายทหารบกทุกคนจะต้องได้รับการบรรจุเข้าประจำการตั้งแต่ในยามปกติ มีจำนวน 17 เหล่า โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และความชำนาญการทางทหารในสาขาเหล่านั้นโดยเฉพาะ ได้แก่ เหล่าราบ ม้า ปืนใหญ่ ช่าง สื่อสาร ขนส่ง พลาธิการ สารวัตร พระธรรมนูญ สารบรรณ แพทย์ การสัตว์ ข้าว แผนที่ สรรพาวุธ การเงิน และดุริยางค์

2.4.7 ตำแหน่งหลักในการรับราชการ หมายถึง ตำแหน่งในการบรรจุหรือแต่งตั้งของนายทหารบก ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกองทัพบกให้ปฏิบัติงานดังกล่าว โดยจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการบรรจุหรือแต่งตั้งนายทหารตามที่กองทัพบกได้กำหนดไว้ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ตำแหน่งผู้บังคับกองร้อย ฝ่ายอำนวยการ และฝ่ายกิจการพิเศษ

2.4.8 การปฏิบัติราชการพิเศษ(สงคราม) หมายถึง การปฏิบัติราชการสนามของนายทหารบก ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ การกิจการป้องกันประเทศจากการรุกรานจากข้าศึก และการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ

2.4.9 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกว่าการกระทำทางการเมืองของตน มีผลกระทบต่อกระบวนการทางการเมือง และสามารถให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองมีพฤติกรรมดังที่ตนปรารถนาได้ รวมทั้งความรู้สึกที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม เป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยที่ตนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น

2.4.10 ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความโน้มเอียงพื้นฐานของความรู้สึกทางการเมือง หรือการรับรู้ที่บุคคลมีต่อระบบการเมืองส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งระบบ เช่น กิจกรรมทางการเมือง อำนาจทางการเมือง ผู้ใช้อำนาจทางการเมือง โดยจะประเมินคุณค่าความถูกต้องความชอบธรรม ความมีเหตุผล แล้วแสดงออกในรูปของความชอบพอ และการให้ความไว้วางใจ

2.4.11 บุคลิกภาพทางการเมือง หมายถึง ปัจจัยซึ่งเป็นผลของการอบรมหล่อหลอมทางการเมือง หรือการเรียนรู้ทางการเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษา และกลุ่มอาชีพ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ซึ่งบุคคลสามารถโน้มเอียงได้ 2 ลักษณะคือ บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม

2.5 สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 สถานภาพทางสังคมของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

สมมติฐานที่ 2 นายทหารบกที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับต่ำ

สมมติฐานที่ 3 นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ

สมมติฐานที่ 4 นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของความรู้สึกรับรู้ประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารบกที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ปีการศึกษา 2539 ซึ่งได้แบ่งระเบียบวิธีการศึกษาออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. เครื่องมือในการวิจัย
3. การทดสอบแบบสอบถาม
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มนายทหารบกที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 74 ปีการศึกษา 2539 จำนวนทั้งสิ้น 262 คน โดยมีเหตุผลในการศึกษา ดังนี้

3.1.1 เป็นนายทหารบกชั้นสัญญาบัตร ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษาตามแนวทางรับราชการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการในด้าน การทหาร การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะเป็นนายทหารหลักของกองทัพบกในหน่วยทหารระดับกองพัน และฝ่ายเสนาธิการหลัก ในหน่วยทหารระดับกองพลต่อไปในอนาคต ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในการที่จะให้คำแนะนำและโทษแก่บุคคลผู้เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อสังคม

3.1.2 เป็นนายทหารบกระดับกลางของทัพบกชั้นยศ พันตรี - พันโท ผ่านประสบการณ์ในการรับราชการทหาร ประมาณ 8 - 12 ปี เคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางทหารระดับผู้บังคับกองร้อย เป็นฝ่ายอำนวยการหลัก และเป็นฝ่ายกิจการพิเศษ ของหน่วยทหารระดับกองพันและกรม

3.1.3 นายทหารบก ที่เข้ารับการศึกษารับราชการในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก เป็นผู้ที่มีความรู้ทางทฤษฎีสูงในการประกอบอาชีพทหาร จึงมีบทบาทและฐานะ มีศักยภาพ (Potential) ที่จะดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของชาติต่อไปในอนาคต

3.1.4 เป็นนายทหารบก ที่ผ่านการสอบคัดเลือกจากนายทหารบกทั่วประเทศ เพื่อเข้ารับการ ศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ซึ่งถือได้ว่าได้ผ่านกระบวนการ คัดเลือก การกรั่นกรองจากกองทัพบกมาแล้ว จึงถือได้ว่าเป็นตัวแทนนายทหารบกระดับกลางซึ่งใช้ ในการศึกษาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีจำนวนไม่มากนัก ศึกษาด้วยกันอยู่ในสถานศึกษาแห่งเดียวกัน มีสภาวะแวดล้อมอย่างเดียวกัน และมีห้วงระยะเวลาในการศึกษา 1 ปีเท่ากัน

3.2 การรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทางสังคมของนายทหารบก ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ในส่วนที่ 2 ถึง 5 ผู้วิจัยดำเนินการดัดแปลงจากมาตรวัดแบบสอบถามของ พ.อ.ฤทธิชัย เถาทอง¹ เพื่อจัดทำมาตรวัดสำหรับตัวแปรในระดับช่วงค่า (Interval Scale) โดยอาศัยวิธีการ มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ ไทเคิร์ท ซึ่งใช้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นเกณฑ์วัดปริมาณความเข้มของคำตอบซึ่งจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 4 หรือ 1 ถึง 5 โดยที่ข้อคำถามมี 2 ประเภทคือ เห็นด้วยคล้อยตาม (Favorable Statements) กับสังคมทั่วไป และไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ (Unfavorable Statements)

¹ ฤทธิชัย เถาทอง, พ.อ. "ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง บุคลิกภาพ และ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารระดับผู้บังคับกองพัน รองผู้บังคับการกรม และผู้บังคับการ กรม ของกองทัพบกในเขตกรุงเทพมหานคร" "วิทยานิพนธ์ บริณญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) 2534 สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง หน้า 141 - 151.

การคิดคะแนนของคำตอบแต่ละข้อของคำถามทั้งสองประเภท จะตรงข้ามกันโดยกำหนดน้ำหนักความเห็นไว้ดังนี้²

1) **คำถามเชิงปริมาณ** แยกเป็นคำตอบให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับคือ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" มีค่าเท่ากับ 5, "เห็นด้วย" มีค่าเท่ากับ 4, "ไม่มีความเห็น" มีค่าเท่ากับ 3, "ไม่เห็นด้วย" มีค่าเท่ากับ 2 และ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" มีค่าเท่ากับ 1

2) **คำถามเชิงนิเสธ** ให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับคือ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" มีค่าเท่ากับ 1, "เห็นด้วย" มีค่าเท่ากับ 2, "ไม่มีความเห็น" มีค่าเท่ากับ 3, "ไม่เห็นด้วย" มีค่าเท่ากับ 4 และ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" มีค่าเท่ากับ 5

3.2.2 การทดสอบแบบสอบถาม

1) การหาความเที่ยงตรง(Content Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบสอบถามของ พ.อ.ฤทธิชัย เถาทอง และสร้างขึ้นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการศึกษา รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไข แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้มีเนื้อหา และข้อคำถามต่าง ๆ ตรงกับกรอบแนวความคิดในการศึกษาที่ต้องการวัด

2) การหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถาม ได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายทหารบกในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่ดำรงตำแหน่ง เป็นผู้บังคับกองร้อย เป็นนายทหารฝ่ายอำนวยการ และนายทหารฝ่ายกิจการพิเศษ หน่วยทหารระดับกองพัน และกรม จำนวน 50 นาย แล้วนำแบบสอบถามนั้นมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบัค (Cronbach Alpha Coefficient) แบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า ดังนี้

² วิเชียร เกตุสิงห์, หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กรุงเทพฯ : เรือนอักษร, 2524) หน้า 94.

- ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก มีค่าเท่ากับ .8767
- ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก มีค่าเท่ากับ .8679
- บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก มีค่าเท่ากับ .8007
- ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก มีค่าเท่ากับ .7436

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายทหารนักเรียนที่เข้ารับการศึกษารับราชการใน โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 74 ประจำปีการศึกษา 2539 จำนวน 262 คน

3.3.2 ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก กรุงเทพมหานคร โดยได้แจกแบบสอบถามให้กับนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล และตอบข้อซักถามให้เข้าใจ และให้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 7 วัน หลังจากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ

3.3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 262 คน และได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาเป็นจำนวน 250 ชุด ซึ่งหลังจากตรวจสอบพบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 19 ชุด จึงได้ดำเนินการตัดออก คงเหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 231 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88.16

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical For Social Sciences) โดยใช้สถิติที่เหมาะสมกับลักษณะการทดสอบสมมติฐาน และระดับการวัดตัวแปร ดังนี้

3.4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ตารางการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

3.4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi - Square)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร อันได้แก่นายทหารบกที่เข้ารับการศึกษารายในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลัก ประจำชุดที่ 74 ประจำปีการศึกษา 2539 ซึ่งเป็นนายทหารบกที่เคยดำรงตำแหน่ง ระดับผู้บังคับกองร้อย นายทหารฝ่ายอำนวยการ และอื่น ๆ จำนวน 262 นาย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการส่งแบบสอบถาม โดยนำไปมอบให้กับนายทหารบก ที่เข้ารับการศึกษารายในโรงเรียนเสนาธิการบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง กรุงเทพมหานคร ด้วยตนเอง โดยมีจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 262 ชุด ได้รับความร่วมมือส่งกลับมา 250 ชุด ซึ่งนับว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และเป็นที่น่าพอใจในการรวบรวมข้อมูลขั้นต้น หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จึงได้พบว่าแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดนั้น มีบางส่วนที่ตอบคำถามไม่ครบจึงได้ทำการตัดออก จำนวน 19 ชุด เป็นผลให้แบบสอบถามที่สมบูรณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 231 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88.16

การรายงานผลการวิจัย ได้แบ่งเป็น 6 ส่วน ตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 ความรู้สึกรับรู้ประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก
- 4.3 ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก
- 4.4 บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก
- 4.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก
- 4.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

4.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาลักษณะทั่วไปของนายทหารบก ได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 อายุ

จากการสำรวจนายทหารบกที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 231 นาย ได้พบว่ามีอายุแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 1 อายุของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
30 - 32	123	53.2
33 - 39	108	46.8
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.2 มีอายุระหว่าง 30 - 32 ปี และส่วนที่เหลือคือ ร้อยละ 46.8 มีอายุระหว่าง 33 - 39 ปี

4.1.2 การศึกษา

1) วุฒิกการศึกษา

จากการสำรวจวุฒิกศึกษาของนายทหารบก ได้พบว่ามีวุฒิกศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	203	87.9
ปริญญาโท	28	12.1
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่านายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 87.9 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนที่เหลือคือ ร้อยละ 12.1 มีการศึกษาในระดับปริญญาโท

2) สถาบันการศึกษา

จากการสำรวจสถาบันการศึกษาของนายทหารบก ได้พบว่านายทหารบกสำเร็จการศึกษามาจากที่ต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 3 สถานศึกษาระดับปริญญาตรี

สถานศึกษาระดับปริญญาตรี	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนนายร้อย จปร.		
และโรงเรียนนายร้อยต่างประเทศ	225	97.4
สถาบันอุดมศึกษาในประเทศ	6	2.6
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 97.4 สำเร็จการศึกษามาจากโรงเรียนนายร้อย จปร. และโรงเรียนนายร้อยต่างประเทศ ส่วนที่เหลือคือ ร้อยละ 2.6 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ

3) การศึกษาเพิ่มเติม

จากการสำรวจการศึกษาเพิ่มเติมของนายทหารบก ได้พบว่ามีจำนวนผู้ได้รับการศึกษาเพิ่มเติม และไม่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 4 การศึกษาเพิ่มเติมหลังจากเข้ารับราชการ

การศึกษาเพิ่มเติม	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาต่อเพิ่มเติม	32	13.9
ไม่ศึกษาต่อเพิ่มเติม	199	86.1
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 4 จากการสำรวจการศึกษาต่อเพิ่มเติมหลังจากที่เข้ารับราชการแล้ว ได้พบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่เข้ารับการศึกษาคือเพิ่มเติมในสถานศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีร้อยละ 86.1 และเข้ารับการศึกษาคือต่อเพิ่มเติม มีร้อยละ 13.9

4) การฝึกอบรมดูงานต่างประเทศ

จากการสำรวจการฝึกอบรมดูงานต่างประเทศของนายทหารบก ได้พบว่ามีจำนวนผู้เคยเข้ารับการฝึกอบรม และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 5 การฝึกอบรมดูงานต่างประเทศ

การฝึกอบรมดูงานต่างประเทศ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	63	27.3
ไม่เคย	168	72.7
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 5 จากการสำรวจ การฝึกอบรมดูงานต่างประเทศ พบว่านายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีโอกาสเดินทางฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ มีร้อยละ 27.3 และส่วนผู้ไม่เคยไปฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศมีจำนวนถึง ร้อยละ 72.7

4.1.3 การรับราชการทหาร

1) เหล่าทหารบก

จากการสำรวจการรับราชการทหารของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า
สังกัดเหล่าที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 6 เหล่าในการรับราชการ

เหล่าในการรับราชการ	จำนวน	ร้อยละ
ทหารราบ	101	43.7
ทหารม้า	30	13.0
ทหารปืนใหญ่	32	13.9
ทหารช่าง	19	8.2
ทหารสื่อสาร	8	3.5
ทหารพลาริการ	4	1.7
ทหารแพทย์	6	2.6
ทหารการข่าว	5	2.2
ทหารสารบรรณ	2	0.9
ทหารสารวัตร	4	1.7
ทหารแผนที่	3	1.3
ทหารขนส่ง	6	2.6
ทหารสรรพาวุธ	9	3.9
ทหารการเงิน	2	0.9
รวม	231	100.0

ตารางที่ 6 จากการสำรวจแหล่งในการรับราชการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่านายทหารบก ส่วนใหญ่รับราชการทหารอยู่ในเหล่าทหารราบ มีร้อยละ 43.7 รองลงมาได้แก่เหล่าทหารม้า มีร้อยละ 13.0 เหล่าทหารปืนใหญ่ มีร้อยละ 13.9 เหล่าทหารช่าง มีร้อยละ 8.2 เหล่าทหารสื่อสาร มีร้อยละ 3.5 เหล่าทหารพลธิการ มีร้อยละ 1.7 เหล่าทหารแพทย์ มีร้อยละ 2.6 เหล่าทหารการข่าว มีร้อยละ 2.2 เหล่าทหารสารวัตร มีร้อยละ 1.7 เหล่าทหารแผนที่ มีร้อยละ 1.3 เหล่าทหารขนส่ง มีร้อยละ 2.6 เหล่าทหารสรรพาวุธ มีร้อยละ 3.9 และน้อยที่สุด คือ เหล่าทหารสารบรรณ กับเหล่าทหารการเงิน ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 0.9

2) อายุในการรับราชการ

จากการสำรวจอายุในการรับราชการของนายทหารบก ได้พบว่ามีแตกต่างกัน
ดังนี้

ตารางที่ 7 อายุในการรับราชการ

อายุในการรับราชการ	จำนวน	ร้อยละ
8 - 10	219	94.8
11 - 13	8	3.4
14 - 16	2	0.9
17 - 20	2	0.9
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 7 จากการสำรวจอายุในการรับราชการของ นายทหารบก พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุในการรับราชการอยู่ระหว่าง 8 - 10 ปี มีร้อยละ 94.8 รองลงมามีอายุในการรับราชการระหว่าง 11 - 13 ปี มีร้อยละ 3.5 มีอายุในการรับราชการระหว่าง 14 - 16 ปี มีร้อยละ 0.9 และผู้ที่มีอายุในการรับราชการมากที่สุดคือ มีอายุระหว่าง 17 - 20 ปี มีร้อยละ 0.9

3) ตำแหน่งหลักในการรับราชการ

จากการสำรวจตำแหน่งหลักในการรับราชการของนายทหารบก ได้พบว่ามีตำแหน่งหลักที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 8 ตำแหน่งหลักในการรับราชการก่อนเข้ารับการศึกษา

ตำแหน่งหลักในการรับราชการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บังคับกองร้อย	124	53.7
ฝ่ายอำนวยการ	66	28.6
อื่น ๆ	41	17.7
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 8 จากการสำรวจตำแหน่งหลักในการรับราชการ ก่อนเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบกของ นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับกองร้อย มีร้อยละ 53.7 รองลงมาเป็นฝ่ายอำนวยการ มีร้อยละ 28.6 และเคยดำรงตำแหน่งหลักทั้งผู้บังคับกองร้อย, ฝ่ายอำนวยการ และลักษณะอื่น ๆ เช่น อาจารย์ นายแพทย์ นักบิน มีน้อยที่สุดคือ มีร้อยละ 17.7

4) การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม)

จากการสำรวจการปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) ของนายทหารบกได้พบว่ามีลักษณะการปฏิบัติราชการที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 9 การไปปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม)

การปฏิบัติราชการพิเศษ	จำนวน	ร้อยละ
ราชการสงคราม		
ในต่างประเทศ	12	5.2
การปราบปราม ผกค.	84	36.4
ไม่เคยปฏิบัติราชการพิเศษ	135	58.4
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 9 จากการสำรวจการไปปฏิบัติราชการพิเศษของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยไปปฏิบัติราชการพิเศษ มีร้อยละ 58.4 รองลงมาเคยไปปฏิบัติราชการปราบปราม ผกค. มีร้อยละ 36.4 และเคยไปปฏิบัติราชการสงครามในต่างประเทศมีน้อยที่สุดคือ มีร้อยละ 5.2

5) ภูมิฐานะในการรับราชการ

จากการสำรวจภูมิฐานะในการรับราชการของนายทหารบก ได้พบว่ามี
ภูมิฐานะแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 10 ภูมิฐานะในการรับราชการทหาร

ภูมิฐานะในการรับราชการ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	34	14.7
ภาคกลาง	128	55.4
ภาคตะวันออก	15	6.5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36	15.6
ภาคใต้	18	7.8
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 10 จากการสำรวจภูมิฐานะในการรับราชการทหารของนายทหารบก
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้พบว่า ส่วนใหญ่มีภูมิฐานะในการรับราชการในภาคกลาง มีร้อยละ 55.4
รองลงมามีภูมิฐานะในการรับราชการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีร้อยละ 15.6 มีภูมิฐานะ
ในการรับราชการในภาคเหนือ มีร้อยละ 14.7 มีภูมิฐานะในการรับราชการในภาคใต้ มี
ร้อยละ 7.8 และมีภูมิฐานะในการรับราชการในภาคตะวันออกมีน้อยที่สุดคือ มีร้อยละ 6.5

4.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เป็นการศึกษาคำเชื่อมั่นหรือความรู้สึกของนายทหารบกที่มีต่อการเมืองว่า สามารถกระทำการใดการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อกระบวนการทางการเมืองคือให้เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคม ที่ทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก ได้กำหนดเรื่องชี้วัด 5 ลักษณะ คือ

- 4.2.1 ความรู้สึกต่อผู้มีอิทธิพลต่อรัฐบาล
- 4.2.2 ความรู้สึกต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
- 4.2.3 ความรู้สึกต่อบทบาทของทหารในทางการเมือง
- 4.2.4 ความรู้สึกต่อบทบาทของทหารในการป้องกันประเทศ
- 4.2.5 ความรู้สึกต่อการพัฒนาทางการเมือง

การวัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก ได้กำหนดเกณฑ์การวัดจากคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง 3 ช่วง คือ

ระดับต่ำ	คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33
ระดับปานกลาง	คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66
ระดับสูง	คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00

ผลการศึกษาความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก ปราบกุดนี้

ตารางที่ 11 ร้อยละของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>ผู้มีอิทธิพลต่อรัฐบาล</u>							
1. ไม่ว่าใครก็มีอิทธิพลต่อการทำงานของรัฐบาลได้ทั้งนั้น	13.0 (30)	46.3 (107)	8.2 (19)	24.7 (57)	7.8 (18)	3.320	1.202
<u>การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง</u>							
2. ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นไปตามธรรมชาติ เราไม่สามารถกำหนดได้	2.2 (5)	11.3 (26)	5.6 (13)	55.0 (127)	26.0 (60)	2.087	.979
3. หากเรามีการเคลื่อนไหวทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงบางอย่างจะต้องเกิดขึ้น	12.1 (28)	55.8 (129)	21.2 (49)	10.0 (23)	0.9 (2)	3.684	.844
<u>บทบาทของทหารในทางการเมือง</u>							
4. ทหารสามารถหยุดยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาลได้	13.4 (31)	31.6 (73)	36.4 (84)	15.6 (36)	3.0 (7)	3.368	.999
5. ทหารควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	34.6 (80)	47.6 (110)	8.2 (19)	7.4 (17)	2.2 (5)	4.052	.959
6. ทหารควรติดตามการทำงานของรัฐบาล	10.8 (25)	48.1 (111)	11.7 (27)	26.4 (61)	3.0 (7)	3.372	1.079

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
บทบาทของทหารในการป้องกันประเทศ							
7. ทหารเท่านั้นที่สามารถแก้ปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามแนว ชายแดนได้	20.3 (47)	59.3 (137)	5.2 (12)	10.8 (25)	4.3 (10)	3.805	1.022
การพัฒนาทางการเมือง							
8. การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ย่อมทำให้เกิดการพัฒนาการทาง การเมืองให้ดีขึ้น	3.5 (8)	12.6 (29)	5.2 (12)	46.8 (108)	32.0 (74)	2.087	1.088
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	13.7	39.1	12.7	24.6	9.9	3.222	1.022

จากตารางที่ 11 การสำรวจความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวม นายทหารบกมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.222) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่านายทหารบก ร้อยละ 82.2 เห็นด้วยมากที่สุด ในบทบาทของทหารต่อกิจกรรมทางการเมืองคือ ทหารควรมีส่วนร่วมทางการเมือง รองลงมาร้อยละ 79.6 เห็นว่าบทบาทของทหารในการป้องกันประเทศคือทหารเท่านั้นที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวชายแดนได้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ว่าการเคลื่อนไหวของทหารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีร้อยละ 67.9 ส่วนประเด็นที่นายทหารบกเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีใครสามารถกำหนดได้ ซึ่งมีร้อยละ 13.5

เมื่อพิจารณาความรู้สึกของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกตามระดับความรู้สึกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความรู้สึกในระดับสูง กลุ่มที่มีความรู้สึกระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีความรู้สึกในระดับต่ำ พบว่ามีจำนวนนายทหารบกในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 12 ร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	29	12.5
ระดับปานกลาง	163	70.6
ระดับสูง	39	16.9
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 12 พบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.6 มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มผู้ที่มีความรู้สึกในระดับสูง มีร้อยละ 16.9 และกลุ่มผู้ที่มีความรู้สึกในระดับต่ำ มีร้อยละ 12.5

4.3 ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก

การศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก ต่ออำนาจทางการเมืองหรือต่อรัฐบาลว่ามีความชอบธรรม มีเหตุผลและเป็นไปตามที่คาดหวังเพียงใด สมควรที่คนจะมีความไว้วางใจเพียงใด

ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก ได้กำหนดเครื่องชี้วัด 7 ลักษณะ ดังนี้

- 4.3.1 การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- 4.3.2 การยอมรับในคะแนนเสียงส่วนใหญ่
- 4.3.3 พฤติกรรมการทำงานของรัฐบาล
- 4.3.4 การแทรกแซงการทำงานของข้าราชการ
- 4.3.5 การยอมรับในกฎหมายทั่วไปและรัฐธรรมนูญ
- 4.3.6 การแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง
- 4.3.7 การกำหนดนโยบายของรัฐบาล

การวัดความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก ได้กำหนดเกณฑ์การวัดจากคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกที่มีต่ออำนาจทางการเมืองใน 3 ช่วง คือ

ระดับต่ำ	คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 2.33
ระดับปานกลาง	คะแนนเฉลี่ย	2.34 - 3.66
ระดับสูง	คะแนนเฉลี่ย	3.67 - 5.00

ผลการศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก ปราบกฏดังนี้

ตารางที่ 13 ร้อยละของความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก

ความไว้วางใจทางการเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน</u>							
9. รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย มักทำตามคำแนะนำ และความ ต้องการของประชาชน	4.3 (10)	33.8 (78)	18.6 (43)	37.2 (86)	6.1 (14)	2.931	1.061
10. ก่อนรัฐบาลตัดสินใจ รัฐบาลจะ คำนึงถึงความคิดเห็น และความ ต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ	25.1 (58)	45.9 (106)	10.4 (24)	16.9 (39)	1.7 (4)	3.758	1.064
11. นักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง จะมีบทบาทเป็นปากเสียงให้กับ ประชาชนอย่างแท้จริง	4.3 (10)	41.6 (96)	21.2 (49)	26.4 (61)	6.5 (15)	3.108	1.051
<u>การยอมรับในคะแนนเสียงส่วนใหญ่</u>							
12. การลงคะแนนเสียงเป็นวิธีหนึ่ง ที่รัฐบาลรับฟัง	12.6 (29)	73.6 (170)	8.2 (19)	5.2 (12)	0.4 (1)	3.926	.672
<u>พฤติกรรมการทำงานของรัฐบาล</u>							
13. รัฐบาลทำงานเต็มที่เพื่อความ ก้าวหน้าของประเทศ	22.5 (52)	35.5 (82)	18.2 (42)	19.5 (45)	4.30 (10)	3.524	1.164
14. นายกรัฐมนตรีที่มาจาก สส. มัก จะไม่ได้รับความไว้วางใจใน การทำงาน	6.1 (14)	52.4 (121)	19.5 (45)	18.2 (42)	3.9 (9)	3.385	.980

ความไว้วางใจทางการเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
15. รัฐบาลที่ประกอบด้วยนายทุน ขุนศึก จะปกครองประเทศโดย คำนึงถึงผลประโยชน์เป็นสำคัญ <u>การแทรกแซงการทำงานของข้าราชการ</u>	11.7 (27)	25.5 (59)	26.0 (60)	28.6 (66)	8.2 (19)	3.039	1.158
16. โดยทั่วไปนักการเมืองจะไม่แทรก แซงการปฏิบัติงานของข้าราชการ <u>การยอมรับในกฎหมายทั่วไปและ รัฐธรรมนูญ</u>	30.7 (71)	51.12 (118)	10.4 (24)	4.8 (11)	3.0 (7)	4.017	.937
17. รัฐธรรมนูญ และกฎหมายใน ประเทศไทย มีความศักดิ์สิทธิ์ และยุติธรรมพอสมควร <u>การแสวงหาผลประโยชน์ของ นักการเมือง</u>	4.8 (11)	44.2 (102)	14.3 (33)	30.3 (70)	6.5 (15)	3.104	1.090
18. นักการเมืองมักจะไม่ใช่ข้าราชการ เป็นเครื่องมือในการกอบโกย ผลประโยชน์ <u>การกำหนดนโยบายของรัฐบาล</u>	2.6 (6)	8.7 (20)	19.0 (44)	45.5 (105)	24.2 (56)	2.199	.989
19. รัฐบาลที่ดี จะกำหนดนโยบายโดย ยอมรับข่าวสารอย่างเปิดกว้างจาก ประชาชนทุกกลุ่มมาเป็นข้อมูล	57.1 (132)	39.8 (92)	2.2 (5)	0.9 (2)	- -	4.532	.588
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	16.5	41.1	15.3	21.2	5.9	3.411	.977

จากตารางที่ 13 การศึกษาความรู้สึกไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวมนายทหารบกมีความรู้สึกไว้วางใจทางการเมืองในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.411) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่านายทหารบก ร้อยละ 96.9 เห็นด้วยมากที่สุด คือ การกำหนดนโยบายของรัฐบาลควรเปิดกว้างในการยอมรับข่าวสารจากประชาชนทุกกลุ่ม รองลงมาคือ ร้อยละ 86.2 เห็นว่าวิธียอมรับในคะแนนเสียงส่วนใหญ่ของรัฐบาลก็คือการให้ลงคะแนนเสียง และร้อยละ 81.8 เห็นว่าข้าราชการประจำมักจะถูกละเลยจากนักการเมืองจนทำให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาไม่ได้ ส่วนประเด็นที่นายทหารบกเห็นด้วยน้อยที่สุดคือนักการเมืองใช้ข้าราชการประจำเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีจำนวนร้อยละ 11.3

เมื่อพิจารณาความรู้สึกไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกระดับความรู้สึกไว้วางใจทางการเมือง เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความรู้สึกไว้วางใจในระดับสูงความรู้สึกไว้วางใจในระดับปานกลาง และความรู้สึกไว้วางใจในระดับต่ำ ได้พบว่ามีจำนวนนายทหารบกในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 14 ร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับความไว้วางใจทางการเมือง

ความไว้วางใจทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	57	24.7
ระดับปานกลาง	145	62.8
ระดับสูง	29	12.5
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 14 พบว่านายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.8 มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูง มีร้อยละ 12.5 และกลุ่มที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ มีร้อยละ 24.7

4.4 บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก

การศึกษามโนทัศน์ของนายทหารบกแบบประชาธิปไตย เป็นการศึกษาคติธรรมที่แสดงออกซึ่งการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ยึดมั่นในศักดิ์ศรีของบุคคล ยอมรับเสียงข้างมากมีเหตุผลในทางสร้างสรรค์ ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ โดยศึกษาความคิดเห็นของนายทหารบกที่จะสะท้อนบุคลิกภาพทางการเมือง ตามเครื่องชี้วัด 13 ลักษณะ ดังนี้

- 4.4.1 การยอมรับในธรรมชาติของคน
- 4.4.2 การถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนกลุ่มหนึ่ง
- 4.4.3 การถือว่าการเมืองเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน
- 4.4.4 การให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน
- 4.4.5 การรับฟังข้อเรียกร้องจากกลุ่มต่าง ๆ
- 4.4.6 การยอมรับผู้นำแบบประชาธิปไตย
- 4.4.7 การยอมรับในความเท่าเทียมกันของบุคคล
- 4.4.8 การยอมรับเสียงข้างมาก
- 4.4.9 การมีค่านิยมในระบบอาวุโส
- 4.4.10 การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4.4.11 ความเด็ดขาดของผู้นำ
- 4.4.12 ความไม่สนใจการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น
- 4.4.13 การมีค่านิยมด้านความรุนแรง

การวัดบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ได้กำหนดเกณฑ์การวัดจากคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นที่สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยใน 3 ช่วง คือ

ระดับต่ำ	คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 2.33
ระดับปานกลาง	คะแนนเฉลี่ย	2.34 - 3.66
ระดับสูง	คะแนนเฉลี่ย	3.67 - 5.00

ผลการศึกษามวลีภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก บราภูณังนี้

ตารางที่ 15 ร้อยละของมวลีภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก

มวลีภาพทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>การยอมรับในธรรมชาติของคน</u>							
20. ตามธรรมชาติของคนโดยพื้นฐาน แล้วชอบร่วมมือกัน	7.8 (18)	52.4 (121)	12.6 (29)	25.5 (59)	1.7 (4)	3.390	1.006
21. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าว ที่ว่า "เมื่อยามที่เรามีความยาก ลำบากจริง ๆ แล้ว ไม่มีใครที่ เขาจะมาสนใจเท่าไรว่าจะเป็น อย่างไร"	1.3 (3)	29.9 (69)	15.6 (36)	41.6 (96)	11.7 (27)	2.675	1.065
<u>การถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของคน กลุ่มหนึ่ง</u>							
22. การเมืองเป็นเรื่องที่อยู่ในความ รับผิดชอบของคนในระดับสูง มิใช่ ประชาชนทั่วไป	47.2 (109)	42.9 (99)	4.3 (10)	3.9 (9)	1.7 (4)	4.299	.861
<u>การถือว่าการเมืองเป็นเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน</u>							
23. การเมืองเป็นเรื่องยุ่งยากและ ซับซ้อน ยากที่เราจะเข้าใจได้	16.0 (37)	57.6 (133)	6.9 (16)	16.0 (37)	3.5 (8)	3.667	1.037

บุคลิกภาพทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>การให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน</u>							
24. ควรมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของ หนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์ มักชอบลงข่าวที่ก่อให้เกิดความ ตื่นตระหนกตกใจ	13.9 (32)	29.0 (67)	10.8 (25)	32.0 (74)	14.3 (33)	2.961	1.320
<u>การรับฟังข้อเรียกร้องจากกลุ่มต่าง ๆ</u>							
25. ถ้าบรรยากาศในหน่วยงานไม่รับฟัง ข้อเรียกร้อง ข้อเสนอแนะ ตลอดจน จนความต้องการที่ขอด้วยเหตุผล เพียงพอจะทำการประท้วงได้ เช่น ยื่นข้อเสนอด่วนหัวหน้าหน่วยงาน ผลงาน เป็นต้น	8.7 (20)	36.4 (84)	21.6 (50)	28.6 (66)	4.8 (11)	3.156	1.080
<u>การยอมรับผู้นำแบบประชาธิปไตย</u>							
26. ผู้นำที่มีอำนาจอย่าง จอมพล สฤษดิ์ ชนะรัชต์ เพียงคนเดียว สามารถ บริหารประเทศได้ดีกว่าบรรดาผู้ แทนราษฎร	14.3 (33)	39.8 (92)	19.9 (46)	21.2 (49)	4.8 (11)	3.377	1.112
27. ในภาวะประกาศกฎอัยการศึก ประเทศชาติต้องการความสามัคคี ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบาย และต่อ ด้านการปกครองของรัฐบาล ควร ถูกปราบปรามเสีย	8.7 (20)	35.5 (82)	17.7 (41)	28.1 (65)	10.0 (23)	3.048	1.177

บุคลิกภาพทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>การยอมรับในความเท่าเทียมกันของ</u> <u>บุคคล</u>							
28. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวที่ว่า "ทุกคนควรมีสติเท่าเทียมกันหมด"	35.1 (81)	37.7 (87)	10.4 (24)	12.6 (29)	4.3 (10)	3.866	1.155
29. กรรมการ ชาวนา ทหาร ข้าราชการ พ่อค้า ทุกคนมีโอกาส เป็นนายกรัฐมนตรีได้	26.8 (62)	34.6 (80)	7.8 (18)	21.2 (49)	9.5 (22)	3.481	1.338
30. การเลื่อนตำแหน่ง หน้าที่การงาน ต่างๆ ผู้ชาย ผู้หญิง และกระเทย ควรมีสติเท่าเทียมกัน	13.0 (30)	33.8 (78)	14.7 (34)	29.4 (68)	9.1 (21)	3.121	1.228
31. ผู้นำทางการเมือง ควรมาจากใคร ก็ได้ไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย ผู้หญิง หรือ กระเทย	5.2 (12)	18.6 (43)	10.0 (23)	43.3 (100)	22.9 (53)	2.398	1.178
<u>การยอมรับเสียงข้างมาก</u>							
32. การที่บุคคลเห็นด้วยกับเสียงข้าง มากในสังคมเป็นเรื่องธรรมดา	30.7 (71)	56.7 (131)	3.5 (8)	6.1 (14)	3.0 (7)	4.061	.926
<u>ค่านิยมในระบบอาวุโส</u>							
33. ระบบอาวุโสเท่านั้น ที่เราควรให้ ความสำคัญมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่ มีความสำคัญต่อระบบความสัมพันธ์ ของสังคมไทย เราควรรักษา เอาไว้	6.9 (16)	39.8 (92)	14.7 (34)	29.0 (67)	9.5 (22)	3.056	1.161

บุคลิกภาพทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
34. พระสงฆ์ และข้าราชการ มี ประโยชน์ต่อสังคม มากกว่าผู้ ประกอบธุรกิจ และอุตสาหกรรม <u>การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น</u>	11.7 (27)	60.6 (140)	16.0 (37)	10.0 (23)	1.7 (4)	3.706	.865
35. การรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนทั่วไป ที่แม้จะไม่มี การศึกษา ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่สูงส่ง ถือเป็นสิ่งจำเป็น ของผู้นำในระบบการเมือง	1.3 (3)	3.0 (7)	5.2 (12)	57.1 (132)	33.3 (77)	1.918	1.170
36. ผู้นำที่ดีควรให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีเสรีภาพในการคิด และตัดสินใจ ปฏิบัติงานได้ในระดับหนึ่ง <u>ความเด็ดขาดของผู้นำ</u>	- -	0.9 (2)	2.2 (5)	51.0 (118)	45.9 (106)	1.580	1.183
37. การเดินขบวนประท้วงของกลุ่ม ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ในประเทศ สมควรที่รัฐบาลจะ ต้องใช้มาตรการปราบปรามอย่าง เด็ดขาด	10.0 (23)	49.4 (114)	18.6 (43)	16.9 (39)	5.2 (12)	3.420	1.047
38. ในบรรดานายกรัฐมนตรีในอดีต จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายก รัฐมนตรีที่ดีที่สุด เพราะท่านมีความ เข้มแข็งเด็ดขาด	6.1 (14)	30.7 (71)	33.8 (78)	22.5 (52)	6.9 (16)	3.065	1.026

บุคลิกภาพทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
ความไม่สนใจการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น							
39. ในการทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณ ประโยชน์ต่าง ๆ นั้น ควรยึดถือ จิตใจตนเองเป็นใหญ่และไม่ต้อง สนใจคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น	34.2 (79)	48.1 (111)	5.6 (13)	10.8 (25)	1.3 (3)	4.030	.975
40. ใครก็ตามที่ไม่มีความรู้ในสิ่งที่เรา กำลังถกเถียงกันอยู่ ไม่ควรได้รับ อนุญาตให้แสดงความคิดเห็น	8.2 (19)	48.5 (112)	7.8 (18)	29.0 (67)	6.5 (15)	3.229	1.147
การมีค่านิยมด้านความรุนแรง							
41. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ กับคำพังเพย ที่ว่า "คนโง่ย่อมตกเป็นเหยื่อของ คนฉลาด"	10.8 (25)	19.5 (45)	10.4 (24)	43.3 (100)	16.0 (37)	2.658	1.261
42. สังคมไทยทุกวันนี้ แต่เอาโรคเอา เปรียบซึ่งดีซึ่งเด่น เราจึงไม่ควร ไว้วางใจผู้อื่น	4.3 (10)	48.1 (111)	19.0 (44)	26.0 (60)	2.6 (6)	3.255	.978
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	14.0	37.1	12.6	26.3	10.0	3.192	1.099

จากตารางที่ 15 การศึกษาบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนายทหารบกที่เป็น
กลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวม นายทหารบกมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง
(ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.192) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่านายทหารบก

ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.1 เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนกลุ่มหนึ่ง ไม่ใช่ของประชาชนทั่วไป รองลงมา คือ ร้อยละ 87.4 เห็นว่าการที่บุคคลเห็นด้วยกับเสียงข้างมากในสังคมเป็นเรื่องธรรมดา ร้อยละ 73.6 เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ย่างยากซับซ้อนเข้าใจยาก ร้อยละ 72.8 เห็นว่าทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน ส่วนนายทหารบกที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ประเด็นที่ว่าผู้นำที่ดี คือ ควรให้ผู้ที่บังคับบัญชา มีเสรีภาพในการคิด และตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ในระดับหนึ่ง โดยมีจำนวนร้อยละ 0.9

เมื่อพิจารณาบุคลิภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกตามระดับการมีบุคลิภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีบุคลิภาพในระดับที่ต่ำ กลุ่มที่มีบุคลิภาพในระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีบุคลิภาพในระดับสูง ได้พบว่ามีจำนวนนายทหารบกในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับบุคลิภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

บุคลิภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	43	18.6
ระดับปานกลาง	150	64.9
ระดับสูง	38	16.5
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 16 พบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.9 มีบุคลิภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มผู้ที่มีบุคลิภาพในระดับสูง มีร้อยละ 16.5 และกลุ่มผู้ที่มีบุคลิภาพในระดับที่ต่ำ (เผด็จการ) มีร้อยละ 18.6

4.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก เป็นการศึกษาพฤติกรรมของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยสมัครใจ รวมทั้งให้การสนับสนุน หรือคัดค้านการดำเนินงานของรัฐบาล

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ได้กำหนดเครื่องชี้วัด 4 ลักษณะ คือ

- 4.5.1 การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- 4.5.2 การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
- 4.5.3 การรวมกลุ่มผลักดันรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา
- 4.5.4 การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

การวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ได้กำหนดเกณฑ์การวัดจากคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ใน 3 ช่วง คือ

ระดับต่ำ	คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 2.33
ระดับปานกลาง	คะแนนเฉลี่ย	2.34 - 3.66
ระดับสูง	คะแนนเฉลี่ย	3.67 - 5.00

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ปราบกฏดังนี้

ตารางที่ 17 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง</u>							
43. ถ้ามีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป ท่านคิดว่าท่านจะไปลงคะแนนเสียงอย่างแน่นอน	59.3 (137)	32.9 (76)	6.5 (15)	0.9 (2)	0.4 (1)	4.498	.697
44. เมื่อมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ท่านจะมีความโกรธแค้นมากถ้าพบว่าท่านไม่มีชื่อในทะเบียนผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียง	26.8 (62)	42.4 (98)	16.0 (37)	12.1 (28)	2.6 (6)	3.788	1.052
45. ถ้าท่านมีโอกาстанจะสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร	11.3 (26)	21.2 (49)	33.8 (78)	23.8 (55)	10.0 (23)	3.000	1.142
46. การออกเสียงเลือกตั้งเป็นหนทางเดียวที่ประชาชนอย่างเราจะเข้าไปมีสิทธิมีเสียงในการดำเนินงานของรัฐบาล	14.3 (33)	40.3 (93)	5.2 (12)	34.6 (80)	5.6 (13)	3.229	1.224
47. ในการเลือกตั้งเราควรเลือกผู้สมัครเป็น ส.ส.ทั้งพรรคการเมืองมากกว่าเลือกเจาะจงเป็นรายบุคคล	26.0 (60)	47.2 (109)	11.7 (27)	13.0 (30)	2.2 (5)	3.818	1.031

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง</u>							
48. รัฐบาลที่ไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้สมควรถูกเปลี่ยนแปลงให้มีการเลือกตั้งใหม่	17.3 (40)	42.9 (99)	18.6 (43)	18.6 (43)	2.6 (6)	3.537	1.062
49. พรรคการเมืองในประเทศไทยไม่สามารถแก้ปัญหาของประเทศได้ ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีพรรคการเมือง	25.1 (58)	51.5 (119)	12.1 (28)	7.4 (17)	3.9 (9)	3.866	1.002
<u>การรวมกลุ่มผลักดันรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา</u>							
50. ทหารควรมีบทบาทเพิ่มขึ้นทางการเมือง และควรมีส่วนผลักดันรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาคด้วย	14.3 (33)	42.9 (99)	23.8 (55)	14.7 (34)	4.3 (10)	3.481	1.046
51. ถ้ามีการรวมกลุ่มทหารทั่วประเทศเพื่อแทรกแซงและเรียกร้องให้เปลี่ยนรัฐบาลที่ขาดความชอบธรรมทางการเมือง ท่านจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย	23.4 (54)	42.9 (99)	24.2 (56)	7.4 (17)	2.2 (5)	3.779	.959
52. การยึดอำนาจการปกครองโดยคณะทหาร เป็นวิธีการที่ล้าสมัยง่ายต่อการสละอำนาจของผู้นำ	39.0 (90)	38.1 (88)	14.3 (33)	4.8 (11)	3.9 (9)	4.035	1.038

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	X	S.D.
<u>การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง</u>							
53. ทหารควรพัฒนาความชำนาญพิเศษ เพื่อเสริมสร้างความเป็นทหาร อาชีพ และควรถอนตัวออกจาก การเมือง	25.1 (58)	41.6 (96)	16.0 (37)	15.6 (36)	1.7 (4)	3.727	1.059
54. การเมืองเป็นเรื่องของ ส.ส. ซึ่ง เป็นผู้แทนราษฎรและผู้รับปัญหาของ ประชาชน	5.6 (13)	19.9 (46)	8.7 (20)	44.2 (102)	21.6 (50)	2.437	1.192
55. การรวมกลุ่มกันไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่ จบการศึกษาพร้อมกัน, เหล่าเดียว กัน, ภูมิภาคเดียวกัน เพื่อดำเนิน กิจกรรมทางการเมือง ถือว่าเป็น สิ่งจำเป็นของทหารอาชีพ	4.3 (10)	20.8 (48)	27.3 (63)	39.8 (92)	7.8 (18)	2.740	1.014
56. ทหารควรสนใจติดตามข่าวสาร บ้านเมือง แต่ไม่ควรมีบทบาท แทรกแซงทางการเมือง	32.0 (74)	47.2 (109)	6.5 (15)	10.4 (24)	3.9 (9)	3.931	1.073
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	23.1	38.0	16.0	17.7	5.2	3.564	1.043

จากตารางที่ 17 การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมนายทหารบกมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 3.564) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น ได้พบว่า นายทหารบกส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.2 เห็นว่าหากมีการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งต่อไปจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างแน่นอน รองลงมาคือร้อยละ 79.2 เห็นว่าทหารควรสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมือง แต่ไม่ควรมัวบทบาทแทรกแซงทางการเมือง ร้อยละ 77.1 เห็นว่าการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะทหารเป็นวิธีการที่ล้าสมัย ส่วนนายทหารบกที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การรวมกลุ่มนายทหารที่จบการศึกษาพร้อมกัน เหล่าเดียวกัน และภูมิภาคเดียวกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทหารอาชีพ มีจำนวนร้อยละ 25.1

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกตามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับต่ำกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับสูง ได้พบว่า มีจำนวนนายทหารบก ในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของนายทหารบก จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	44	19.0
ระดับปานกลาง	140	60.6
ระดับสูง	47	20.4
รวม	231	100.0

จากตารางที่ 18 พบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.6 มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง กลุ่มผู้ที่มีส่วนร่วมในระดับสูง มีร้อยละ 20.4 และกลุ่มผู้ที่มีส่วนร่วมในระดับต่ำ มีร้อยละ 19.0

4.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของนายทหารบก ได้กำหนดปัจจัยสาเหตุขึ้น ดังนี้

4.6.1 สถานภาพทางสังคมของนายทหารบก ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การศึกษาเพิ่มเติม การฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) และตำแหน่งหลักในการรับราชการของนายทหารบก

4.6.2 ความรู้สึที่มีประสิทธิภาพทางการเมือง

4.6.3 ความไว้วางใจทางการเมือง

4.6.4 บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

จากปัจจัยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ได้นำมากำหนดเป็นสมมติฐาน แล้วทดสอบหาความสัมพันธ์กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ด้วยวิธีทางสถิติ ผลปรากฏดังนี้

สมมติฐานที่ 1 สถานภาพทางสังคมของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

เนื่องจากสถานภาพทางสังคมของนายทหารบก ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ หลายตัวแปรจึงได้กำหนดขึ้นเป็นสมมติฐานย่อย ดังนี้

1. "อายุของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง"
ผลการทดสอบสมมติฐาน ปราบกฏดังนี้

ตารางที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

อายุ	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
30 - 32 ปี	24 (19.5)	74 (60.2)	25 (20.3)	123 (100.0)
33 - 39 ปี	20 (18.5)	66 (61.1)	22 (20.4)	108 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = .0384 \quad d.f. = 2 \quad \text{Sig.} = .9810$$

จากตารางที่ 19 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุของนายทหารบก กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นายทหารบกที่มีอายุระหว่าง 30 - 32 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ร้อยละ 20.3 ระดับปานกลางร้อยละ 60.2 และระดับต่ำร้อยละ 19.5 ในส่วนของนายทหารบกที่มีอายุระหว่าง 33 - 39 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 20.4 ระดับปานกลางร้อยละ 61.1 และระดับต่ำร้อยละ 18.5 จากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่า อายุของนายทหารบกไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าอายุของนายทหารบกไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " อายุของนายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง "

2. "ระดับการศึกษาของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง"
ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของนายทหารบก

การศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ปริญญาตรี	39 (19.2)	122 (60.1)	42 (20.7)	203 (100.0)
ปริญญาโท	5 (17.9)	18 (64.2)	5 (17.9)	28 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = .1919 \quad d.f. = 2 \quad \text{Sig.} = .908$$

จากตารางที่ 20 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของนายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นายทหารบกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 20.7 ระดับปานกลางร้อยละ 60.1 และระดับต่ำร้อยละ 19.2 ในส่วนของนายทหารบกที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 17.9 ระดับปานกลางร้อยละ 64.2 และระดับต่ำร้อยละ 17.9 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่า ระดับการศึกษาของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าระดับการศึกษาของนายทหารบกไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " ระดับการศึกษาของนายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง "

3. "การศึกษาต่อเพิ่มเติมของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง"
ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาเพิ่มเติม กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของนายทหารบก

การศึกษาเพิ่มเติม	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
เคย	4 (12.5)	22 (68.7)	6 (18.8)	32 (100.0)
ไม่เคย	40 (20.1)	118 (59.3)	41 (20.6)	199 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = 1.289 \quad d.f. = 2 \quad \text{Sig.} = .524$$

จากตารางที่ 21 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษต่อเพิ่มเติมของนายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นายทหารบกที่ไม่เข้ารับการศึกษต่อเพิ่มเติมมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 20.6 ระดับปานกลางร้อยละ 59.3 และระดับต่ำร้อยละ 20.1 ในส่วนของนายทหารบกที่เข้ารับการศึกษต่อเพิ่มเติมมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 18.8 ระดับปานกลางร้อยละ 68.7 และระดับต่ำร้อยละ 12.5 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่าการศึกษต่อเพิ่มเติมของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าการศึกษต่อเพิ่มเติมของนายทหารบกไม่มีผลทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " การศึกษต่อเพิ่มเติม นายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง "

4. "การฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง"

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

การฝึกอบรมครูงาน ในต่างประเทศ	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
เคย	15 (23.8)	35 (55.6)	13 (20.6)	63 (100.0)
ไม่เคย	29 (17.3)	105 (62.5)	34 (20.2)	168 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = 1.399$$

$$d.f. = 2$$

$$Sig. = .496$$

จากตารางที่ 22 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศของนายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นายทหารบกที่เคยไปฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 20.6 ระดับปานกลางร้อยละ 55.6 และระดับต่ำร้อยละ 23.8 ในส่วนของนายทหารบกที่ไม่เคยไปฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 20.2 ระดับปานกลางร้อยละ 62.5 และระดับต่ำร้อยละ 17.3 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่า การฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศของนายทหารบกไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่า การฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศของนายทหารบก ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " การฝึกอบรมครูงานในต่างประเทศของนายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง "

5. "การปฏิบัติราชการพิเศษของนายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง"
ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

การปฏิบัติราชการพิเศษ	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
เคย	18 (18.8)	57 (59.4)	21 (21.8)	96 (100.0)
ไม่เคย	26 (19.3)	83 (61.4)	26 (19.3)	135 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = 2.113 \quad d.f. = 2 \quad \text{Sig.} = .714$$

จากตารางที่ 23 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) ของนายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่านายทหารบกผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยไปปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 21.8 ระดับปานกลางร้อยละ 59.4 และระดับต่ำร้อยละ 18.8 ในส่วนของนายทหารบกที่ไม่เคยไปปฏิบัติราชการพิเศษ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 19.3 ระดับปานกลางร้อยละ 61.4 และระดับต่ำร้อยละ 19.3 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่า การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) ของนายทหารบกไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าการไปปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) ของนายทหารบก ไม่มีผลทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า "การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) ของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง"

6. "ตำแหน่งหลักในการรับราชการ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง"
ผลการทดสอบสมมติฐาน ปราบกฏดังนี้

ตารางที่ 24 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหลักในการรับราชการ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

ตำแหน่งหลัก	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ผู้บังคับกองร้อย	19 (15.3)	81 (65.3)	24 (19.4)	124 (100.0)
ฝ่ายอำนวยการ	14 (21.2)	39 (59.1)	13 (19.7)	66 (100.0)
อื่น ๆ	11 (26.8)	20 (48.8)	10 (24.4)	41 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = 4.1988 \quad d.f. = 4 \quad \text{Sig.} = .3798$$

จากตารางที่ 24 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหลักในการรับราชการของ นายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นายทหารบกที่เป็นผู้บังคับกองร้อยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 19.4 ระดับปานกลางร้อยละ 65.3 และระดับต่ำร้อยละ 15.3 ใน ส่วนของนายทหารบกที่เป็นฝ่ายอำนวยการ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 19.7 ระดับปานกลางร้อยละ 59.1 และระดับต่ำร้อยละ 21.2 ในส่วนของนายทหารบกที่เป็นอาจารย์ นายแพทย์ และนักบิน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 24.4 ระดับปานกลางร้อยละ 48.8 และระดับต่ำร้อยละ 26.8 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่า ตำแหน่งหลักในการรับราชการของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าตำแหน่งหลักของนายทหารบกไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " ตำแหน่งหลักในการรับราชการของนายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง "

สรุป การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังทางสังคมของนายทหารบก ซึ่งจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา การศึกษาเพิ่มเติม การฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) และตำแหน่งหลักในการรับราชการ กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ตามตารางที่ 21 - 24 สรุปได้ว่า ภูมิหลังทางสังคมของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2

นายทหารบกที่มีความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับต่ำ
ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 25 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ระดับต่ำ	5 (17.2)	20 (69.0)	4 (13.8)	29 (100.0)
ระดับปานกลาง	32 (19.6)	101 (62.0)	30 (18.4)	163 (100.0)
ระดับสูง	7 (18.0)	19 (48.7)	13 (33.3)	39 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$\chi^2 = 5.543 \quad \text{d.f.} = 4 \quad \text{Sig.} = .235$$

จากตารางที่ 25 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่านายทหารบกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองต่ำ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 13.8 ระดับปานกลางร้อยละ 69.0 และระดับต่ำร้อยละ 17.2 ในส่วนของนายทหารบกที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับปานกลาง มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 18.4 ระดับปานกลางร้อยละ 62.0 และระดับต่ำร้อยละ 19.6 ในส่วนของนายทหารบกที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับสูง มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 33.3 ระดับปานกลางร้อยละ 48.7 และระดับต่ำร้อยละ 18.0 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบกไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " นายทหารบกที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับต่ำ "

สมมติฐานที่ 3

นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่านายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ

ผลการทดสอบสมมติฐาน บปรากฏดังนี้

ตารางที่ 26 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

ความไว้วางใจทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ระดับต่ำ	10 (22.2)	28 (62.2)	7 (15.6)	45 (100.0)
ระดับปานกลาง	32 (22.1)	91 (62.7)	22 (15.2)	145 (100.0)
ระดับสูง	2 (4.9)	21 (51.2)	18 (43.9)	41 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = 19.578 \quad d.f. = 4 \quad \text{Sig.} = .0006$$

จากตารางที่ 26 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจทางการเมืองของ
 นายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่านายทหารบกกลุ่มตัวอย่างที่มีความไว้วางใจทาง
 การเมืองในระดับต่ำมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 15.6 ระดับปานกลาง
 ร้อยละ 62.2 และระดับต่ำร้อยละ 22.2 ในส่วนของนายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมือง
 ในระดับปานกลางมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 15.2 ระดับปานกลาง
 ร้อยละ 62.7 และระดับต่ำร้อยละ 22.1 ในส่วนของนายทหารบกที่มีความรู้สึกไว้วางใจทาง
 การเมืองในระดับสูง มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 43.9 ระดับปานกลาง
 ร้อยละ 51.2 และระดับต่ำร้อยละ 4.9 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่าความไว้วางใจ
 ทางการเมืองของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่านายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูงจะมีแนวโน้มของ
 การมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า กลุ่มนายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ
 กว่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับ
 สูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ "

สมมติฐานที่ 4

นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ
ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 27 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

บุคลิกภาพทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ระดับต่ำ	11 (25.6)	26 (60.4)	6 (14.0)	43 (100.0)
ระดับปานกลาง	31 (20.7)	87 (58.0)	32 (21.3)	150 (100.0)
ระดับสูง	2 (5.3)	27 (71.0)	9 (23.7)	38 (100.0)
รวม	44 (19.1)	140 (60.6)	47 (20.3)	231 (100.0)

$$X^2 = 6.956 \quad d.f. = 4 \quad \text{Sig.} = .138$$

จากตารางที่ 27 ในการทดสอบความสัมพันธ์บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่านายทหารบกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 14.0 ระดับปานกลางร้อยละ 60.4 และระดับต่ำร้อยละ 25.6 ในส่วนของนายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 21.3 ระดับปานกลางร้อยละ 58.0 และระดับต่ำร้อยละ 20.7 ในส่วนของนายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ร้อยละ 23.7 ระดับปานกลางร้อยละ 71.0 และระดับต่ำร้อยละ 5.3 และจากการทดสอบค่าไคแอสควร์ พบว่าบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ไม่มีผลทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า " นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ "

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความรู้สึกรับรู้ประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 74 กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ประเทศไทย นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา บทบาทของทหารกับการเมืองไทยจึงเป็นสิ่งที่คู่กันตลอดมา กล่าวคือ การเมืองไทยถูกครอบคลุม และแทรกแซงโดยทหารมาเป็นระยะเวลายาวนานเกือบ 60 ปี ทำให้ไม่สามารถแยกทหารออกจากการเมืองไทยได้ เพราะในความเป็นจริงแล้ว ทหารเป็นกำลังสำคัญกลุ่มหนึ่งที่ร่วมต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นผลให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่สามารถเจริญเติบโตได้เท่าที่ควร ผลจากพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย น่าจะมีสาเหตุมาจาก ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ การเรียนรู้ทางการเมือง การยอมรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของกลุ่มคนในสังคมไทยยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ดังนั้นถ้าได้ส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมไทยแล้ว ก็จะทำให้ทหารเกิดความเชื่อมั่นในความรู้สึกรับรู้ประสิทธิภาพ มีความไว้วางใจ และมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงขึ้น และจะเป็นปัจจัยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ให้เกิดขึ้นอย่างมั่นคง และถาวรสืบไป

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของความรู้สึกรับรู้ประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะของความรู้สึกรับรู้ประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก
2. เพื่อศึกษาลักษณะความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก
3. เพื่อศึกษาลักษณะบุคลิกภาพทางการเมืองของนายทหารบก
4. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนายทหารบก

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของนายทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลัก ประจำชุดที่ 74 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 231 คน พบว่า นายทหารบกส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 30 - 32 ปี จำนวน 123 คน ร้อยละ 52.2 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 203 คน ร้อยละ 87.9 สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และโรงเรียนนายร้อยต่างประเทศ จำนวน 225 คน ร้อยละ 97.4 ในขณะที่รับราชการมีนายทหารบกส่วนน้อย เข้ารับการศึกษาเพิ่มเติม จำนวน 32 คน ร้อยละ 13.9 ส่วนน้อยผ่านการฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ จำนวน 63 คน ร้อยละ 27.3 ด้านการรับราชการส่วนใหญ่รับราชการในส่วนกำลังรบ เหล่าทหารราบ จำนวน 101 คน ร้อยละ 43.7 มีอายุในการรับราชการ 8 - 10 ปี จำนวน 219 คน ร้อยละ 94.8 มีตำแหน่งหลักในการรับราชการเป็นผู้บังคับกองร้อย จำนวน 134 คน ร้อยละ 53.7 เคยไปปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) จำนวน 96 คน ร้อยละ 41.6 และส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนารับราชการในภาคกลาง จำนวน 128 คน ร้อยละ 55.4

5.1.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก

เป็นการศึกษาความรู้สึกเชื่อมั่นต่อปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคม ที่ทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้กำหนดเครื่องชี้วัด 5 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ผู้มีอิทธิพลต่อรัฐบาล
- 2) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
- 3) บทบาทของทหารในทางการเมือง
- 4) บทบาทของทหารในการป้องกันประเทศ
- 5) การพัฒนาทางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาเป็นผู้มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 16.9 และเป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 12.5

5.1.3 ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก

เป็นการยอมรับต่ออำนาจทางการเมืองหรือต่อรัฐบาลว่า มีความชอบธรรม มีเหตุผล และเป็นไปตามที่คาดหวังเพียงใด สมควรที่จะมีความไว้วางใจเพียงใดในการบริหารงานของรัฐบาล ได้กำหนดเครื่องชี้วัด 7 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- 2) การยอมรับในคะแนนเสียงส่วนใหญ่
- 3) พฤติกรรมการทำงานของรัฐบาล
- 4) การแทรกแซงการทำงานของข้าราชการ
- 5) การยอมรับในกฎหมายทั่วไปและรัฐธรรมนูญ
- 6) การแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง
- 7) การกำหนดนโยบายของรัฐบาล

ผลการวิจัยพบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 62.8 รองลงมาเป็นผู้ที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 24.7 และเป็นผู้ที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 12.5

5.1.4 บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก

เป็นการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ได้กำหนดเครื่องชี้วัด 13 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การยอมรับในธรรมชาติของคน
- 2) การถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนกลุ่มหนึ่ง
- 3) การถือว่าการเมืองเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน
- 4) การให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน
- 5) การรับฟังข้อเรียกร้องจากกลุ่มต่าง ๆ
- 6) การยอมรับผู้นำแบบประชาธิปไตย
- 7) การยอมรับในความเท่าเทียมกันของบุคคล
- 8) การยอมรับเสียงข้างมาก
- 9) ค่านิยมในระบบอาวุโส
- 10) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

- 11) ความเด็ดขาดของผู้นำ
- 12) ความไม่สนใจการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น
- 13) การมีค่านิยมด้านความรุนแรง

ผลการวิจัยพบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 64.9 รองลงมาเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ (เผด็จการ) คิดเป็นร้อยละ 18.6 และเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 16.5

5.1.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

เป็นการศึกษาความคิดเห็นการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยสมัครใจ รวมทั้งให้การสนับสนุน หรือคัดค้านการดำเนินงานของรัฐบาล ได้กำหนดเรื่องชีวิตการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- 2) การแสดงความเห็นทางการเมือง
- 3) การรวมกลุ่มผลักดันรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา
- 4) การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางคิดเป็น ร้อยละ 60.6 รองลงมาเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 19.0 และเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 20.4

5.1.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก ได้แก่ สถานภาพทางสังคมของนายทหารบกสามารถจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา การศึกษาต่อเพิ่มเติม การฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) และการดำรงตำแหน่งหลักในการรับราชการ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 สถานภาพทางสังคมของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก

1) อายุของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยพบว่า อายุของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้พบว่าปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ระดับการศึกษาของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้พบว่าปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) การศึกษาต่อเพิ่มเติมของนายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยพบว่า การศึกษาต่อเพิ่มเติมของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้พบว่าปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) การฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้พบว่าปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5) การปฏิบัติราชการพิเศษ (สงคราม) ของนายทหารบกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติราชการพิเศษของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้พบว่าปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6) ตำแหน่งหลักในการรับราชการของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติราชการพิเศษของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้พบว่าปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 นายทหารบกที่มีความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับต่ำ

จากการวิจัยพบว่า ปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ

จากการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นายทหารบกที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ

จากการวิจัยพบว่า ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก คือ ปัจจัยด้านความไว้วางใจทางการเมือง

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับ อิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบกในครั้งนี้ พบผลการศึกษที่น่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 ผลการวิจัยในภาพรวมพบว่า นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางร้อยละ 60.6 รองลงมาในระดับต่ำร้อยละ 19.0 และในระดับสูงร้อยละ 20.4 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นายทหารบกเหล่านี้ได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางระบอบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 ที่ผ่านมา ซึ่งนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างทหารกับประชาชน ก่อให้เกิดการสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและประเทศชาติ ทำให้กลุ่มนายทหารบกได้รับบทเรียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อมเกิดขึ้นในกองทัพ กองทัพบกประกาศวางตัวเป็นกลางทางการเมือง และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองที่ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของ

ทหารมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นทหารยังเปิดกว้างทางความคิดมากขึ้น ยอมรับคำวิจารณ์จากสื่อมวลชน และประชาชน ตลอดจนให้การสนับสนุนรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งว่า เป็นรัฐบาลที่มีความชอบธรรมในการบริหารประเทศ และไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลังทหารในการปฏิบัติ ควรปล่อยให้ระบบการเมืองได้รับการพัฒนาไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งความคิดของทหารดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับกระแสการเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้ ในภาพรวมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารบก จึงอยู่ในระดับที่น่าพอใจที่นายทหารบกมีความเชื่อมั่นและสนับสนุนต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางระบอบประชาธิปไตยสูงขึ้น

5.2.2 จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้านความไว้วางใจทางการเมืองของนายทหารบกพบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งหมายความว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันของนายทหารบก ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มว่า นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับสูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่า นายทหารบกที่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะนายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความไว้วางใจทางการเมือง โดยให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงานของรัฐบาล มีความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลว่าการบริหารงานของรัฐบาล จะทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าเป็นไปตามที่ตนเองคาดหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เลสเตอร์ มิลบราธ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่าบุคคลซึ่งมีความไว้วางใจทางการเมืองสูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น โดยบุคคลที่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่ำ จะมีแนวโน้มที่จะถอนตัวออกจากระบบการเมือง¹

นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรด้านบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสาเหตุที่นายทหารบกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางและมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น อาจเนื่องมาจากโดยอาชีพแล้วทหารเป็นองค์กรผู้ถืออาวุธ มีความ

¹ Lester W. Milbrath, op.cit. p. 59

เด็ดขาด ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดในทุกสถานการณ์ จึงทำให้นายทหารบกมักมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยมผสมผสานอยู่ในบุคคลเดียวกัน ทำให้เกิดบุคลิกภาพที่ขัดแย้งกัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคมประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งการที่ทหารไม่สามารถแสดงออกความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเปิดเผย เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไปอีกด้วย นอกจากนี้สภาพแวดล้อมและการปลูกฝังแนวความคิดในองค์กรของทหาร ยังคงมุ่งเน้นให้ตระหนักถึงภัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และการทหาร ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้เป็นประการสำคัญ ดังนั้นจึงเป็นผลให้ทหารมีความคิดทางการเมืองที่มีลักษณะแตกต่างจากพลเรือนโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา ระบบการเมืองยังขาดเสถียรภาพ และยังไม่มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พ.อ.ฤทธิ์ชัย เถาทอง เรื่อง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง บุคลิกภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารระดับผู้บังคับกองพัน รองผู้บังคับการกรม และผู้บังคับการกรมของนายทหารบก ในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2534 พบว่า สถานภาพทางสังคม ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ²

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 การพัฒนาระบบการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ด้วยการเปิดกว้างในวิชาการด้านสังคมศาสตร์ พัฒนาเนื้อหาการศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ และกระแสการเรียกร้องของสังคมไทยเพื่อให้นายทหารบก สามารถเข้าใจถึงระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศไทยและนานาชาติ โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการมุ่งเน้นการสอนในด้านกิจการพลเรือน ตามนโยบายของกองทัพบกเพื่อปลูกฝังนโยบายการเมืองการทหาร การปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยในหน่วยทหาร และบทบาทของทหารในการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อสร้างสรรค์กองทัพบกให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง นำไปสู่การยอมรับในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เนื่องจากนายทหารบกมีความเกี่ยวข้องใน

² ฤทธิ์ชัย เถาทอง, พ.อ., อ้างแล้ว หน้า 126 - 127

การปกครองบังคับบัญชาทหาร และจะมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม การพัฒนาดังกล่าวคาดว่าจะทำให้นายทหารบก มีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ยอมรับบทบาทของทหาร ในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สูงขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ด้วยการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

5.3.2 การพัฒนาด้านกิจกรรมของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการเมือง ด้วยการสนับสนุน และส่งเสริมให้นายทหารบกสมัครเข้าเป็นสมาชิกชมรม หรือสมาคม ที่มีอยู่ภายในและภายนอกสถาบันตลอดจนการจัดกิจกรรมทางการเมือง เพื่อส่งเสริมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองร่วมกับองค์กรประชาธิปไตย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อฝึกให้นายทหารบกได้มีโอกาสในการแสดงทัศนคติ สามารถแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแสดงออกต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ทั้งนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงให้เกิดขึ้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้นายทหารบกที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในประสิทธิภาพ มีความไว้วางใจ และมีบุคลิกภาพทางการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นายทหารบก เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นในอนาคต

ภาคผนวก

(แบบสอบถาม)

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้กรอกแบบสอบถาม
ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

โปรดอ่านคำถามแล้วทำเครื่องหมาย / และเติมคำลงในช่องว่าง.....
 ที่เป็นคำตอบ แต่ละข้อความที่ให้ไว้

ส่วนที่ 1 สถานภาพทางสังคม

1. อายุปัจจุบันของท่าน.....ปี
2. ท่านจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก
 () โรงเรียนทหาร.....
 () มหาวิทยาลัยพลเรือน.....
3. หลังจากรับราชการแล้วท่านเข้ารับการศึกษเพิ่มเติม หรือสำเร็จการศึกษาจาก
 มหาวิทยาลัยพลเรือนหรือไม่
 () ศึกษาเพิ่มเติมจากมหาวิทยาลัยพลเรือน
 () ไม่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติม
4. การศึกษาสูงสุดของท่านในระดับ.....จาก.....
 สาขาวิชา.....
 ถ้าศึกษายังไม่จบ คาดว่าจะจบการศึกษาเมื่อ.....
5. ท่านเคยผ่านการฝึกอบรมดูงานจากต่างประเทศหรือไม่
 () เคย
 () ไม่เคย

6. ปัจจุบันท่านรับราชการในเหล่า.....

7. ท่านรับราชการมาแล้ว รวม.....ปี

8. ตำแหน่งในการรับราชการก่อนเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
ส่วนใหญ่เป็นงานในลักษณะ

() ผู้บังคับหน่วย

() ฝ่ายอำนวยการ

() อื่น ๆ (เช่น อาจารย์,งานที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญเฉพาะ)

ระบุ.....

9. ระหว่างรับราชการ ท่านเคยปฏิบัติราชการพิเศษ ดังนี้

() ราชการสงครามต่างประเทศ

() การปราบปราม ผกค.

() ไม่เคยปฏิบัติราชการพิเศษ

10. ภูมิลำเนาเดิมของท่าน (ที่เกิด) อยู่ในจังหวัด.....

11. ภูมิลำเนาในการรับราชการของท่านส่วนใหญ่ อยู่ในภาค

() ภาคเหนือ

() ภาคกลาง

() ภาคตะวันออก

() ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

() ภาคใต้

ส่วนที่ 2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

ผู้มีอิทธิพลต่อรัฐบาล

1. ไม่ว่าใครก็มีอิทธิพลต่อการทำงานของรัฐบาลได้ทั้งนั้น

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

2. ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นไปตามธรรมชาติ เราไม่สามารถกำหนดได้
3. หากเรามีการเคลื่อนไหวทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงบางอย่างจะต้องเกิดขึ้น

บทบาทของทหารในทางการเมือง

4. ทหารสามารถหยุดยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาลได้
5. ทหารควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

6. ทหารควรติดตามการทำงานของรัฐบาล

บทบาทของทหารในการป้องกันประเทศ

7. ทหารเท่านั้นที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดนได้

การพัฒนาทางการเมือง

8. การเปลี่ยนคณะรัฐบาลบ่อยครั้งย่อมทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองให้ดีขึ้น

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 ความไว้วางใจทางการเมือง

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

9. รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยมักทำตาม
คำแนะนำ และความต้องการของประชาชน
10. ก่อนรัฐบาลตัดสินใจ รัฐบาลจะคำนึงถึง
ความคิดเห็น และความต้องการของ
ประชาชนเป็นสำคัญ
11. นักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งจะมีบทบาท
เป็นปากเสียงให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

การยอมรับในคะแนนเสียงส่วนใหญ่

12. การลงคะแนนเสียงเป็นวิธีหนึ่งที่รัฐบาล
รับฟัง

พฤติกรรมการทำงานของรัฐบาล

13. รัฐบาลทำงานเต็มที่เพื่อความก้าวหน้า
ของประเทศ
14. นายกรัฐมนตรีที่มาจาก ส.ส. มักจะไม่ได้
รับความไว้วางใจในการทำงาน
15. รัฐบาลที่ประกอบด้วยนายทุน ชุนศึก จะ
ปกครองประเทศโดยคำนึงถึงผลประโยชน์
เป็นสำคัญ

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง

การรับฟังข้อเรียกร้องจากกลุ่มต่าง ๆ

25. ถ้ามรรยาการในหน่วยงาน ไม่รับฟังข้อ
เรียกร้อง ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความ
ต้องการที่ชอบด้วยเหตุผลเพียงพอจะทำ
การประท้วงได้ เช่น ยื่นข้อเสนอต่
หัวหน้าหน่วยงาน ผลงาน เป็นต้น

การยอมรับผู้นำแบบประชาธิปไตย

26. ผู้นำที่มีอำนาจอย่าง จอมพล สฤษดิ์
 ธนะรัชต์ เพียงคนเดียว สามารถบริหาร
ประเทศได้ดีกว่า บรรดาผู้แทนราษฎร
27. ในภาวะประกาศกฎอัยการศึก ประเทศ
ชาติต้องการความสามัคคี ผู้ที่ไม่เห็นด้วย
กับนโยบาย และต่อต้านการปกครองของ
รัฐบาลควรถูกปราบปรามเสีย

การยอมรับในความเท่าเทียมกันของบุคคล

28. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวที่ว่า
"ทุกคนควรมีสติเท่าเทียมกันหมด"
29. กรรมกร ชาวนา ทหาร ข้าราชการ
พ่อค้า ทุกคนมีโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรีได้
30. การเลื่อนตำแหน่ง หน้าที่การงานต่าง ๆ
ผู้ชาย ผู้หญิง และกระเทย ควรมีสติเท่า
เทียมกัน

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง

ความเด็ดขาดของผู้นำ

37. การเดินขบวนประท้วงของกลุ่มต่าง ๆ
ก่อให้เกิดความวุ่นวายในประเทศ สมควร
ที่รัฐบาลจะต้องใช้มาตรการปราบปราม
อย่างเด็ดขาด

38. ในบรรดานายกรัฐมนตรีในอดีต จอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีที่ดี
ที่สุด เพราะท่านมีความเข้มแข็งเด็ดขาด

ความไม่สนใจการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น

39. ในการทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์
ต่าง ๆ นั้น ควรยึดถือจิตใจตนเองเป็นใหญ่
และไม่ต้องสนใจคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น

40. ใครก็ตามที่ไม่มีความรู้ในสิ่งที่เรากำลัง
ถกเถียงกันอยู่ ไม่ควรได้รับอนุญาตให้
แสดงความคิดเห็น

การมีค่านิยมด้านความรุนแรง

41. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ กับคำพังเพยที่ว่า
"คนใจย้อมตกเป็นเหยื่อของคนฉลาด"

42. สังคมไทยทุกวันนี้ มีแต่เอารัดเอาเปรียบ
ชิงดีชิงเด่น เราจึงไม่ควรไว้วางใจผู้อื่น

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง

ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

43. ถ้ามีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป
ท่านคิดว่า ท่านจะไปลงคะแนนเสียง
อย่างแน่นอน
44. เมื่อมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ท่านจะ
มีความโกรธแค้นมาก ถ้าพบว่าท่านไม่มี
ชื่อในทะเบียนผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียง
45. ถ้าท่านมีโอกาสดังกล่าว จะสมัครเข้ารับ
เลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร
46. การออกเสียงเลือกตั้งเป็นหนทางเดียวที่
ประชาชน จะเข้าไปมีสิทธิมีเสียง
ในการดำเนินงานของรัฐบาล
47. ในการเลือกตั้ง เราควรเลือกผู้สมัครเป็น
ส.ส. ที่สังกัดพรรคการเมืองทั้งพรรค
มากกว่าการเจาะจงเลือกเป็นรายบุคคล

การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

48. รัฐบาลที่ไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้สมควรถูกเปลี่ยนแปลงและให้มีการเลือกตั้งใหม่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลลา สุขพาณิชย์-จันทร์ปราบ. "ปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย", เอกสารการสอนชุดวิชา สาขา
วิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน่วยที่ 8
- กมล สมิวีเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ 2516.
"ประชาธิปไตยในจิตใจ" ในงานพระราชทานเพลิงศพวิรัช ณ เมรุ
ท้องสนามหลวง 14 ตุลาคม 2517 โรงพิมพ์คุรุสภา, กรุงเทพฯ 2517.
- กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาร์มณี. จิตวิทยาเบื้องต้น สำนักพิมพ์การเวก, กรุงเทพฯ
2521.
- จรรยา สุภาพ. ศัพท์วิชาการทางรัฐศาสตร์ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, พระนคร 2512.
การเมือง โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, พระนคร 2514.
หลักรัฐศาสตร์ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, พระนคร 2514.
ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย, เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์
การเมืองแผนใหม่ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ 2519.
- ชวลิต ยงใจยุทธ, พล.อ. "บทบาทของกองทัพกับการเมือง" เอกสารรวบรวมคำบรรยายของ
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 - 2531.
- ชัยวัฒน์ รัฐขจร. "ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน :
ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี ประเทศไทย, 2522" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
บริหารบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2522.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. "ทหารกับการเมืองไทย", เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบัน และกระบวนการ
การเมืองไทย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ 2526.
ประชาธิปไตยสังคมนิยมคอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย โรงพิมพ์พิมพ์เศ.
กรุงเทพฯ 2519.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ 2522.

- ทินพันธุ์ นาคะตะ. "ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยของการสร้างจิตใจ" ใน วารสารธรรมศาสตร์. 3 กุมภาพันธ์ 2517.
- ทิพาพร พิมพิสุทธิ. พัฒนาทางการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ 2521.
- นิภา นิธยาน. การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน 2520.
- นรินทร์ แทบประสิทธิ์, พ.อ. "ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนายทหารบกไทย และผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจด้านกิจการพลเรือน" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง 2534.
- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 1. ลงวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.2524 ลงชื่อ พลเอก สันต์ จิตรปณิมา ประνομ สโรชมาน. จิตวิทยาทั่วไป โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ 2520.
- ประมวลวินัยทหาร ภาคที่ 1. กองทัพบก 2508.
- ประมวลผลข้อบังคับกระทรวงกลาโหม, จัดพิมพ์โดย กรมเสมียนตรา. 2530.
- ประยงค์ บัตรสมบูรณ์. "บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูประชาบาลใน จังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533.
- ปรีชา ตุงมณี. "ทัศนคติของครูประถมศึกษา ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร" วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตแผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง" วารสารสังคมศาสตร์ 17 มกราคม - มีนาคม 2523.
- ข่าวสารการเมืองคนไทย เจ้าพระยาการพิมพ์, กรุงเทพฯ 2526.
- พลศักดิ์ จิระไกรศิริ. "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523.

รายการวิทยุสองศูนย์. 17 สิงหาคม 2508.

ฤทธิชัย เถาทอง. พ.อ. "ความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมือง บุคลิกภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายทหารระดับผู้บังคับกองพัน รองผู้บังคับการกรม และผู้บังคับการกรมของกองทัพบกในเขตกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง 2534

วิสุทธิ์ โพธิแท่น. "ความคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเมือง เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศไทย", รัฐศาสตร์สาร สิงหาคม 2519.

สุจิต บุญบงการ. "วิธีการศึกษาแบบพฤติกรรมในทางรัฐศาสตร์", รัฐศาสตร์สาร พฤศจิกายน 2515.

สุชา จันทรเฒ. จิตวิทยาทั่วไป โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ 2517.

โสภา กุณัฏฐชัย. จิตวิทยาทั่วไป โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ 2521.

ภาษาอังกฤษ

- Aberback Joel D. and Walker Jack L. "Political Trust and Racial Ideology" in American Political Science Reviews. 1970.
- Adorno T.W. and others. The Authoritarian Personality New York : Harper and Brothers. 1950.
- Almond Gabriel A. Verba sidney The Civic Culture 1965.
- Almond Gabriel A. and Powell Bingham G. Comparative Political : A Development Approach Boston : Little. Becum and Company, 1966.
- Bonbongkarn, Suchit. "Higher Education and Political Development" Ph.D. Thesis The Fletcher School of Law and Diplomacy, 1968.
- Campbell A. Gurin G. and Miller W.E. ther Voter Decides Evanaton : Row & Peter, 1954.
- Closky Herbert Mc. Political participatio, in International Encyclopedia of the Social Sciences 12 1968.
- Dahl Robert. Who Governs? Democracy and Power in An American City New Haven : Yale University press. 1961.
- Dollard I. and Miller N.E. Personality and Psychotheropy : An Analysis in term of Learning, Thinking and culture New York : Mc Graw - Hill, 1950.
- Eysenck H.J. The psychology of Politics New York : Frederick A Preager, Inc., 1954.
- Goel M. Lal "The Relevance of Education for Political Partici pation, in A Developing Society" Comparative Political Studies 3 1975.
- Huntington Samuel P. and Dominguez George I. "Political Development," in Hand book of Political Science : Macropolitical Theory Vol.3 eds. by Fred Greenstein and Nelson Palsky Reading Mass : Addison - Wesley, 1975.

- Inkles Alek "Participation Citizenship in Six Developing Countries"
American Political Science Review 1969.
- Jenden Jack "Political Participation : A Survey in Evanston, Illinois"
Unpublished Master's Thesis. Northwestern University, 1960.
- Knutson J.N. ed. Handbook of political Psychology Sanfrancisco & Joosey
- Bass, 1973.
- Lane Robert E. Political Ideology. New York : Face Press of Glencae,
1962.
- Lipset Seymour M. Political Man Garden City Doubleday. 1960.
- Marse Gary Protest and PreJudice : A Study of Belief In the Black
Community New York : Harper & Row. 1968.
- Milbrath Lester W. Political Participation : How and why Do Peple
Get Involved in Political Chicago : Rand Menally College
Publishing Co. 1965.
- Milbrath Lester W. "People and Government" Mimeograohed. State University
of New York at Buffalo 1971.
- Miller Arthur H. "Political Issue and Trust in Government 1964-1970,"
in American Political Science Review 1974.
- Nakata. Tinapan. The Problems of Democracy in Thailand : A Study of
Political Culture and Socialization of College Students Bangkok:
Praepittaya, 1975.
- Nie Norman H. Verba Sidney and Joe-an Kim, "Politicipation and the Life
Cycle", Comparative Politic 6 1974.
- Nie Norman H. and Verba Sidney "Political Participation". in Handbook
of Political Science : Non-Goverment Political. eds. by Fred I.
Grustein and N.W.Polsky Reading, Mass : Addison Wesley
Publishing co.. 1975.

- Parry Geraint. Participation in Political Manchester : Manchester University Press, 1972.
- Previtt Kenneth "Political Efficacy, in International Encyclopedia of the Social Sciences - 1968.
- Pye Lucian W. Politics, Personality and Nation Building : Burma's Search for Identity New Haven : Yale University Press, 1966.
- Roberts Geoffery K. A Dictionary of Political Analysis Great Britian : Longman, 1971.
- Schwartz Sandra K. "Pattern of Cynicism Differential Political Socialization Among Adolescents," in New Direction in Political Socialization, eds. by David C. Schwartz and Sandra K. Schwartz New York : Free Press, 1975.
- Theodorson George A. A Modern Dictionary of Sociology London : Methuen & co.ltd, 1970.
- Verba Sidney and Nie Norman H. Models of Democratic Participation : A Cross National Comparison Beverly Hills : Sage Publication, 1971.
- Verba Sidney and Nie Norman H. Participation in Americaa Political Democracy and Social Equality New York : Harper & Row, 1972.
- Verba and Nie. Partipation America : Political Decemcarcy and Social Equality,
- Weiner Myron "Political Participation : Crisis of the Political Proccess" in Crisis and Sequences in Political Development Ed.by Leonard Binder Newjersey : Princeton University Press, 1971.
- Welch Susan "Dimensions of Political Paticipation in Canadian Sample," in Canadian Journal Political Science 8 December, 1975.

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ - นามสกุล พันเอก อาจศึก สุวรรณธาดา
ภูมิลำเนา 504 ซอยพหลโยธิน 24 ต.ลาดยาว เขตจตุจักร
 กรุงเทพมหานคร 10900 โทร. 5135101
ประวัติการศึกษา วิทยาศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ.2521
 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2530
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ กองกิจการพลเรือน หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
สถานที่ทำงาน กองกิจการพลเรือน หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
 ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000
 โทร. (036) 412192
ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้
 504 ซอยพหลโยธิน 24 ต.ลาดยาว เขตจตุจักร
 กรุงเทพมหานคร 10900 โทร. 5135101